

TÜRKİYE TOPLUMUNUN TARİHSEL EVRİMİ VE SINIF MÜCADELELERİ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
TARİH NEDİR	5
TOPLUM BİLİŞSEL BİR SİSTEMDİR.....	5
TOPLUMSAL VARLIK-SÜRÜNÜN VARLIĞI.....	6
TOPLUMSAL SİSTEM GERÇEKLİĞİ VE KÜLTÜR.....	7
BİZ KİMİZ.....	8
DEVLET VE BİREY	9
DEVLETİ KURTARMANIN YENİ BİÇİMİ: BATILILAŞMA	12
BATILILAŞMAK SÜRECİ BİR TARİHSEL DEVRİM SÜRECİDİR.....	13
KENDİ KARŞITINI YARATARAK VAROLMAK.....	17
VE 27 MAYIS: KARŞI DEVRİM Mİ “ÖZGÜRLÜKLER ORTAMI” YARATICISI MI?.....	19
DARBELER VE TOPLUMSAL GERİYİ BESLEME-feedback- SİSTEMİ.....	20
12 MART, 12 EYLÜL VE SONRASI.....	20
TÜRKİYE “SOL”UNUN DİYALEKTİĞİ.....	21
Yeni dünya düzeni, İÇ DİNAMİK-DIŞ DİNAMİK.....	24
AVRUPA BİRLİĞİYLE BÜTÜNLEŞME PROJESİ TÜRKİYENİN	25
MEDENİLEŞME PROJESİDİR.....	25
TÜRKİYE’DE İKİ TÜRKİYE VARDIR.....	26
DEMOKRATİK CUMHURİYET NEDİR.....	27
KÜRT SORUNU.....	29
ULUS NEDİR ULUSAL DEVLET NEDİR.....	30
“TÜRKİYELİLİK” BİR ÜST KİMLİK OLABİLİR Mİ.....	33
YENİ BİR TOPLUMSAL SÖZLEŞME	35
TÜRKİYE’DE SİYASETİN YAPISI.....	36
NEREDE BULUNUYORUZ.....	37
EK.....	39
TARİHSEL DEVRİM TEKNİĞİ.....	39
REFERANSLAR:.....	44
	44

GİRİŞ

Eğer Fransa’da, Almanya’da veya başka herhangi bir Avrupa ülkesinde sınıf mücadeleleri üzerine yazıyor olsaydık işimiz kolaydı! Kolaydı, çünkü aralarında farklar olmakla birlikte, bütün bu ülkelerdeki tarihsel gelişme süreçlerinin diyalektiği aynıdır. Cermenler, Franklar, Angıllar, Saksonlar, Gotlar, Slavlar gibi barbarlığın orta aşamasında bulunan halkların Roma ve Hristiyanlıkla etkileşmelerinden Ortaçağın feodal Avrupası doğar. Daha sonra da feodalizmden kapitalizme geçilir. Bu süreçte belirleyici olan, daima, toplumsal varoluşla üretim biçimi arasındaki ilişkidir. En baştan itibaren, toplumsal varoluşun her aşamasında toplum neyi-nasıl ürettiğiyle karakterize olunur. Toplumsal kimlik, her koşul altında üretim süreci içinde, üretim ilişkilerine bağlı olarak oluşur. Her aşamada toplumsal varlığı da, sistemin elementleri olarak bireylerin varlığını da belirleyen insanların içinde buldukları üretim ilişkileridir. İnsanlar (ve tabii toplumlar) her aşamada toplumsal üretim sürecine ilişkin belirli bir bilgiyi gerçekleştirirken kendi varlıklarını da üretirler. Hayvan yetiştiriciliğiyle geçinen göçebe toplumun bilgisiyle (neyi nasıl üreteceğine dair bilgiyle) feodal toplumun bilgisi, sonra da kapitalist toplumun bilgisi (ve bu bilgiye bağlı olarak gerçekleşen üretim ilişkileri)

birbirlerinden esasa ilişkin olarak farklıdır. Batı toplumlarının tarihsel gelişme süreci bir yerde kendi kendini üretirken değişmek (niteliksel olarak değişmek) sürecidir.

Türkiye toplumunun tarihsel gelişimi ise bambaşkadır. Biz de tarih boyunca “değişerek” varlığımızı sürdürmeye çalışmışızdır elbette! Ama bizde “değişme” ve “gelişme” (daha şurda yakın zamana kadar) üretim süreci içinde, üretim biçiminin ve üretim ilişkilerinin değişmesiyle olmamıştır! Yani bizde değişme ve gelişme toplumun kendini ürettiği bilgi temelini değişmesiyle (toplumsal planda bir DNA değişimiyle) gerçekleşmemiştir. Bizde “değişim”, varolan toplum ve devlet yapısının yaşamı devam ettirme mücadelesinde çevreye-koşullara uyum çabası olarak anlaşılmıştır! Bizde “değişim”, toplumsal üretim biçiminde (dolayısıyla da toplumsal bilgide-DNA larda) radikal bir değişime yol açmadan, yukardan verilen buyruklarla toplumu değiştirme çabasıdır. Bu nedenle, bütün bir Osmanlı ve Cumhuriyet Tarihi bir toplumsal mühendislik tarihidir bizde! Bir tür “yaşamı devam ettirme sanatıdır” bizde “değişim”! Değişmeden, değişiyormuş gibi görünerek çevreye-çağa uyum sağlama sanatıdır!

Batı toplumlarının tarihsel gelişim sürecinde toplumsal varlığı temsil eden merkezi varoluş instansı her aşamada o aşamanın üretim ilişkilerine uygun olarak yeniden oluşur ve şekillenir. Göçebe barbar Cermenlerde aşiret şefi ve kral olarak tarih sahnesine çıkan bu instanz, feodal dönemde feodal üretim biçimini temsil eden feodal beylerle ifadesini bulurken, daha sonra, kapitalizm altında da gelişerek bugünkü şeklini alır. Her dönemde toplumsal temsili belirleyen, o dönemin üretim süreci-ilişkileri olur. Üretim ilişkilerinde dominant olan unsur-sınıf toplumsal temsilde de öne çıkar. Genel kural budur.

Peki Osmanlı’da (Türkiye’de) nasıl oluşuyor bu toplumsal merkezi varoluş instansı? Tarihsel evrim süreci içinde üretim ilişkilerinde dominant olan sınıf-sınıflar- hangisidir bizde? Örneğin günümüzü ele alalım. Anadolu burjuvazisi (ve onun temsilcisi olarak ortaya çıkan Ak Parti) midir bugün Türkiye’de egemen olan sınıf? Yoksa 27 Mayıs Darbesiyle idama giden Menderes’in DP’ nin temsil ettiği burjuvalar mı oluşturuyordu egemen sınıfı? Ya da, bir zamanlar “Morison Süleyman” diye tu kaka ettiğimiz Demirel mi temsil ediyordu egemenleri? Kendi kendimizi aldatmayalım; Anadolu Burjuvazisi seksen yıldır (daha ötesine gitmiyoruz!) devlete egemen olma mücadelesi veriyor bu ülkede! Peki kime karşı veriliyor bu mücadele? “Devletin asıl sahibi” olan Devlet Sınıfları’na karşı! Bu ülkede sınıf mücadelelerinin ana eksenini belirleyen hala egemen Devlet Sınıfı’yla Anadolu Burjuvazi’si arasındaki mücadeledir. Çünkü hala burjuva devrimini tamamlamaya çalışan bir ülkedir Türkiye. Burjuva devrimi deyince bundan Batı’da olduğu gibi burjuvaziyle feodaller arasındaki mücadeleyi anlayanlar içinde yaşadığımız sınıf mücadelesi gerçeğini göremezler tabii! Çünkü, Batı kültürüyle programlanmış beyinlerin informasyon işleme yeteneği sahip oldukları Batı kökenli bilgilerle sınırlıdır. Batı toplumlarının tarihsel evrimi sürecine ilişkin bilgileri bilişsel bir süzgeçten geçirilmeden kavramaya kalkınca bunlardan evrensel sonuçlar çıkarmak mümkün değildir! Daha şurda yakın zamana kadar üretim araçlarının %70’ inin devletin elinde olduğu devletçi bir sistemdi Türkiye kapitalizmi. Evet, Menderes’ten Demirel’e¹, Özal’dan Erdoğan’a kadar Anadolu Burjuvazisi hep üste çıkma, devleti ele geçirme mücadelesi vermiştir bu ülkede; ama şimdiye kadar egemenlik hep Osmanlı artığı o Devlet Sınıfı’nın elinde kalmış, son sözü hep onlar söylemişlerdir. Darbeler (ve muhtıralar) hep bu uğurda, dört başlı Devlet Sınıfı’nın egemenliği uğruna yapılmıştır².

Türkiye toplumu’nun tarihsel gelişiminin kendine özgü bir diyalektiği vardır! Bizde (Osmanlı’da), yedi yüz yıl önceki aşiret şefinin (daha sonra da Osmanlı Sultanlarının ve Devlet Sınıflarının) devleti ve toplumu temsil anlayışı ne ise, bugün kendini “Atatürkçü”, “laik”, Batıya rağmen “Baticı” olarak gören Devlet Sınıfının devlet anlayışı da hala odur! Bütün o “kutsal-derin devlet”, “devletin asıl sahipleri” tartışmalarının altında yatan gerçeği burada aramak gerekir. “Ya devlet başa, ya kuzgun leşe” anlayışının mantığı buraya (bu aşiret

¹ 70’lerin Demirelini kastediyoruz! Cumhurbaşkanı seçildikten sonraki Demirel başka bir Demireldir!..

² Mülkiyye, Kalemiyye, Seyfiyye, İlimiyye ;Osmanlı’nın Devlet Sınıfı bu dört unsurlardan oluşuyordu. Aynı gelenek Cumhuriyet Türkiye’sinde de devam etmiştir.

devleti anlayışına) dayanır. Halkın oylarıyla seçilen iktidarların bir türlü devlete egemen olamamalarının altında yatan gerçek budur. Hala, burjuvazinin devlete karşı mücadele ederek toplumsal merkezi ele geçirmeye çalıştığı bir ülkedir Türkiye!

Evet, bizde de devlet üretim süreci içinde, üretim ilişkilerine bağlı olarak kendini üreten bir instanzmış gibi görünür! Bir Osmanlı Sultanıyla Cumhuriyet Türkiye'sinde bir devlet başkanı arasında hiçbir fark yoktur dersek haksızlık yapmış oluruz! Bu yüzden belki de, bizdeki farklılık "özde değil sözdedir" dememiz gerekirdi! Üretim araçlarının büyük çoğunluğunun devlete ait olduğu katı devletçi bir sistemle, bütün mülkün Sultana ait olduğu Osmanlı sistemi arasında "özde" bir fark olduğunu söylemek mümkün müdür! Ama tabii şimdi artık bu tablo değişiyor! "Bu iktidar memleketi satıyor" diye boşuna yırtınmıyor ulusalcılarımız! Son üç-dört yıl içinde yapılan özelleştirmeler gerçekten de bütün bir tarihimiz boyunca yapılan en devrimci atılımlardır. Osmanlı ve Cumhuriyet Tarihinde ilk kez üretim ilişkilerinde köklü bir değişime gidiliyor. O "kutsal devlet" anlayışı adına üretim araçlarının mülkiyetine "tasarruf" yetkisini elinde tutan Devlet Sınıfının ayağa kalkışı bu yüzdendir. YÖK'üyle Profesörleriyle Osmanlı'nın "İlmiyye" adını verdiği sınıfın haykırıları bu yüzdendir. Askeriyyenin (Seyfiyye) muhtıra üstüne muhtıra kaleme alınışının nedeni budur. "Mülkiyye" ve "Kalemiyye" nin içindeki mümtaz kişilerin "Cumhuriyet elden gidiyor" çığlıklarının altında yatan budur. Siyaset sahnesinde, üreten biziz temsil eden de biz olmalıyız diyen yeni bir rakip var artık. Anadolu kapitalizminin güçleri toplumumuzun üstüne bir heyula gibi çöken antika devlet anlayışını değiştirme mücadelesine öncülük yapıyorlar.

Evet, bu da bir burjuva devrimidir. Batıdaki örneklerinden farklı da olsa, gene de, Türkiye toplumunun tarihsel gelişim diyalektiğine özgü bir burjuva devrimidir. Bugüne kadar kendisine "devrimci", "ilerici" diyenlerin gerici, "gerici" gözüyle bakılan bir kısım kapitalistlerinse ilerici bir role soyundukları tarihsel bir sürecin sonuna yaklaşıyor Türkiye. Bazan bir trajedi, bazansa komedi şeklinde oynanarak günümüze kadar gelen bir oyunun son perdesi oynanıyor sanki!

Türkiye toplumu adeta bir rüyadan uyanıyor gibi. Ama oyuncuların giydikleri kostümler, takındıkları maskeler, makyajlar hala üstlerinde olduğu için, herkes birbirine şaşkınlıkla bakıyor! Kimi kral çıplak diye bağırırken, kimi de Amerika'yı yeniden keşfetmenin mutluluğu içinde! Bu arada bazıları da korkulu bir rüyadan uyanır gibi "şeriat geliyor" çığlıkları atıyorlar! "Cumhuriyet elden gidiyor", "vatan toprakları satılıyor", "yabancılar ülkemizi işgal ediyorlar", "Sevr hortladı" diye bağırıyorlar! Milliyetçiliğin yanı sıra, "ulusalcılık" adı altında utangaç "sol" bir milliyetçilik daha türedi siyaset sahnesinde!

Gerçekten de "Cumhuriyet" elden mi gidiyor! Yoksa Cumhuriyet demokratik cumhuriyet haline mi dönüşüyor, tarihinde ilk kez nitelik mi değiştiriyor toplum? İlk kez, üreterek, üretim ilişkilerine uygun bir yapı oluşturmaya mı çalışıyor kendisine? "Cumhuriyet elden gidiyor" diye bağırınlar "farkında olunması gereken" bir gerçeği mi dile getiriyorlar, yoksa, kendi toplumsal varlıklarını, kültürel nedenlerden dolayı eskiyle, Osmanlı artığı antika kabukla birleştirdikleri için, kabuğun çatırdamasını "Cumhuriyet'in elden gitmesi" olarak mı algılıyorlar?

Aslında herşey apaçık ortada! Bugün Türkiye toplumunun bir kabuk değiştirme süreci yaşadığı, bunun, zamana yayılarak günümüze kadar gelen burjuva devrimi sürecinin önemli bir aşaması olduğu ortada. Bir yanda eskiyi, antika devletçi toplum yapısını temsil eden güçler var, diğer yanda da yeneiyi, Anadolu kapitalizmini temsil edenler.

Peki işçi sınıfı nerede bu mücadelenin içinde?

Kendisine "işçi sınıfının temsilcisi", "solcu", "sosyal demokrat", "ilerici" diyenlerin, "kapitalizm düşmanlığı", "burjuva karşıtlığı" adına, "düşmanımın düşmanı dostumdur" mantığıyla antika devlet sınıfıyla nasıl işbirliği yaptıkları, onunla nasıl sarmaş dolaş oldukları açıkça ortada değil mi!. Solculuğun milliyetçilikle bir ve aynı şey haline geldiği, yeni "milliyetçi sosyalistlerin"

“Atatürkçü” müttefikleriyle birlikte en güvenilir uzaktan kumandalı “sivil toplum güçleri” haline geldikleri bir Türkiye oldu artık burası! Eskiden olduğu gibi kimse kendini gizlemek zorunda hissetmiyor artık! Eskiden “cuntacı” olarak nitelendirilmek solcular için kötü birşeydi! Bu oyun küçük bir azınlık tarafından “devrim anlayışlarının” arkasına saklanılarak gizlice oynanırdı! Şimdi ise herşey sokağa döküldü! Cuntacılık bir “sivil toplum gücü” haline geldi adeta! Alın son “Mitingleri”³! Biz eskiden “yolumuzu işçi sınıfı düşüncesinin aydınlattığını” söyledik. Köklerimiz aynı olsa da hiç olmazsa inancımız farklıydı şimdikinlerden! Şimdilerde ise Marksizmin yerini “Atatürkçü Düşünce” ve ittifakçılık aldı! Her taşın altından çıkan emekli generallerin yönetimindeki Kuvayı Milliye Dernekleriyle Atatürkçü Düşünce Dernekleri öncü , yol gösterici kuruluşlar haline geldiler! Bu “Mitinglerle” devlete bağlı solcularla sağcılar, devletçi burjuvalarla Atatürkçüler, milliyetçilerle ulusalcılar, kısacası, Devlete, Devlet Sınıfı’na endeksli bütün fraksiyonlar elele vererek hala büyük bir güç olduklarını gösterdiler! Bu kadar “mahfolduk, bittik, Sevr hortladı, bölünüyoruz, satıldık, yeniden kurtuluş savaşı” edebiyatından sonra böylesine bir güç gösterisi gerçekten iyi oldu, ilaç gibi geldi, ulusalcıların morallerini düzeltti. Biraraya geldikleri zaman, sivil bir güç olarak demokratik işleyiş içinde hala önemli bir yere sahip olduklarını gördüler. Belkide bu moral onları artık darbe kışkırtıcılığı yapmaktan alıkoyar! Ne güzel işte, gelin hepiniz bir araya! Sağcıyla, solcusuyla, Atatürkçüsü ve milliyetçisiyle-ulusalcısıyla bütün devletçiler bir araya gelin. Hatta birleşin tek bir parti altında ve demokratik siyasete katılın! Herkes hesabını kendi kafasının içinde tutsun! Önce bir şu kapitalizmi altedin, Saddam tipi (ama tabii “Atatürkçü”!) “kapitalist olmayan bir rejimi” kurun, daha sonra kimin kiminle daha nereye kadar gidebileceğini görürsünüz! Kim bilir, “asker sivil güçlerin devrimci geleneği” belkide hala sosyalizme kadar yolu aydınlatan ideolojik bir meşaledir! Açın biraz 1970’ leri karıştırın, o zamanlar “sol”un ideologları bu türden ne güzel devrim teorileri geliştirmişlerdi! “Milli Demokratik Devrim stratejileri”, “kapitalist olmayan yollar” vs. mutlaka işe yarayacak şeyler bulursunuz bunların arasından! Olmadı “Karaoğlan efsanesini” gözden geçirin bir daha! “Ak günler” hikayelerinden çıkarılacak dersleri inceleyin! Tek ki siz halkın rızasını, oyunu alacak bir yola bağlanın, silaha, zora, darbeye başvurmadan yapılan siyasetin içinde kalın. O “Kuvayimilliyecileri”, “Vatansever güçleri”, “Sauna çetelerini”, “Atabeyleri”, “derin güçleri” falan unutun artık! Bunların hepsi “derin Türkiye’nin⁴ kontrolü altında”! Bunlardan birşey çıkmaz. Umarız “Mitingler” bu yolda bir adım olur. Bundan sonra demokratik siyaset daha da güçlenir.

Türkiye’de dün bugündür! Bugünün gerçekliğini belirleyen hala dünün içinden çıkma, ya da bir türlü çıkamama mücadelesidir. Türkiye’deki sınıflar mücadelesi, her ikisi de kapitalist toplumun ürünü olan, kapitalist üretim ilişkileri içinde birbirinin varlık şartı olan iki modern sınıf arasındaki mücadele değildir. Bu, feodalizmle kapitalizm arasındaki mücadele de değildir! Bir yanıla, Osmanlı artığı bir Devlet Sınıfıyla kapitalizm arasındaki mücadeledir bu. Ama bir diğer yanıla da, iki ayrı kültüre sahip insanlar arasındaki mücadeledir. Görünüşün tersine, kendisini “laik”, “Batı kültürünü benimsemiş”, “modern” olarak görenlerin eskiyi, geleneklere bağlı-daha dindar olarak görenlerin ise yeniyi-kapitalizmi temsil ettikleri kendine özgü bir mücadeledir bu.. Sadece dışardan bakarak, ya da günlük hayatın alışılakelen değer yargılarına dayanarak açıklamaya kalkarsak hiçbir şey anlayamayız bu mücadeleden. Ya, “bu bir din savaşıdır” der çıkarız işin içinden, ya da, “şeriatı getirmek isteyenlerle, modern çağdaş yaşamı destekleyenler arasındaki mücadeledir bu” deriz! İpin ucunu nereden nasıl tutacağımızı göremediğimiz an herşey Arap saçına benzer Türkiye’de..

Bütün bunlar açık.. Yalnız açık olmayan bir şey var ortada! Nasıl oluyor da bu antika yapı-koalisyon hala ayakta durabiliyor, bu kadar insanı harekete geçirebiliyor! Ekonomik-sosyal temelleri güneşin altındaki kar gibi büyük bir hızla eriyen bu koalisyon, nasıl oluyor da hala, biraraya gelip, dünyada bir eşi daha bulunmayan, devlete bağlı bir “sivil toplum” gücü olarak etkinliğini koruyabiliyor? Burada rol oynayan şey korku mudur sadece? İnsanlar “şeriat

³ Cumhurbaşkanlığı seçimi öncesi yapılan “Mitingler” gerçekten tarihi öneme sahip oldukları için bunlara “Mitingler” diyoruz. Bu “Mitinglerin” neden bu kadar önemli oldukları ise zaten bu yazının konusu..

⁴ Bu “derin Türkiye” sözü Başbakan’a ait. Kimsenin dikkatini çekmedi. “Derin Türkiyenin” “derin devleti” kontrol altına aldığı söyleniyor Başbakan.

gelecek”, ya da “ülke bölünecek” diye korktukları için mi bu cepheye dahil oluyorlar? Eğer öyleyse, bu tür post travmatik korkuların tarihsel kökleri nelerdir. İşin altında hala “kültürel farklılıklar” mı yatıyor? Peki ama, kültür nedir ki? Böylesine köklü travmatik reaksiyonlara neden olabilecek “kültürel farklılıklar” nasıl açıklanabilir? Türkiye’de kültürler arasındaki çatışmayla sınıf mücadeleleri arasında nasıl bir ilişki vardır. Bu yazıda bütün bu konuları ele almaya çalışacağız.

Ama önce, genel olarak tarih ve kültür nedir, tarihsel evrim süreciyle kültürel evrim arasındaki ilişki nedir onu görelim. Türkiye toplumunun tarihsel-kültürel evrimini ise daha sonra ele alacağız, çünkü bu, birçok farklı yönleri olan kendine özgü bir süreçtir.

TARİH NEDİR

Evet tarih, geçmişte yer alan olaylara ilişkin olarak toplumsal hafızada kayıt altına alınmış bilgilerden oluşuyor. Ama aslında, her anın içinde toplumsal olarak (bilinç dışı ve bilinçli bir şekilde) sahip olduğumuz bilgilerin toplamıdır o. Çünkü, her anın içindeki toplumsal varlık, tarihsel oluşum süreci içinde üretilen bilgilerin maddi bir gerçeklik olarak ortaya çıkmış şeklidir. Bu nedenle biz tarihi, onu “geçmişe” havale ederek kendimizden uzaklaştırmadan, sahip olduğumuz toplam toplumsal bilgi olarak ele alıyoruz.

Evet, “geçmişte kalan olaylara ilişkin olarak sahip olduğumuzu” söylediğimiz bilgiler, her anın içinde yeniden yaratılan maddi gerçekliğinin oluşmasında baş rolü oynarlar. Her anın gerçekliği çevreden gelen madde-enerjinin informasyonların daha önceden sahip olduğumuz bilgilerle işlenmesinin-değerlendirilmesinin sonucu olduğu için, o, daima, kendisini yaratan ve o an artık “geçmişte kalan” bilgilerin ürünü olmuş olur. “Geçmiş temsil eden bilgiler”, bu şekilde, daima her an yeniden yaratılan maddi gerçekliğin içinde, onun yaratılmasında baş rolü oynayan bir aktör olarak yer alırlar. Her an yeniden varolanı bir çocuğa benzetirsek, bu çocuğun babası çevre-çevreden gelen informasyonlar ise, anası da artık “geçmişe ait olan bilgiler” olmuş olur. Bu şekilde her çocuk, anne ve babasından gelen bilgilerin sentezi olarak kendisine ait yeni bir bilgiyle birlikte doğar.

Toplumsal hafızanın oluşumu aynen yetişkin bir insanın beynindeki nöronal ağların oluşumuna benzer. Nasıl ki yeni bilgiler daima eskiden beri varolan sinapsların içinden çıkarak onların üzerine inşa ediliyorsa (bu sinapsların kuvvetlendirilmesi, ya da mevcut olanlara ek yeni sinapsların oluşturulması yoluyla), yaşanan belirli bir ana ilişkin olan toplumsal bilgiler de, aynen böyle, kolektif hafızada eskiden beri varolan bilgilerin üzerine inşa edilmiş çok katlı bir binaya benzerler [6].

Toplum, insanlardan oluşan bir sistem olduğundan, tek tek insanlar, hem kendi bireysel varlıklarına ilişkin olarak kendi bireysel tarihlerinin, hem de aynı zamanda, içinde yaşadıkları toplumlarının-toplumsal tarihlerinin- ürünü olurlar. Tarihsel-toplumsal bilgi-bilinç, bireyler olarak varlığımızı üretirken hiç farkında olmadan bunun sınırlarını-niteliğini belirleyen en önemli platform olur. Bu şekilde, toplumların kolektif hafızada yer alan bilgilerle kendi kendilerini üretmeleri, bireylerin kendilerini üretmeleri süreciyle birlikte gerçekleşir. Çünkü, bireylerin sahip oldukları bilgi, daima, toplumsal olarak sahip olunan bilginin bir bileşenidir. Toplumsal olarak sahip olunan bilgi, bireylerin sahip oldukları bilgilerin süperpozisyonuyla ortaya çıkar [6].

TOPLUM BİLİŞSEL BİR SİSTEMDİR

Toplum, elementlerini insanların oluşturduğu bir sistemdir [5]. Nasıl ki çok hücreli bir organizma olan insan, elementlerini hücrelerin oluşturduğu bir sistemse, toplum da, aynı şekilde, insanlardan oluşan bir sistemdir. Milyarlarca hücre bir araya geliyorlar, birbirleriyle bağlaşılarak insanı oluşturuyorlar. Sonra bu insanların bir araya gelmesiyle de toplum oluşuyor.

Peki, bir hayvanlar topluluğu olan sürüyle, insan toplumu arasındaki fark nedir? Bunların her ikisi de (insan ve hayvan) çok hücreli organizmalar oldukları halde, sürüyle insan toplumu birbirlerinden nerede ayrılıyorlar?

İnsan hayvandan üretme yeteneğiyle ayrılır. Hayvan, çevrenin karşısında duygusal reaksiyonlarla hayatta kalma mücadelesi vererek varolurken, insan üretmekle varolur. Yani bütün mesele üretim olayından kaynaklanmaktadır. Çünkü üretim, bireysel duygusal reaksiyonlardan farklı olarak, toplumsal olarak yapılan planlı bilişsel bir faaliyettir. Bu nedenle, her biri bilişsel-üretken birer unsur olan elementlerden (insanlardan) oluşan toplumun kendisi de, bilişsel bir sistem olarak, gene üretim faaliyetiyle birlikte ortaya çıkar.

Böylece, toplumsal sistemin bilişsel elementi olan insanın, bir toplum yarattığı olduğu kadar, toplum yaratıcısı olduğunu da söylemiş oluyoruz. Bu demektir ki, insan tarihsel-toplumsal bir üründür, ama o, aynı zamanda, bu tarihsel toplumsal gerçekliği yaratan baş oyuncudur da!

İnsan neden tarihsel bir üründür? Tarihi, bugünün içinden çıktığı geçmişte yer alan olaylar, ilişkiler-etkileşmeler süreci, bu süreçlere ilişkin olarak bilinçli ya da bilinç dışı bir şekilde üretilerek kollektif hafızada kayıt altına alınmış olan bilgiler diye tanımlarsak, insan tarihsel bir üründür derken kastedilen de, onun kendi varlığıyla bu ilişkiler-etkileşmeler içinde, bunlara zemin teşkil eden bilgilerle yoğrulmuş, bunların bir ürünü olarak günümüze kadar gelmesidir. Ama o sadece bu sürecin bir ürünü olmakla kalmıyor, aynı zamanda, bu sürecin içindeki etkileşmelerde yer alarak olayların ve süreçlerin yaratılmasında aktif bir unsur, bir oyuncu olarak da ortaya çıkıyor. Tarihsel olarak oluşmuş belirli bir bilginin her anın içindeki gerçekleşme, kendini ifade etme biçimi olan insan ve toplum, aynı zamanda, kendi varlıklarında ifadesini bulan bu bilginin yaratıcısı da oluyorlar. İnsanlar ve toplumlar senaryosunu kendilerinin yazdıkları bir eseri oynayan oyuncular gibidirler adeta. Ama öyle ilginç ki, onlar oturup da önce senaryoyu yazarak sonra da oynamıyorlar bu oyunu! Senaryo, oynarken "anında" yazılarak oynanıyor! Oynayarak yazıyorlar, ya da yazarken oynuyorlar insanlar bu tiyatroyu! Bu da onların hem yazar, hem de oyuncu kimliğiyle birlikte gerçekleşmelerini sağlıyor.

Bütün bunları şöyle de ifade edebiliriz: Madem ki insan (ve toplum) tarihsel olarak oluşan belirli bir bilginin kendini ifade ediş biçimidir-gerçekleştirmesidir, o halde gerçekleşen şey aslında tarihin kendisidir! Bütün mesele, her anın içinde belirli bir şekilde kodlanarak gerçekleşmiş olan bu bilgiyi açığa çıkarmakta-eksplizit bir bilgi haline getirmekte yatıyor! İşte bilişsel tarih biliminin görevi de budur zaten..

TOPLUMSAL VARLIK-SÜRÜNÜN VARLIĞI

Evet, insan iki katlı bir bina gibidir, alt katında kendi içindeki hayvan oturur; duygusal benliğiyle insanın içindeki hayvan! Üst katta oturan bilişsel benliği, kendi içindeki-varlığındaki bu hayvandan ayıran özellik ise, onun bilgi üretebilme yeteneği oluyor. Ama ilginç olan şu ki, üst katta oturan bilişsel unsurun kendi fonksiyonunu yerine getirebilmesi için, mutlaka, alt kattaki hayvanın da duygusal benliği oluşturan etkinliğiyle bu sürece katılması gerekiyor. Sonuç olarak insan, alt kattaki hayvanla üst katta oturan bilişsel unsurun birliği olarak gerçekleşiyor.

Tek bir elementin (insanın) yapısı böyle olunca, aynı türden elementlerin (insanların) oluşturduğu, insan toplumu adını verdiğimiz sistemin yapısı da buna uygun oluyor. Yani insan toplumları da gene öyle iki katlı bir bina gibi oluyorlar. Alt katta gene bir hayvan, bu sefer toplumsal bir hayvan oturuyor! Bilişsel toplumsal benlik ise, bilgi üretme yeteneğiyle gene üst kattaki o komşu! Gene aynı şekilde, alt kattaki toplumsal hayvan duygusal benliğiyle gerçekleşmeden, üst kattaki bilişsel toplumsal varlık da gerçekleşemiyor.

O halde sürü, yani elementlerini hayvanların oluşturduğu hayvanlar topluluğu, toplumsal varoluşun ön aşamasıdır. Ve her insan toplumunun içinde bu anlamda bir de sürü bulunur. Bu yüzden ki, eskiler⁵ insanı ve insan toplumunu at-binici ilişkisine benzetirler. Buradaki at insanın kendi içindeki hayvan oluyor. Binici de, bilgi üretme yeteneğine sahip olduğu için, kendi içindeki hayvanı yöneten bilişsel benliği temsil ediyor...

Evet, insan toplumu bilgi üretebilen bilişsel bir sistem iken, hayvan toplumu-sürü, varlığı duygusal reaksiyonlarla gerçekleşen basit-reaksiyoner bir sistemdir. Ama dikkat edilirse, her iki durumda da esas olan çevrenin karşısında hayatta kalabilme mücadelesidir. Hayvan bu mücadeleyi (bireysel olarak ve sürü düzeyinde) duygusal reaksiyonlarla gerçekleştirmeye çalışırken, insan ve insan toplumu bunu (bu varoluş kavgasını) "ikinci etkileşmeyle"⁶ bilişsel bilgi üretimi düzeyine taşıyarak gerçekleştiriyor.

TOPLUMSAL SİSTEM GERÇEKLİĞİ VE KÜLTÜR

Toplumsal varoluşun her aşaması, kendi kendini üretmenin belirli bir biçimi olarak, belirli bir bilgi zemininde gerçekleşen bilişsel bir üretim faaliyetiyle birlikte ortaya çıkar. Ve o andan itibaren de (yeni bir bilgi üretilerek daha ileri bir aşamaya geçilene kadar) otomatik bir şekilde işleyen, alışlagelen bir faaliyet şeklini alır. Örneğin, hayvanları ehlileştirmeyi öğrenerek (bu bilgiyi üreterek) kendi kendini bu düzeyde üretme aşamasına geçen bir toplumu ele alalım. Hayvanları ehlileştirerek kendini üretmek özünde bilişsel bir faaliyettir. Ama bu, zamanla, günlük hayatın akışı içinde, alışlagelen, farkında olmadan yapılan işlerden oluşan bilinç dışı otomatik bir faaliyet haline dönüşür. İnsanların, üretim faaliyeti esnasında, onun gereklerine uyarak kendi aralarında kurdukları ilişkilerle maddi bir gerçeklik haline gelen toplum, otomatik olarak işleyen bir sistem olarak yaşamını sürdürür. İşte biz, insanların, bu şekilde, belirli bir toplumsal üretim biçimi-ilişkileri zemininde, farkında olmadan geliştirdikleri yaşam biçimlerine kültür diyoruz. Özünde, bilişsel olarak üretilmiş olan belirli bir bilgiye dayanılarak, bilişsel bir faaliyet olarak gerçekleştirilen toplumsal üretim faaliyeti, zamanla, farkında olmadan yapılan etkinliklerle gerçekleşen bir yaşam biçimi haline dönüşüyor. Bu süreç içinde, insanların, sürecin akışına ve mantığına uygun olarak geliştirdikleri yaşam tarzlarına-alışkanlıklarına da (bunlara ilişkin bilgilere de) kültür deniyor. Hayvanların sahip oldukları kültür, yaşam kavgası içinde, duygusal reaksiyonlarla oluşan ilkel basit bilgiler zemininde ortaya çıkarken, insan toplumlarının kültürel temellerini oluşturan bilişsel üretim faaliyetidir.

İnsanlar arasında kurulan ilişkilerle (ki bunları da belirleyen üretim ilişkileridir) kayıt altında tutulan bu bilgiler, bu şekilde, hem tek tek insanların, hem de bir bütün olarak o an varolan toplumun davranışlarını-yaşam tarzını belirler. Örneğin, ilkel komünal toplumun yazılı olmayan anayasası "töre" bu tür bir bilgi temelidir. Belirli bir üretim biçimiyle-ilişkileriyle-karakterize olunan aşiret toplumunda, hem tek tek elementler olarak insanların, hem de bir bütün olarak toplumun-sistemin davranışlarını belirleyen bilgidir bu. İnsan ilişkilerinin nasıl oluşacağı, nelerin iyi, nelerin kötü olduğu, toplumsal yasaklar, kısacası, insanların hayatın her alanında nasıl yaşayacaklarına ilişkin bilgiler hep (hiçbir yerde yazılı olmayan) bu temel bilgiden-anayasadan-kaynaklanırlar. Ama sadece bu da değil, bu arada gelişen dil de gene bu sürecin ürünüdür. Öyle ki, kültür adını verdiğimiz bu bilgiler, insanların duygusal reaksiyonlarına temel teşkil eden bilinç dışı bilgiler olarak nesilden nesile aktarılarak bireylerin ve toplumsal varlığın çimentosunu oluştururlar.

Bu nokta çok önemlidir. Hayvanların duygusal davranışlarına zemin teşkil eden bilgiler, gene onların duygusal deneyimlerinden kaynaklanırken, insanların kültürel-duygusal davranışlarının temelini kendi kendini üreterek varolma süreci içinde ortaya çıkan ve giderekten alışkanlık haline gelen bilişsel olarak üretilmiş bilgiler oluşturuyor. Barbarlığın orta aşamasında göçebe olarak yaşayan bir insanın kültürel-duygusal davranışlarına zemin teşkil

⁵ Tasavvuf bilgini atalarımız

⁶ "İkinci etkileşme" için bak: [2,6]

eden bilgiler, bu toplumun bilgi temeli olan törede ifadesini bulan, onun kültürel olarak sahip olduğu bilgilerdir. Aynı şekilde, kapitalist bir toplumda yaşayan bir insanın duygusal-kültürel davranışları da gene onun içinde yaşadığı kapitalist toplum-üretim ilişkileri tarafından belirlenir. Bu ilişkiler içinde farkında olmadan sahip olunan bilgilere dayanılarak gerçekleşen reaksiyonlardır bunlar. Üretim biçimi üretim ilişkilerini, üretim ilişkileri de yaşam tarzını belirliyor, nasıl yaşanacağına dair bilgiler kültür adı altında bu şekilde ortaya çıkıyorlar. Belirli bir aşamada bulunan bir toplumun, ve bu toplumun elementlerini oluşturan insanların davranışlarını bu türden “kültürel” bilgiler belirliyorlar.

Öte yandan, yeni bilgiler yoktan varolmazlar. Öteden beri mevcut olanların içinden çıkarlar. Kendi kendini üretmenin belirli bir aşamasında, belirli bir bilgi dağarcığına sahip olarak yola devam etmeye çalışan insanlar (toplum), bu süreç içinde çevreden gelen ve kendileri için önemli olan yeni informasyonları değerlendirerek yeni bilgileri üretirler [6]. Böylece, mevcut sinapslar kuvvetlendirilerek, ya da onların yanına yeni sinapslar ilave edilerek bir durumdan başka bir duruma geçilmiş olur. Hayvanları ehilleştirme bilgisiyle kendini üreterek göçebe bir hayat yaşayan toplumun, tarımı, ziraati keşfederek toprağa yerleşmesi, sahip olduğu yeni bilgiler sayesinde olur. Yeni bilgilere dayanılarak farklı bir biçimde üretilen toplumsal yaşam ise zamanla yeni yaşama uygun yeni bir kültürün ortaya çıkmasına yol açar. Toplumların sahip oldukları bilgi temellerini değiştirmeleri, bu şekilde aşağıdan yukarıya doğru üretim süreci içinde gerçekleşir. Her seferinde, yeni bilgilere uygun olarak önce maddi hayat değişir. İnsanlar önce kendilerini değişik bir biçimde üretmeyi öğrenirler. Daha sonra da, bu yeni yaşam biçimi yavaş yavaş kendi üst yapısını-bilincini oluşturarak eskinin kabuklarını kırmaya, onun içinden çıkarak kendi ayaklarının üzerinde durmaya çalışır. Batı toplumlarının tarihsel gelişme yolu budur.

Türkiye toplumu ise bambaşka bir yoldan ilerliyor. Bambaşka bir yoldan, çünkü bizim tarih sahnesine çıkışımızı belirleyen üretim süreci değil, yukardan aşağıya doğru gerçekleşen fetih-Tarihsel Devrim diyalektiğidir. Türkler tarihe üreterek değil fethederek girmişlerdir. Kendilerinden daha ileri kültüre sahip medeniyetlere karşı bir Tarihsel Devrim gücü olarak sahneye çıkar Türkler. Ve onlarla etkileşerek çevreye uyum çabası içinde varlıklarını sürdürmeye çalışırlar [5].

BİZ KİMİZ

Türkler göçebe bir toplumken fetih yoluyla yukardan aşağıya doğru devlet kurarak tarihe girmişlerdir.⁷ Bizim sınıflı topluma-medeniyete geçişimiz göçebe geleneklerimizi, yani tarihsel olarak oluşmuş toplumsal DNA larımızı (kültürel bilgileri) değiştirerek olmaz! İçine girilen yeni yaşam koşullarının zorlamasıyla bunların üzerine (mevcut bilgilerin üzerine) bazı yeni bilgiler ilave edilerek (öğrenerek) gerçekleşir. Çevreye-yeni koşullara uyuma bağlı olarak, bazı toplumsal genler pasif hale getirilirken, bazıları da ortaya çıkan yeni durumları-bilgileri-kodlayacak şekilde geliştirilir. Yani, tarihe barbarlığın yukarı aşamasından girmiş yerleşik toplumlar gibi, yeni bir üretim süreci içinde yeni üretim ilişkileri yaratan, yeni yaşam tarzını bu ilişkiler içinde üretilen bilgilere göre gerçekleştiren bir toplum değiliz biz. Bu yüzden de bugünün içinde geçmişin nasıl yaşadığına-varolduğuna ilişkin çok özel bir örnek teşkil ederiz. Bizde hala binlerce yıl öncesine ait bazı toplumsal genler aktif halde olduklarından, bugünün yaşamını üretirken farkında olmadan bunu geçmişten kalan mirasa uygun olarak yerine getiririz. Bu genler çok değişik biçimlerde güncelleşmiş, “modernleşmiş” bilgileri üretiyor görünseler de, görünüşün biraz altına inince hemen bizi bize benzeten özelliklerimizi görürüz! Bir örnek verelim: Hiç düşündünüz mü bizde neden önce bir bina yapılırdı da onun alt yapısı, suyu, elektriği, kanalizasyonu vs. sonradan akla gelir diye (son yıllarda bu değişiyor artık)! Bina yapmak yerleşik toplum kültürünün bir parçasıdır. Bizse bilinç altımızda hala göçebe geleneklerimizle yaşarız. Bizim için önemli olan, o anki ihtiyacı karşılamak üzere bir binanın

⁷ Türkler Orta Asyadan Anadoluya devlet kurmak için falan gelmiyorlar! Yaşam kavgası getiriyor onları Anadoluya kadar. Sonra da, gene aynı yaşam kavgası o dönemin koşulları içinde önlerine ne koyuyorsa onu yaparak ilerliyorlar. Hayatın içinde öğrenerek devletleşiyorlar. Bir çocuğun gelişmesi sürecini düşünün. O da çevreyle etkileşme içinde öğrenerek gelişiyor mu?[6]

yapılması ve onun içinde oturaktır! Kanalizasyon, elektrik, su vs. bunlar normal koşullarda yerleşik toplum kültürünün bileşenleri olarak bina yapımının ayrılmaz parçaları oldukları, birbirlerinden ayrı düşünülemezler halde, bizim için bunlar birarada öğrenilmiş kültürel unsurlar olmadıklarından, sonradan öğrenilmiş ve hala eksplizit olarak kayıt altında bulunan bilgiler olduklarından ayrı ayrı aklımıza gelirler. Bu yüzden de önce o anki ihtiyaç ne ise onu düşünürüz, sonra da diğerlerini!..

Alın Osmanlının Batılılaşma serüvenini, “Batılılaşınca” niteliksel olarak değişti mi Osmanlı? Hayır! Örtünün altındaki gövde gene aynı gövde olarak kaldı. Adına Cumhuriyet deyince değişti mi? Gene hayır! Ne değişiyor peki bu şekilde? Eski toplumsal DNA larda köklü bir değişikliğe gidilmeden (zaten bu öyle istemeye falan olmaz!), bunların üzerinde oynanarak bukalemun gibi çevreye uyum sağlanılmaya çalışılıyor. Tarihsel Devrim mekanizması kullanılarak biçim değiştiriliyor, çağa uyum sağlanıyor! Devletin yapısına ilişkin olarak İslam Medeniyetinden alınan bazı genler pasif hale getirilirken, bazı başka genler aktif hale getirilerek Batılı görünüme sahip bir devlet yapısı oluşturuluyor. Yani, eski elbise çıkarılarak mevcut yapıya yeni bir elbise giydiriliyor.

Sonra? Batılı bir devlet olduk ya, sonra da bu “Batılı devlete” uygun bir ulus yaratılmaya çalışılıyor. Yukardan aşağıya bir kapitalistleşme, yukardan aşağıya doğru örgütlenecek yeni bir toplum düzeni. Varsın kapitalistleşsin toplum, fabrikalar kurulsun, insanlar iş gücü sahibi olsunlar, Batıda nasıl oluyorsa bizde de öyle olsun. Korkacak ne var bunda, önemli olan “muasır medeniyet seviyesine erişmek” değil mi! Bütün bunlar görünüşte muazzam değişiklikler. Osmanlının küllerinin altından bir yeniden doğuş adeta! Ama dikkat ediniz, bu arada gözden kaçan bir nokta var! Bütün bu işler yapılırken bir şeye hiç dokunulmuyor! Batıcı elbiseyi üstünden çıkarıverin, hemen “kralın çıplak” olduğunu görürsünüz! Çünkü o hala Osmanlının kutsal Devletidir. Ve tabi etrafındaki “tapınak şövalyeleriyle” dört başlı Devlet Sınıfıyla birlikte.

DEVLET VE BİREY

Burada çok önemli bir nokta var: Neden bizde hep “Devleti korumaktan, ya da kurtarmaktan” bahsedilir? Sadece Osmanlı’da da değil, bugün halâ Türkiye Cumhuriyeti’nde bile, azıcık sıkışsak, neden hemen, “ne olacak bu Devletin hali”, ya da, “Devleti nasıl koruyacağız-kurtaracağız” diye düşünen birileri çıkar ortaya? Hep “korunmaya muhtaç bir Devlet” vardır ortada! Ve de onu “koruyanlar”, “kurtaranlar”!. Herşey bu uğurda yapılıyor. Darbeler, muhtıralar bunu için veriliyor. “Mitinglerin” bile altında yatan bu anlayış (“Devleti şeriatçılara bırakmayacağız” anlayışı) değil midir? Bu neden böyledir, nedir bu işin tarihsel, toplumsal temelleri? Bugün halâ, “sağcısıyla”, “solcusuyla”, “demokratıyla”, “ilericisi” ve “gericisiyle” bütün Cumhuriyet aydınlarını içine alan bu ruh halinin esası nedir, nasıl bir kültürel miras yatıyor bunun altında?

Kentten çıkma Batı toplumlarında birey ve toplum önce gelir, devlet sonra. Devlet, bu zemin üzerinde oluşur; elementlerini bireylerin oluşturduğu sistemin merkezi varoluş instanzıdır devlet. Birey ise, üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olarak, kendisi için üretim yaptığı için bireydir. Sosyal sınıfların ortaya çıktığı temel de budur zaten. Toplum, üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olanlar ve olmayanlar olarak ikiye bölündüğü zaman, sınıflı toplum da oluşmuş olur. Devlet de, bu yeni durumu, dengesizlik üzerine kurulu bu yeni “dengeyi” muhafaza etmenin aracıdır. Bu yüzden, mülk sahibi sınıflar lehine oluşan “dengeyi” koruyan kamu gücü olduğu içindir ki, onun “egemen sınıfın baskı aracı olduğu” söylenir.

Osmanlı devletinin ve toplumunun oluşumu ve yapısı ise bambaşkadır. Kuruluştan önceki dönemi düşünelim: Göçebe, çoban bir aşiret bu. Evet, bir çoban da kendisi için üretim yapmaya başlamıştır, ama o henüz daha Batı’lı anlamda bir birey değildir. Kendi varlığını birey olarak oluşturamaz. İçinde bulunduğu toplumla-aşiretle birlikte vardır o. “Ben” yoktur. “Ben”, toplumdur, aşirettir henüz.

Sonra, içinde Batı'daki anlamda bireylerin oluşmadığı bu aşiret toplumu fütuhata girişiyor, ve "devlet" haline geliyor. Bu durumda, yeni oluşan toplum ve devlet, Batı'daki gibi, elementlerini bireylerin oluşturduğu bir sistem değildir. Sistemin mantığına göre hala birey yoktur ortada, çünkü özel mülkiyet yoktur. "Mülk Allah'ındır". Allah adına mülke tasarruf yetkisi ise devletin başına aittir. Osmanlı sisteminin elementleri, üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olarak, kendisi için üretim yapan "birey"ler değildir. Osmanlı'da, Allah adına da olsa, mülk sahibi olan tek "kişi" merkezi temsil eden Sultandır. Tek "birey", kendisi için, kendiliğinden varolan tek kişi o dur⁸. Diğer insanlar, birey-vatandaş olmayıp, kendi varlıklarını toplumu temsil eden bu devletle birlikte oluşturabilen, devlet ve toplum varolduğu için, onunla birlikte varolan "Reaya-sürü-kul insanlardır. Bu durumda, bireyin olmadığı bir toplumda, Batı'daki anlamda bir "sınıf"tan da bahsedilemez!

Peki Osmanlı Toplumunu Osmanlı'nın kendisini ifade ettiği gibi "sınıfsız" bir toplum mudur? Hayır tabii! Osmanlı Toplumunu da sınıflı bir toplumdur. Ama buradaki sınıflar Batı toplumlarındakilere benzemezler. Önce Allaha, sonra da onun adına Sultana ait olan mülkiyete tasarruf yetkisine sahip yönetici bir Devlet Sınıfıyla, hiç bir hakka-hukuka sahip olmayan "Yönetilenlerden" oluşur Osmanlı Toplumunu. Göçebe-barbar bir aşiret toplumunun fütühat yoluyla devletleşerek sınıflı toplum haline gelişleriyle, kentten çıkma toplumların sınıflı toplum haline gelişleri tamamen farklı şeylerdir. Birinci durumda aşiret toplumu bireylere ayrışmadan sınıflaştığı için buradaki "sınıflılık" aşiret yapısının adeta donarak farklılaşmasıyla ortaya çıkar. Fütuhata yöneten ve ondan aslan payını alan "Yönetici Sınıf" (toplumun çobanları), Tanrı adına mülkün de sahibi olduklarından devletin vergi gelirlerine de el koyarlar. "Yönetilen" sınıf ise "Reayadır" (yani sürüdür)!

Burada en hassas nokta mülkiyetin Allaha ait olmasıyla, "Allaha ait olan" bu "mülke" tasarruf yetkisine sahip olmak arasındaki ilişkidir. Beni yıllarca uğraştıran, sonunda da "Sistem Teorisini" geliştirmeye kadar götürülen nokta işte tam buradadır. Bu konu o kadar önemlidir ki, bu mesele anlaşılmadan ne Osmanlı Toplumunu ve Tarihi anlaşılabilir, ne de günümüz Türkiye'si! Bu konuyu daha ayrıntılı olarak ele almak için isterseniz bu yazıyı okumayı burada bırakın hemen ve 4. Çalışmaya dönün. Daha sonra kaldığınız yerden tekrar devam edersiniz! Biz şu an burada kısa bir özetle yetineceğiz:

"Mülkün Allaha ait olması" tasavvufun esasıdır; ama o Sistem Teorisinin de özünü oluşturur. Çünkü her sistem (her varlık) sistem merkezindeki sıfır noktasında temsil olunur. Sıfır noktası diye uzay-zaman içinde varlığı kendinden menkul bir "nokta" bulunmadığı halde, izafi bir gerçeklik olarak onun potansiyel varlığını kavramadan başka hiçbir şeyi kavramak, varoluş problemini çözmek mümkün değildir. Tasavvufta sıfır "Haktır". Sistem Teorisinde ise bütün kuvvetlerin birbirini dengelediği sistem merkezindeki denge halidir. Yani zıtların birliğinin gerçekleşme "noktasıdır". Ama mutlak birlik-denge diye birşey olmadığı için, sıfır noktası hiçbir zaman objektif bir varlığa denk düşmez. Çünkü her birlik-denge hali (her sıfır) aynı anda bir mücadele (zıtların mücadelesi) platformudur da. Her nesne-denge hali-, daha o "ilk" oluşma anında (bu an, o nesne, varlık için zamanın başlangıç anıdır da) çevreyle etkileşmeye bağlı olarak mevcut denge bozulurken-bozulduğu için varolur (objektif bir gerçeklik haline gelir). Bu evrende çevrenin etkisine kapalı, varlığı kendinden olan bir sistem (varlık) mevcut değildir. Bütün sistemler açık sistemlerdir. Yani her "şey" ancak çevreyle etkileşme içinde, bu etkileşmeye göre izafi olarak varolur.

Bütün bunların Osmanlı Toplumuyla ve günümüz Türkiye'siyle (son "Mitinglerle"), devlet anlayışıyla ne alakası var mı diyorsunuz! Toplum da bir sistemdir. Ve her sistem gibi o da kendi merkezindeki sıfır noktasında temsil olunur. Sınıflı toplumlarda bu sistem merkezini (sıfır noktasını) egemen-dominant-sınıf temsil ederken, sınıfsız toplumda (ilkel komünal toplumda) sistem merkezini temsil eden bir sınıf, ya da zümre veya kişi yoktur. Merkez, ya tapınak tarafından, ya da gene Hakkı temsilen komün başkanı tarafından temsil edilir. Bu

⁸ Ama onun, yani Sultan'ın „birey „olarak „varlığı“da, Batı'daki gibi, üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip „özgür“ bir birey olmasından kaynaklanmaz. O, Allah'a ait olan mülkün, onu temsilen sahibidir. Yani gene Batı' daki anlamda „özgür bir birey“ yoktur ortada!

durumda toprağın, üretim araçlarının mülkiyeti de bu “Hakka” aittir. Mülk hiç kimsenindir, sahibi Haktır demek, objektif bir gerçeklik olarak kişi ya da sınıf veya zümre şeklinde mülke sahip olma konumunda olan bir varlık yoktur demektir; ki bu durumda, Hakkı temsil eden şey de merkezde olduğu kabul edilen o sıfır noktasıdır.⁹ Hakka ait olan mülkün Hak adına toplum için kullanım-tasarruf- yetkisini ise, eşit haklara sahip bütün komün üyelerinin seçtiği başkan elinde tutar. Ancak, ilkel komünal toplumda bireyin kendisi için varolması diye birşey söz konusu olmadığından, bütün toplumu temsil eden bu başkanın birey olarak varlığı merkezdeki sıfır noktasında yoktur. Başkan bu nedenle birey olarak kendisini değil, herkesi, herkes adına merkezi-merkezdeki sıfırı-Hakkı- temsil etmiş olur. İşte mülkün Hakka ait olması olayının esası budur. Ama sonra ne oluyor, sınıflı toplumlarla ilişkiler başlıyor. Savaşlar, fetihler başlıyor. Ve bu arada bal tutan parmağını yalar hesabı zamanla yönetici bir sınıf ortaya çıkıyor [5]. Neden sınıf? Evet üretim araçları üzerinde özel mülkiyet hala mevcut değildir, ama bu arada “tasarruf yetkisi” adı altında yeni bir kavram ve mülkiyet biçimi ortaya çıkmıştır. Komüne-töre-ait genel hükme dokunmadan, onun içeriği değiştirilerek ortaya yeni bir mülkiyet biçimi çıkarılmıştır. Mülk mü, haşa, mülk Hakka aitti! Ama Hak adına onu kullanma, ona tasarruf etme yetkisi de önce Sultana, Sultan adına da onun etrafındaki yönetici devlet sınıfına aitti. İşte Osmanlı'nın düzeni budur. Osmanlı sınıfsız bir toplum muydu? Elbette hayır! Peki neden hala mülk Allaha aittir deniyordu? İşte bütün olay burada! İkel komünal toplumun bilgi sistemini (töre-ai) belirli bir DNA kalıbına benzetirsek, ta Osmanlı'ya, oradan da Cumhuriyet'e kadar bu DNA kalıbının esası değişmiyor. Biçimsel olarak o töre aynen duruyor gene orada. Ama sürekli içeriği değişiyor onun. Çevreye uyum gereği sürekli bazı genler pasif hale getirilirken, bazıları da aktif hale geliyorlar. Bağışıklık sisteminin çeşitli antijenlere karşı yeni savunma sistemleri geliştirmesi gibi, DNA larda esasa ilişkin bir değişiklik olmadan çeşitli genler arasında yeni ilişkiler kurarak çevreye uyum için yeni bilgiler geliştiriliyor. Bu da bir öğrenme olayıdır şüphesiz. Ama dikkat edin bu durumda esas gövde (selbst-nefs) değişmiyor. O sürekli çevreye uyum sağlayarak biçim değiştiriyor.

Gelelim şimdi devlet anlayışına. Batı toplumlarında devlet aşağıdan yukarıya doğru bireyin gelişmesinin ürünü olarak ortaya çıkar ve daima belirli bir sınıfı temsil eder demiştik. Bu durumda esas olan üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olan birey ve sınıftır. Osmanlı'da ise bireyin özel mülkiyet hakkı yoktur. Bu nedenle sınıf kavramı da özel mülkiyete sahip olan bireylerden oluşmaz. Mülk önce Allahındır, sonra onu temsil eden Sultanın, sonra da Sultan adına tasarruf yetkisini kullanan bir Devlet Sınıfı vardır ortada. Buradaki devlet sınıfı kavramının Batılı anlamda bürokratlarla hiçbir benzerliği yoktur. Birey olarak birer hiç olan kullardan oluşur bu devlet sınıfı. Tek varlık nedenleri de Sultana sadakattir. Hak hukuk vs. bunların hiç yeri yoktur bu sistemde. Sultanın bir işareti yeter kellelerin uçması için. Burada devlet, şekli ne olursa olsun hala bir aşirettir (devlet içindeki devlet). Devlet anlayışı, özel mülk sahibi bireylerden oluşan bir sınıfın egemenliğini sürdürmek değildir. Devlet Haktır! Bütün toplumun kutsal temsilcisidir! Onun kutsallığı Hakkı temsil etmesindedir. Böyle bir toplumda kendi başına birey diye birşey yoktur. Ancak devlet varsa onun kulu olarak birey vardır. Hani derler ya “kılıfına uydurmak” diye, bu toplumda mülke sahip olmanın bütün çeşitleri vardır, ancak bunların hepsi o “sınıfsızlık”, “mülkün Tanrıya-Devlete ait olması” kılıfının içinde, bu çerçeveye uydurularak vardır. Önemli olan içerik değil o çerçevedir zaten. Devlet de odur. Bazıları sağında solunda “derin devlet” arıyorlar! Derin devlet o devlet anlayışıdır. “Solcusunda da” aynıdır o “sağcısında da”. “Burjuvası da” vardır bu Devletin “işçisi de”! Önemli olan o “ruha” sahip çıkmak, kendi varlığını o ruhun içine sığdırabilmektir. Bu ruh da nereden çıktı mı diyorsunuz! O ruh bilinç dışı olarak atalarımızdan bize kalan mirastır. Toplumsal hafızada günümüze kadar gelen bilgidir-kültürdür. İçinde Osmanlılık, İslam, ya da Batıcılık da olsa özü aynıdır onun..

Bir nokta daha! Bu mirasın, bu ruhun bugün hala ayakta kalmasını sağlayan, ona maddi temel teşkil eden şey ise devletçiliktir, devlet mülkiyetidir. Onun içindir ki, özelleştirmeye karşı çıkılıyor. Onun içindir bu “satıldık, öldük, bittik, mahfolduk” çığlıkları!

⁹ Tasavvufta, “onun varlığı yokluğudur” diye ifade edilen şey de budur zaten. Tasavvuf, ilkel komünal toplum insanlarının-atalarımızın- varoluş problemini dinsel bir terminolojiyle duygusal bir zeminde ifade ediş biçimidir

Bilinçli ya da bilinç dışı olarak “Mitingleri” yöneten ruh da bu ruhtur. Kendini “ilerici”, “solcu”, “sosyal demokrat” olarak gören binlerce insanı darbecilerin peşine takan bu ruhtur. Sıkıştığı zaman işi faşistlerle işbirliğine kadar vardırabilen ruh hali buradan kaynaklanmaktadır. Siz istediğiniz kadar “hayır, biz bu trene sosyalizm adına, üretim araçlarının mülkiyetinin devlete ait olması adına bindik” deyiniz ne değişiyor ki! En fazla devlet solculuğuna terfi etmiş oluyorsunuz!..

Bütün bunlar Osmanlı ve daha sonra da onun devamı olan Cumhuriyet dönemi “aydınları” için “anlaşılmaz” şeylerdir! Çünkü insanlar dış dünyadan aldıkları informasyonları sahip oldukları bilgiyle işleyerek bir sonuca varabilirler (birşeyi anlayabilirler). Osmanlı ve Cumhuriyet “aydını” ise, içinde yaşadığı topluma, onun tarihine yabancılaşmıştır. Onun sahip olduğu bilgi bu toplumun bilgisi değildir. Batıdan öğrendiği şeylerdir. O, bu bilgilere göre işler informasyonları. Sonuç ise yabancılaşmaktır. Olayın İnfomasyon İşleme Teorisi açısından açıklaması budur.

Peki Osmanlı Devlet Sınıfını Batıya yönelten ne idi? Osmanlı “aydınları” işi gücü bırakıpta neden Batılılaşmaya çalıştılar?

DEVLETİ KURTARMANIN YENİ BİÇİMİ: BATILILAŞMA

Gün gelir, devran döner, “deniz biter”! Kendi kendini yer bitirir Osmanlı! Ama ortada bir uç beyliği de yoktur artık “tarihsel devrim” yaparak “devleti kurtaracak”! Hem sonra, o defter kapanmıştır artık. Elin oğlu, atı alıp Üsküdar’ı geçmiştir! Avrupa, sanayi devrimini yaşamaktadır. Askerlik sanatı kökünden değişmiştir. Osmanlının elindeki silahlar tarihin çöp sepetine atılmıştır çoktan. Artık öyle at sırtında, elinde kılıç, “ya Allah” diyerek fütuhatlar yapma devri bitmiştir!

Osmanlının işgali altındaki topraklarda kapitalizm gelişmekte, buralarda milliyetçi akımlar güçlenmektedir. Kendine güvenen herkes bu sistemden ayrılıp, bağımsızlığını kazanmak istemektedir. Avrupanın gelişmiş ülkeleri de bunları desteklemektedir. Ne yapacaktır Osmanlı? Devleti nasıl koruyacak ve “kurtaracaktır”? “Batılılaşarak” mı? Ama bu da kolay bir şey değildir ki. Herşeyden önce bir maliyeti vardır bunun da. Sonunda onun da bir yolu bulunur. Bunu Şerif Mardin’den dinleyelim:

“Osmanlı İmparatorluğu’nun muhtelif müesseselerini birbirine kenetleyen ve onları ayakta tutan harç, gaza ideolojisi, devletin sınırlarını mümkün olduğu kadar genişletme çabasıydı. Bu itibarla, İmparatorluk’ta iktisadi faaliyet konusunda hakim zihniyet “verimi arttırmaya” (üretim) değil, kılıcının hakkıyla yeni gelir kaynakları elde etmeye yönelmişti. Bundan dolaydır ki, Osmanlılar için harpte mağlup olmak ve toprak kaybetmek bir gelir azalması manasına geliyordu¹⁰. Diğer taraftan, Renaissance’dan sonra Avrupa’da askeri güç yeni şekiller almıştı. Bu yeni beliren disiplinli piyade ve topçu birliklerine karşı koymak için gene aynı tipte askeri birliklere ihtiyaç vardı. Askerlerin Batı yöntemleriyle yetiştirilmesi, daimi olarak talim ettirilmesi ve kendilerine maaş verilmesi için de yeni gelir kaynakları bulmak icabediyordu. Başka bir ifade ile, bir taraftan devletin gelirleri azalırken, diğer taraftan da giderleri çoğalıyordu. Devletin bu zor durum karşısında aradığı hal çareleri ise mahduttu ve üç ana eksen etrafında toplanıyordu: Osmanlı İmparatorluğu’nda bir zamanlar iyi işleyen ve asker temini ile yakından ilgili olan toprak sistemini eski haline getirmek, para basmak veya vergi yükünü arttırmak”[7].

Bunlardan birincisi, fütuhat devam ettiği sürece mümkündür. Nitekim de, Fatihle birlikte diriltiren Tımar sistemi Kanuni devrine kadar başarıyla yürütülmüştü. Ama fütuhat bitince Tımar da bitti ve geriye iki çözüm kaldı. Para basmak, ya da vergileri arttırmak..Bunların ikisi de yapıldı. İltizam sistemiyle halkı soyup soğana çeviren devlet, bir yandan da boyuna para

¹⁰ Bu noktanın altını çiziyorum. Yavaş yavaş bir kere daha okuyunuz bu cümleyi!..

basıyordu. Enflasyon bir çığ gibi büyüyor, hayat yaşanmaz hale geliyordu. Ve bütün bunlar devleti yeniden örgütleyebilmek, “çağdaşlaştırarak”, “batılılaştırarak” “kurtarmak” sürecine paralel olarak yapılıyordu. Evet, devleti kurtarmanın yolu bulunmuştu: “Batılılaşmak”! Yani Batı gibi olmak. O zaman, onlar nasıl geliştilerse Osmanlı da öyle gelişecek, “kurtulacaktı”! Halk da varsın biraz sıkıntı çeksindi! Zaten halkı düşünen mi vardı ki!

Bunun için Batı’ya öğrenciler gönderildi, Batı’dan askeri eğitimciler getirildi. Kısacası, “Batılılaşmak”, yani Batı gibi olmak için elden ne geliyorsa yapıldı.

BATILILAŞMAK SÜRECİ BİR TARİHSEL DEVRİM SÜRECİDİR

“Batılılaşma” olayını Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimleri açısından ele alırsak; “Batılılaşmak”, Osmanlı’nın çevreyle etkileşme, yaşamı devam ettirme mücadelesinde, istenilen sonuçları elde edebilmek için bilgiyi işleme kullandığı mevcut toplumsal bilgi sistemini yeniden düzenlemesidir. Yani çevreye-çağa uyum çabasıdır. Kendi varlığını-nefsini- başka türlü üretemeyeceğini anlayan Devletin, yaşam kavgasında, kendini kurtarma operasyonudur. Daha başka bir deyişle de, Batı medeniyetiyle Osmanlı arasındaki etkileşme sürecinde, Osmanlı’nın Batı yaşam tarzıyla birlikte, Batı medeniyetine ilişkin kurum ve kuralları “benimsemesidir”. Bu “benimseme”, Osmanlı’nın, üzerine giydiği İslamcı elbiseyi çıkararak, bunun yerine “Batıcılık” adı verilen yeni bir elbiseyi giymesini şeklinde olur! Bütün bunlar ne demek, konuyu açalım:

Önce şu gerçeğin altını bir çizelim: Osmanlı ve Türkiye tarihinde Batılılaşma olayı bir tarihsel devrim olayıdır. Bu devrimin en üst tepe noktası ise Cumhuriyet’in kuruluşudur. Osmanlı devleti kurulurken neden İslâm Medeniyeti’ne sarıldıysa, neden bütün kurum ve kurallarıyla, yaşam tarzıyla İslâm Medeniyeti’ni benimsemek zorunda kaldıysa, neden İstanbul’un Fethinden sonra Fatih’le birlikte Bizans Medeniyeti’ne (onun kurum ve kurallarına) sarılarak İslamcı elbisenin yanı sıra bir de bu yeni elbiseyi giymeye başladıysa, bu kez de gene aynı nedenlerden dolayı Devlet bir tür kabuk değiştirmekte, sırtındaki eski kabuğu çıkararak, onun yerine Batıcılık kabuğunu geçirmeye çalışmaktadır. Peki nedir bu, bir tür toplumsal DNA değişimi olayı mıdır? Bunun bir tür toplumsal mimarlık-mühendislik harikası olduğu ortada, ama olayın özü nedir?

Batı’da Türklerin ilkel, barbar oldukları, tarih boyunca hiçbir bilimsel buluşa-yeniliğe imza atmadıkları söylenerek Türkler küçük görülür! Hatta bu görüş, aşağılık duygusu, bizim “aydınlarımız” içinde de yaygındır. Ama sadece şu “Batılılaşma” olayı bile, dünya tarihinde başka eşi bulunmayan, Türklerin, bir sosyal mimarlık-mühendislik harikası olarak, Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimlerine yaptığı en büyük katkıdır! Kimbilir, bu çalışma da belki bunun belgesi olur! Önce Şerif Mardin’i dinleyelim:

“Osmanlı devlet adamları devlet yönetimini bir tür toplumsal mimarlık (mühendislik) olarak değerlendiriyorlardı. “Devlet yararına” olan bir politikayı benimsemekte, bunun kaynağı Batı da olsa, sanıldığından daha az tereddüt göstermişlerdir. Batı karşıtı güçler, çoğu zaman, Yeniçeriler gibi, Batı kurumları İmparatorluğa getirildiği takdirde, statülerini kaybedecek olan meslek gruplarıydı. Tepki, yukarıdan değil, aşağıdan geliyordu. Osmanlı devlet adamının bu sosyal mimar tarafını görmezsek Tanzimat’la gelen sosyal düzenlemenin nasıl -bütün güçlülere rağmen- Türkiye’ye yerleştiğini anlayamayız”[7].

Demek ki, “batılılaşma” sürecinin iki dinamiği vardır. Birincisi Batı. Bu açık. İkincisi de, “Devleti kurtarma” çabası içinde olan Osmanlı ve onun Devlet Sınıfıdır. Yani öyle, Amerika’nın Irak’ta yapmaya çalıştığı gibi bir dış müdahaleyle toplumsal DNA değişimi, zorla “Batılılaştırma” olayı değildir bu! Asıl talep içerden geliyor. Ve içerdeki bu dinamik dışardakiyle birleşiyor.

Osmanlı'nın İslamla ilişkilerini daha önce ele aldık. Osmanlılar devlet haline gelmeden önce barbarlığın orta aşamasında yaşayan göçebe-çoban bir kavimdi. Bu dönemde toplumsal sistemi birarada tutan bilgi de Kan bilgisiydi (yani töreydi). Ancak daha sonra, fetihlerle birlikte ortaya çıkan yeni toplumu ve devleti artık eldeki bilgiyle (Kan Anayasasıyla) birarada tutmak mümkün değildi. Kan bilgi sistemiyle ancak çıkarları farklılaşmamış insanlar birarada yaşayabilirlerdi. Ancak, fetih olayıyla birlikte ortaya çıkan yeni toplum, işin doğası gereği artık bu çerçeveye sığmıyordu. Çünkü, herşeyden önce artık ortada bir fetheden egemenlerden oluşan yönetenler, bir de fethedilenlerden oluşan yönetilenler vardı. Bunların çıkarları da bir değildi. Böyle bir toplumu birarada tutabilmek için artık yeni tipten kurum ve kurallara (bilgilere) ihtiyaç vardı. İşte İslam'la tam bu noktada kaynaştı Osmanlılar. Gerçi onlar (Türkler) daha Anadolu'ya gelmeden önce de İslam'la tanışmışlardı, ama o İslam başka bir İslamdı. Türklerin Orta Asya gelenek ve göreneklerine-dinlerine uydurdukları "hafif" bir İslamdı bu daha. Bir medeniyet-sınıflı toplum bilgi sistemi olarak İslam'la tanışma devlet kurma zorunluluğunun sonucu oldu. Osmanlıların İslam'ı bütün kurum ve kurallarıyla birlikte benimsemeleri tamamen bu pratik zorunlulukların sonucu oldu.

Normal koşullar altında tarımsal faaliyette bulunan yerleşik bir toplumun bilgi sistemi-kültürü- (medeniyet) üretim faaliyeti esnasında üretim ilişkilerinin üst yapıda-bilinçte- yansımasıyla ortaya çıkar. Maddi gerçeklik insanların bilincini-bilgisini oluşturur. Bu da yeni yaşam tarzının bilgisi-bilinci olarak çeşitli biçimlerde ifade edilir. Fetihlerle birlikte ortaya çıkan yeni Osmanlı Toplumu ise bambaşka bir toplumdur. Üstte yer alan ve daha sonra egemen sınıf rolünü oynayacak olanlar başka bir üretim ilişkileri sisteminden geliyordu. Keza alttakiler de öyle, Bizans'ın halkıydı bunlar. Fatih Osmanlılar Bizans yönetici sınıfını saf dışı ederek kendilerini onların yerine koyunca, fatihlikten yöneten pozisyonuna geçebilmek için ortaya çıkan yeni toplumu birarada tutacak yeni bilgilere ihtiyaçları oldu. İslam'ın devreye girişi işte tam bu noktadadır. Osmanlı, İslam bilgi sisteminden kendisi için gerekli olanları alarak bunları mevcut bilgi sisteminin (Törenin) içine yerleştirir (kılıfına uydurur).

Normal koşullar altında din medeni yaşam tarzının üst yapısıdır-bilgisidir-toplumsal DNA'ların üretim ilişkileriyle birlikte yeniden oluşmasıdır. Bunun temelinde de kendini yeniden üretme olayı vardır. Osmanlılar ise yerleşik bir toplum falan değil. Bu durumda nasıl oluyor onların bu "İslamı benimsemeleri" işi? Yerleşik-sınıflı bir toplumun DNA-bilgi sistemini alıp kendi toplumsal DNA'larını bir tarafa atarak bunların yerine yeni DNA'ları mı koyuyor Osmanlılar? Bu kadar basit-mekanik bir mühendislik işi midir toplumsal değişim? İşte meselenin can alıcı noktası burasıdır! Osmanlı'nın İslamı kabul etmesi üretim süreci içinde oluşan bir bilginin toplumsal bilgi haline gelmesi olayı değildir. Mevcut toplumsal DNA'lar (yani Kan bilgi sistemi) yerinde dururken, bunları değiştirmeden, bunların içine yeni bilgi sistemine ilişkin unsurları monte etmektir.¹¹ Benim "tarihsel devrim" dediğim olay budur işte! Devrim, mevcut üretim ilişkileri sisteminin içinde üretici güçlerin gelişmesinin sonucu olarak yeni üretim ilişkileriyle yeni bir toplumun doğuşu olayıdır. Yani işin özü üretimdir, üretirken kendini de üretme olayıdır. Tarihsel devrim ise bambaşkadır. Örneğin, ne yapıyor Türkler İslamı kabul etmekle? Dikkat ederseniz bu ilk "kabul" aşamasında Türk İslamı tamamen Tasavvufa dayanan bir İslamdır. Yani resmi İslamla, bir devlet düzeninin toplumsal bilgi sistemiyle hiçbir alâkası yoktur. Alıyorlar İslâm'dan işlerine gelen informasyonları, bunları kendi Kan bilgi sistemlerinin içine (yeni sinapslar kurarak) monte ediyorlar! Esas toplumsal DNA değişmiyor yani, Kan anayasası duruyor yerinde. İslâm'dan işe yarayan informasyonlar alınarak bunlar töreyle değerlendiriliyor, sonrada ortaya çıkan yeni bilgiler (ek sinapslarla) mevcut sistemin içine monte ediliyor. Daha sonra ne oluyor? Osmanlı fetihlere başlıyor ve bir devlet kurması gerekiyor. Ama onun, yeni sınıflı topluma, yaşam tarzına-toplum düzenine ilişkin bir bilgisi yok ki! Kan bilgisiyle (ve tasavvufu) kurabileceği en fazla bir "Bozkır Devletidir"! İşte Osmanlı tam bu aşamada tekrar İslama (ama bu sefer resmi İslâma) başvuruyor (yaşamı devam ettirme sanatı derler buna!). Bütün kurum ve kurallarıyla, yaşam tarzıyla bir sınıflı toplum düzeni-bilgi sistemi- olan İslâmı alıyor, "benimsiyor"! Ne oluyor "benimseyince"? Ne demek bu "benimseme"? Fetihçi toplum gidiyor da onun yerine üreten, üretime dayanan yeni bir

¹¹ Bu işin tekniğine ilişkin açıklamalar yazının sonundaki "ek"te yer alıyor..

toplum mu geliyor? Hayır! Osmanlı devlet kurmadan önce de fetihçiydi, kurduktan sonra da! O, devlet olmaya ilişkin olarak İslamdan aldığı bütün o informasyonları, aynen daha önce yaptığı gibi, tutuyor gene kendi Kan-bilgi sistemine monte ediyor. Yani bu informasyonları Kan bilgi sistemiyle değerlendirerek işine yarayan yeni bilgiler haline getiriyor ve bunları ek sinapslarla gene eskilerinin yanında kayıt altına alıyor. Sonuç mu? Daha önce, Türkler İslâmiyeti kabul ettikleri zaman bu montajın (bu bir tür öğrenme olayıdır) sonunda Tasavvuf ortaya çıkmıştı. Şimdi, devlet haline geldikten sonra ise Tasavvuf gidiyor, onun yerini resmi İslâm alıyor, olay budur! Yani gene toplumsal DNA'larda esasa ilişkin bir değişme yoktur! Sadece mevcut toplumsal bilgi sistemiyle (sinapslarla-nöronal ağlarla) oynanıyor o kadar! Yaşamı devam ettirme kavgasında ne gerekiyorsa o yapılıyor. Kelimenin tam anlamıyla bir toplumsal mimarlık-mühendislik örneği vererek kendi toplumsal bilgi sistemine mevcut duruma ilişkin yeni bilgiler monte ediyorlar ve bu bilgilerle de çevreden gelen informasyonları işleyerek yaşamlarını devam ettiriyorlar.¹² (Bu "montaj" işleminin tekniği yazının sonundaki ek'te daha ayrıntılı olarak ele alınıyor)

Peki bu "montaj" olayı neden bir devrimdir, olaya "tarihsel devrim" demenin anlamı nedir?¹³ Madem ki "devrim" üretim ilişkilerindeki değişimi içeren bir kavramdır, bu "tarihsel devrim" kavramı ne oluyor, neresi devrim bunun?

Ben size başka birşey sorayım! Neden üretiyor insanlar? İşin özünde yaşamı devam ettirme mücadelesi yok mu? Yeni bir üretim ilişkisine geçişin özünde de yeni bilgilerin bulunuşu, bunlara dayanılarak yeni bir üretim sürecinin örgütlenmesi yatmıyor mu? Devrim söz konusu olunca bu, aşağıdan yukarıya yeni bir toplumsal bilgi sisteminin oluşmasıyla, toplumsal sistemin nitelik değiştirmesiyle gerçekleşiyor. Tarihsel devrimde ise, mevcut toplumsal DNA'lar değişmediği halde, bunların içine yeni bilgiler monte edilerek çevreden gelen madde-enerjinin-informasyonun bu şekilde daha iyi, daha ileri düzeyde işlenmesi mümkün hale geliyor. İşte bunun içindir ki, tarihsel devrim ileri bir adımdır, bir "devrimdir". Türklerin Batılılaşma sürecinin diyalektiği bunun en açık örneği değil midir. Bir tarihsel devrim olarak başlayan süreç, zamanla üretici güçlerin gelişmesi sonucunda, sistemin kendi inkârını yaratarak yeni bir toplumsal DNA-bilgi sisteminin oluşmasına neden olmuyor mu?. Bugün Türkiye Cumhuriyetinin yaşadığı sürecin diyalektiği bundan başka birşey değildir.

Tekrar Osmanlıya dönersek; bu kadar açıklamadan sonra, şimdi artık Osmanlıyı Batılılaşma sürecine sokan "iç dinamiğin" nasıl bir dinamik olduğunu, "devleti kurtarma" duygusunun kökenlerinin nerelere dayandığını biliyoruz . Tek cümleyle özetlersek, Osmanlı insanı, devlet varsa vardır. Bu nedenle, devleti kurtarmak, yaşatmak aslında onun kendi varoluş çabasıdır.

Peki, bu varoluş anlayışı, bu devlet anlayışı sadece yönetici sınıfa özgü birşey midir? Yönetilenler için durum farklı mıdır? Hayır değildir! Çobansız "sürü" olur mu? "Devlet baba"sız "varolmak" mümkün müdür? "Kurda kuşa yem olmamak için", "Allah devletimize zeval vermesin" diye düşünür yönetilenler de. Yönetilenler, yeri geldiği zaman, devlete isyan da ederler, devlete karşı da çıkarlar, ama bu karşı çıkış sistemin kendi içindeki bir tepkidir. Devletin varlığı değildir burada sorgulanan. Zaten onun yerine başka birşey getirmek gibi bir talepleri falan da yoktur. Sistemin içinde bir sivil toplum bilinci-bilgisi oluşmamıştır ki (ya da eksiktir). "Şeriat düzeni", "din devleti kurmak" falan, bunlar halkın içinden çıkan esasa ilişkin talepler değildir. Halkın tepkisi (Osmanlı'dan bahsediyoruz) İltizam sistemiyle birlikte hayatın yaşanmaz hale gelmesinedir. "Devlet babanın" çocuklarını-sürüyü ihmal etmesinedir. Yoksa Devlet ister Batılılaşsın, isterse ne yaparsa yapsın, onun için sorun bu değildir! Önemli olan Devletin orda ("başımızda") durmasıdır! Çünkü, öyle de olsa, böyle de olsa özünde birşey

¹² „Bir hücrede İnfomasyon İşleme Süreci ve Evrim“ de, yani „Birinci Çalışmada“ bu olayın doğada nasıl olduğunu ayrıntılı bir şekilde inceledik. Bağışıklık sistemi hücrelerinin çevreden gelen bakterilere, virüslere karşı mücadelede mevcut DNA yapısı içinde kalarak kendilerini nasıl daha etkin hale getirdiklerini gördük (aynı işi antibiyotiklere karşı mücadelede bakteriler, virüsler de yapıyorlar). Bu sürecin diyalektiğini daha iyi kavramak isteyenlere bu noktada Birinci Çalışmaya dönerek ilgili kısmı bulup okumalarını öneririm.[1]

¹³ "Tarihsel Devrim" kavramı Dr. Hikmet Kıvılcımlıya aittir. Bu konuyu 5. Çalışmada ele almıştık.

değişmeyecektir! Nasıl olsa herşey onun-yönetilenlerin dışında, yukarda olup bitmektedir. Batılılaşma süreci, içindeki İltizam sisteminin uygulamalarıyla paralel geliştiği içindir ki, halk bu iki oluşumu birarada görür, ve tepkisi bunadır. Ama Osmanlı kafası bu gerçeği göremez. Hem göremez, hem de görse de işine gelmediği için anlayamaz! Ona göre devletin varolabilmesi için zorunludur yapılanlar. İltizam düzeniymiş, halkın mültezimlerin insafına bırakılmasıymış bunları anlamaz o. Var mıdır bunun başka bir çaresi? “Batılılaşmak” mı? “Tamam, o işe de başladık işte, sıkın biraz dışinizi!” Osmanlı böyle görür olayı! Halk içinse, mültezim zulmüyle Batılılaşma bir ve aynı şeydir. Yoksa öyle, Şeriat düzeni getirmemiş vb. bunlar değildir halkın derdi! Bu türden lâflar eden üç beş “kendini bilmez”i halk olarak değerlendirmek ve sonra da, bu “Şeriat düzenini getirmek isteyenlere” karşı “kurtarıcı” olarak ortaya çıkmak Osmanlıya has bir devleti kurtarma stratejisidir. Osmanlıda oyun çoktur lâfi boşuna çıkmamıştır!

Osmanlı devlet sınıfı, “Batılılaşmak” çabasıyla birlikte kendi içinde ikiye bölünür. Bir kanat, mevcut durumu muhafaza etmeyi savunurken, diğer kanat da, toplumu ve devleti yeni bilgiye göre, yukardan aşağıya doğru yeniden kurmaya, inşa etmeye yönelir. Bütün o Tanzimat döneminde yaşanan olayların, Genç Osmanlılar’dan Jön Türkler’e ve İttihat Terakki’cilere kadar, bütün o “Baticı” asker-sivil devlet sınıfı unsurlarının hepsinin yapmaya çalıştıkları şeyin özü budur. Padişah ise, ortadaki denge unsurudur. Hem, var olanı temsil eder, hem de, “devleti kurtarmaya çalışan” “Baticı” bürokratlarına göz kulak olur. Denge bazan bir tarafın, bazan da diğer tarafın lehine dönse de, işin özü budur.

Osmanlı toplum mimarlarına göre, yeni bilgiyle (“Batı kültürü”) toplumu yeniden inşa etmek demek, eski bilgiye göre varolan kurumların (yapı) yerine yenilerini oluşturmak demektir. Eski yapı eski bilginin maddeleşmiş şeklidir. Yeni bilginin maddi bir gerçeklik haline gelmesi için, bu bilgiye göre yeni bir yapının oluşması gerekecektir. Peki bu nasıl olacaktır? Bilgi denilen şey, öyle herhangi bir maddi gerçekliğe tekabül etmeden varolan, hazır bir elbise gibi alınıp üstüne geçiriliverecek bir şey midir? Her maddi gerçeklik belirli bir bilginin kristalize olmuş şeklidir. Yani madde ve bilgi birbirlerinden ayrı olarak düşünülemezler. Bilgi maddeyle gerçekleşir, madde de belirli bir bilgiyi temsil eder. Bu nedenle, Batı düşüncesi ve Batı sistemi bir ve aynı gerçekliğe denk düşerler. Kentten çıkma Batı toplumlarının toplumsal DNA larıdır Batı bilgi sistemi. Bu bilgiyi onun maddi gerçekliğinden soyutlayarak alıp, tamamen ayrı bir maddi gerçekliği bununla yeniden yaratmak-şekillendirmek, yani toplumsal DNA’ ları değiştirmek mümkün müdür? Hayır, bu mümkün değildir. Yani, bu anlamda bir toplum mimarlığı-mühendisliği mümkün değildir! Peki o zaman nedir Osmanlı’nın bütün o “Batılılaşma” çabalarının özü? Nedir Osmanlı toplum mimarlığını-mühendisliğini “eşi bulunmaz” hale getiren? Biraz sonra daha açık bir şekilde göreceğimiz gibi, Osmanlı ve daha sonra da Cumhuriyet dönemi Baticıları mümkün olmayı yapmaya çalışarak, onu kendilerine rağmen mümkün hale getirmişlerdir! Osmanlı’nın Batılılaşma çabası, denize düşen Osmanlı’nın yılanı sarılmasıdır! Ama bu, herşeye rağmen, bu kez yaşamı devam ettirmenin üretim faaliyetini zorunlu kılan bir biçimi olduğu için sonuç vermiştir! Osmanlı başka türlü kendi inkârını yaratamazdı! Osmanlı iyiki de o “yılanı” sarılmıştır!..

Olayın, Osmanlı’nın “Batılılaşma” sürecinin iki boyutu vardır: Birincisi açık. “Batılılaşmaya” çalışırken Osmanlı’nın niyeti kapitalistleşmek, bir sivil toplum oluşturmak, yeni bir üretim ilişkileri sistemini kurmak falan değildir! Yapısal olarak kendi varlığı, devlet anlayışı buna engeldir herşeyden önce. Onun niyeti, aynı yapıyı muhafaza ederek, aynen İslâmî benimserken yaptığı gibi, üstüne yeni bir elbise giyer gibi “Batılılaşmaktır”. Daha önce toplumsal DNA’larına monte ettiği artık eskimiş, işe yaramayan bilgileri çıkarıp, bunların yerine yenilerini, onun hayatta kalmasına daha fazla yararı dokunacak olanları monte etmektedir. Yani gövde aynı kalacak, ama giydiği elbise değişecektir. Bu arada da, yeni giydiği elbiseye-bilgiye göre yaşamaya çalışacaktır! Kapitalistmiş gibi davranacak, donanacaktır! Osmanlı’nın son dönemlerinde eskiyi temsil eden güçlerle, özellikle de Ulema kesimiyle, “yeniyi” temsil edenler arasındaki çatışmanın kaynağı tamamen bu, toplumsal DNA’lara monte edilmiş bilgilerin değiştirilmesi olayıdır. Yani esas (toplumsal DNA’lar) değişmiyor. Devlet gene aynı devlet, yapı gene aynı yapı. Yönetenler ve yönetilenler gene aynı

konumlarını muhafaza ediyorlar, ancak biçim değişiyor. Bu ise, eski biçimi temsil edenlerin gitmesi, onların yerini yenilerinin alması anlamına geliyor. Eskiye temsil eden güçlerle yeniler arasındaki çatışmanın kaynağı da tam bu noktada başlıyor. Bunun en tipik örneği, Yeniçeri Ocağının kaldırılarak, onun yerine yeni bilgiyle örgütlenmiş yeni bir ordunun kurulmasıdır. Bunun Devlet için bir zorunluluk olduğunu anladığı an gözünü kırpmaz Osmanlı ve bir anda binlerce Yeniçeriyi kılıçtan geçiriverir. Osmanlının kafasında hala, orduyu modernleştirerek, eski gaza dolu günlere geri dönmek vardır!..

Yeniyle eski arasındaki çatışmanın en yoğun olduğu alan, hiç şüphesiz dinsel alandır. Osmanlı sisteminde Ulema, dört başlı devlet sınıfından biri olan İlimiye'nin bel kemiğini oluşturuyordu. Osmanlı sistemi, her ne kadar Şeriat'la yönetilen bir sistem değilse de, gene de İslam, sistemin önemli bir referans unsuruydu. En azından, kararlar Şeriat kılıfına uydurularak alınırdı. Bu anlamda İslam, Osmanlının aşiret-devlet anlayışına entegre edilmiş esasa ilişkin bir unsurdur. Batılılaşmaya karşı en büyük tepki varlıkları mevcut toplumsal yaşam bilgisine (kültüre) bağlı olan çeşitli sivil toplum kuruluşlarından (esnaf, zanaatkarlar vs.) ve Ulemadan geldi. Geleneksel yaşam tarzının bir parçası olan bu kuruluşların yanı sıra Ulema da eski durumunu kaybetmekten korkuyordu. "Batılılaşılıyor" zaman, kimse onlardan artık fetva istemeyecek, dinle devlet işleri birbirinden ayrılacaktı. Bu ise, Ulemanın devlet sınıfı içindeki yönetici fonksiyonunun fiilen tarihe karışması anlamına geliyordu. Ulema Osmanlıya güvenmiyordu. Çünkü, Osmanlı için esas olan Devletti. Gerçekten de "Ulema", "İslam" vs. bunlar Devlet varsa vardı! Devletin varlığının tehlikede olduğunu gören Osmanlı, nasıl ki gözünü kırpmadan Yeniçerileri kılıçtan geçirivermişse, aynı şekilde, Ulema'yı da, hatta İslam'ı da bir tarafa atabilirdi! Devletin ruhundaki o "Derin Devlet" anlayışının ne anlama geldiğini, bu anlayışla nelere kadir olunacağını çok iyi biliyordu Ulema! Böylece, geleneğe uyararak, o da devlete karşı isyan edenlerin tarafına geçti! Ve yönetilenlerin devlete karşı zaten öteden beri var olan, ve daha çok tarikatlar içindeki örgütlenmelerde ifadesini bulan, aşağıdan yukarıya tepkisiyle ilişki kurarak, "din elden gidiyor" yaygarasına başladı. Daha önce, bir Şeyh Bedreddin'in katli için fetva veren, devletin kuruluşundan beri Osmanlıya karşı savaştan tasavvuf erlerinin baskı altında tutulmasında, bütün yapılan işlerin kitaba uydurularak yapılmasında baş rolü oynayan Ulema, şimdi, işinin bittiğini anlayınca, "dinin elden gittiğinin" de farkına varıyordu! Ve öyle oldu ki, sanki bir yanda toplumu daha "ileriye" götürmek isteyenler, "ilericiler" vardı da, diğer yanda da, buna karşı direnen, "gerici" bir halk tepkisi söz konusuydu! Halkın "gerici", Batıcı "asker sivil aydınların" "ilerici" olma "geleneği" buradan kaynaklanır!¹⁴ İşte Osmanlı'dan bu yana gelen, ve hala bugün bile toplumumuzda önemli ölçüde yansımaları bulan bu "ilerici" "gerici" çatışmalarının esası budur.

Olayın, "Batılılaşma" olayının bir diğer boyutu daha var demiştik. Bu daha sonra arkadan geliyor. Batılılaşma süreci, bu kez İslâmı benimserken olduğu gibi fetihçiliği değil de, devletçi bir işletme sistemi altında üretim faaliyetini esas aldığı için, zamanla kaçınılmaz olarak kendi içinde kendi zıttını-inkârını da yaratır. Türklere, tarih boyunca göçebelikten sonra ikinci kez üretim temelinde yeni bir toplum içinde yeni bir yaşamın yolu açılmaktadır..

KENDİ KARŞITINI YARATARAK VAROLMAK

Şimdi, bu çalışmanın belki de en önemli kısmına geldik! Beni, ta o ilk başlarda, 1973 Martında bu çalışmaya yönelten, "o anlaşılmasız diyalektiğin" açıklanmasına geldik! Nasıl olmuştur da, yukardan aşağıya o "Batılılaşma" süreci, kendi inkârı olan bir Anadolu sivil toplum potansiyelini yaratabilmiştir? Ucu, bugün halâ Türkiye Cumhuriyetine kadar bile uzanan bu diyalektik nasıl bir diyalektiktir?

Olayı çözdükten sonra, tabii herşey çok basit görünüyor! Ama o "çok basit" olanın anlaşılabilmesi için yıllar geçti! Cevap şöyle: Ortaçağ Avrupasında feodaller kent toplumu olarak sivil toplumu nasıl yarattıysa, bizim Batıcı devlet sınıflarımız da, Anadolu sivil

¹⁴ Osmanlıyı ve onun devamı olan Cumhuriyet Türkiye'sini 5. Çalışmada bir „Tuba ağacına“ benzetmiştik. Bununla ne demek istediğimiz yavaş yavaş anlaşılıyor sanırım!.

toplumunu gene aynı şekilde, aynı diyalektiğe tabi olarak yaratmışlardır! [5] Yaratmışlardır, çünkü bu kez (gene Devleti kurtarmak güdüsüyle) yaratmak zorunda kalmışlardır!

Örneğin, Ortaçağ'da bir kentin kurulması olayını ele alalım. Bir feodal bey neden kent kurucu oluyordu? Feodalizmle, kapitalizmin ana rahmi kent arasındaki ilişki ne idi? Feodal bey, bir kenti kurarken kendi ipini çektiğinin farkında mıydı? Ya da, kenti kurarken, intihar etmek için, kendini yok etmek için mi yapıyordu bunu? Tabii ki hayır! O an onun tek düşündüğü kendi çıkarı idi. Kent kurulacak, ticaret gelişecek, o da bundan yararlanacaktı. Pazardan vergi alacak, kendi tüketim ihtiyaçlarını daha kolay temin edecekti vs. Bir de tabi, sistemin kendi içindeki çelişkiler açısından, köylülerin-serflerin, yani kendi karşıtlarının dışında, onlara karşı kendisini güçlendirecek, onlara bağımlı olmaktan kurtaracak, altın yumurtlayan bir tavuk gibi, sırf kendisine tabi bir alternatif, bir çıkış yolu olarak görüyordu onu. İşte, kendi "inkârını" yaratma olayı budur.

Başka bir örnek verelim. Burjuvaziyi ele alalım. Bugün burjuvalar "araştırma-geliştirme" çalışmalarına milyarlarca dolar yatırıyorlar. Neden? Yeni bilgilerin üretilmesine yol açarak, bu bilgileri kullanıp, rekabette üstte kalabilmek, daha çok kâr elde edebilmek için. Ama her yeni bilgi, pratikte, üretici güçlerin biraz daha gelişmesine yol açıyor. Ve giderekten o hale geliyor ki, kapitalistler, daha çok kâr elde edebilmek için, işçilerin yerine mümkün olduğu kadar makineleri, robotları kullanmaya başlıyorlar. Başlangıçta müthiş birşey bu tabi! Ne grev var, ne hasta olmak! Her bir robot, altın yumurtlayan bir tavuk onlar için! Ama bir düşününüz şöyle, nereye gidiyor bu işin sonu diye! İlerde, işçilerin yerini büyük ölçüde robotlar aldığı zaman nasıl kâr elde edecek kapitalist! Kâr olayı, işçinin sırtından kazanılan artı değerle ilgili birşey değil mi, işçinin yerini robot alınca kâr da ortadan kalkar! Kâr olmayınca da kapitalist olmaz! Kapitalizm kendi inkârını yaratmaktadır. Modern komünal topluma giden yol böyle inşa ediliyor...

Tekrar Osmanlının ve Cumhuriyet Türkiyesinin Batılılaşma sürecine dönüyoruz. Evet, nasıl olmuştur da bu süreç zamanla kendi diyalektik inkarı olarak bir Anadolu kapitalizminin ortaya çıkmasına neden olmuştur?

Burada birbiriyle içiçe, birbirini tamamlayan iki süreçle karşılaşırız. Bunlardan birincisi açıktır. Batı kültürüne göre yeni insan tipleri ve yeni bir toplum yaratılmaya çalışılmaktadır. Bu demektir ki, yeni insan tipleriyle yeni bir yaşam biçimi topluma egemen kılınacaktır. Bu amaçla sistemin içinde Batıdakilere benzer kurumların oluşturulmasına çalışılır. Meşrutiyetin ilanı, Tanzimat Fermanı, Parlamentonun oluşması, bankaların kuruluşu, Batıdakilere benzer yeni yasaların çıkarılması vs. bütün bunlar hep tepedeki Batıcı bürokratların yeni bir sistem yaratabilmek için başvurdukları etkinliklerdir.

"Bunlar, sivil kurumların Türkiye'de bulunmadığının ve bunun da kendilerini, fikirlerini tatbik imkanı az olan sosyolojik bir yapı ile karşı karşıya bıraktığının farkındaydılar. Bundan dolayı gerek ittihatçılar, gerek Kemalistler bu ara'yı temsil edecek kurumları (bankalar vs.), sınıfları (ticari ve endüstri burjuvazisi) ve yasaları (Cumhuriyetin Medeni Kanunu ve Ticaret Yasaları) temellendirmeye çalıştılar. İlginç olan ve kurumsal sosyolojinin üzerinde durması gereken gelişme "sivil toplum" kurucu olarak tanımlayabileceğimiz bu yeni yapıların, uzun vadede Kemalistler tarafından değil, fakat dindar Müslümanlar tarafından zapt edilmiş olduklarıdır" [7]. Yani Şerif Mardin diyor ki; Batıcı Devlet Sınıfı kendine bir kitle temeli yaratarak kendi dünya görüşüne göre yeni bir toplum inşa edebilmek için Batıda kapitalist sistem içinde varolan kurum ve kuralları yukardan aşağıya doğru Türkiye Toplumunu içinde oluşturmaya çalışır. Bunu yaparken onun amacı "cahil" geleneksel İslamcı muhalefeti eriterek yok etmek, insanları bu yeni kurum ve kuralların-ilişkilerin içinde kendi dünya görüşüne göre yeniden şekillendirmektir. Örneğin bankacılık sistemini ele alalım: Bankayı kurdun bu kolay. Başına da kendi görüşüne uygun bir müdür, personel vs. atadın. Peki kime hizmet verecekti bu banka? Senin o "cahil"-geleneksel İslamcı insanlarına değil mi? Köylü Mehmet ağaya krediyi verdin, işleri iyi gitti. Seneye daha büyük bir kredi.. gübreydi, yeni makinalardı derken al sana

işte bir Anadolu kapitalisti! Aynı süreç ticaret ve sanayi kapitalizminin gelişimi açısından da geçerlidir. Kapitalistleşmek, Batılı bir toplum gibi olmak mı diyordun, al sana işte kapitalist! Hem de aslan gibi dini bütün, yerli mi yerli bir Anadolu kapitalisti! Böyle gelinir 1950 lere. DP bu sürecin ürünü olur.

VE 27 MAYIS: KARŞI DEVRİM Mİ “ÖZGÜRLÜKLER ORTAMI” YARATICISI MI?

1950 DP iktidarı, sistemin sivil toplum-kapitalist toplum- zeminine oturması, yumurtanın kabuğunun çatlayarak, civcivin ortaya çıkmaya başlaması olayıdır. Ama olay burada bitmez! “Devleti kuranlar”, bu türden bir gelişmeyi içlerine sindiremedikleri, kabul edemedikleri için, bütün bu olup bitenleri hemen, “Devlet elden gidiyor” diye algırlarlar. Ve “Devleti bu beladan kurtarma” planları yapılmaya başlanır! “Ya Devlet başa ya kuzgun leşe” dir! 27 Mayıs’a böyle gelinir.

27 Mayıs 1960 darbesi, “gelişen kapitalizmin mülksüzleştirdiği orta sınıfların, şehir ve köy küçük burjuvazisinin direnişi” midir? Eskiden böyle “Marksist tahliller” yapardık! Keşke öyle olsaydı!! Hani nerde o darbe yapacak kadar örgütlü “şehir ve köy küçük burjuvazisi”! Bunlar hep “baticı-solcu”, ayakları havada, Türkiye’yi, Türkiye tarihini, toplumunu tanımayan “tahlillerdir”! 27 Mayıs, Devlet Sınıfının, “Devleti kurtarmak” için Anadolu kapitalizmine karşı, sivil topluma karşı ayaklanmasıdır. 1960’lar Türkiyesinde, bir yanda iktidardan uzaklaştırılmış, ama halâ toprakların ve ekonominin yüzde 60-70 ‘ine sahip bir Devlet ve Devlet Sınıfı vardı ortada; ve sen bunu görmüyorsun da, “mülksüzleşen küçük burjuvaziden” bahsediyorsun! Neden? Çünkü böyle “Devlet Sınıfı” diye bir sınıf yok Batı’da!. “Sol klasiklerde” yok böyle bir ifade! Koskoca bir ülkeyi Batı’dan alarak türettiğin kavramların içine hapsederek açıklamaya çalışıyorsun! Ve bunun adına da “ilericilik” “solculuk” diyorsun, sonra da ortalığı birbirine katıyorsun şımarık çocuklar gibi! Kimsin sen, nereden çıktın, nereden buluyorsun bu gücü? “27 Mayıs Anayasası’nın getirdiği demokratik özgürlükler ortamından” mı? Nedir o zaman bu “demokratik özgürlükler ortamı”? Nasıl bir “sol”, ya da “işçi sınıfı hareketi”dir ki bu, öyle yukardan açılan bir kanalın içinde “gelişmeye” başlıyor?

Askerler bir darbe yapıyor. Halkın oylarıyla iktidara gelen bir hükümeti deviriyorlar. Sonra da, “demokratik” bir anayasa hazırlatarak, bir “işçi sınıfı hareketi”nin-“sol”un gelişmesine zemin hazırlıyorlar! Burada tuhaf olan birşey yok mu! Dünyanın her yerinde demokratik haklar uzun mücadelelerin sonunda elde edilirken, bizde, darbeye işbaşına gelmiş, ve ne olduğu belli olmayan bir “asker sivil aydın zümre” yukardan bunları bize armağan ediveriyor! Ve biz de bu durumu hiç sorgulamıyoruz! Daha doğrusu sorgulayamıyoruz! Neden?

Olayın iki boyutu var. Birincisi, sivil toplumun, Anadolu kapitalizminin kendi iç çelişkilerine yönelik.

Adı üstünde, “Anadolu kapitalizmi” de olsa, bu da bir kapitalist oluşum sonunda. Burjuvazi ve işçi sınıfından oluşuyor. Sınıf mücadelesi bu sistemin de iç dinamiği. 1950’lerle birlikte iktidarı Anadolu kapitalizmine kaptıran Devlet Sınıfı, “düşmanımın düşmanı dostumdur” mantığıyla, “ortak düşmana” karşı cepheyi genişletmek için, işçi sınıfı hareketinin ve diğer toplumsal muhalefetin yolunu açar. Ve kendisini “kapitalizme karşı onların, demokratik hakların hamisi gibi gösterir. Bu arada, Batı’dan çığ gibi “bilgi” (informasyon) akışını, sol literatür-kaynak çevirisini de hesaba katarsanız, kısa süre içinde Türkiye’de Batı değerlerine göre biçimlenmiş, Jön Türk geleneğine uygun olarak, yukardan aşağıya doğru, “Anadolu kapitalizmine” düşman, Devlet Sınıfı dostu bir “sol”-“aydın” tabaka oluşur-oluşturulur. Devlet, sınıf, sınıf mücadelesi anlayışını Batı dillerinden çevrilen sol kitaplardan öğrenen, Türkiye’yi tipik bir Batı ülkesi gibi algılayan yeni bir “solcu” jön Türk neslidir bu. Cumhuriyet’ten sonra yeni Devlet Sınıfı haline gelen eski jön Türk kuşağı, kendi “solcu” takipçilerini yetiştirmektedir adeta!

DARBELER VE TOPLUMSAL GERİYİ BESLEME-feedback- SİSTEMİ

İstenilmeyen çıktılarını engelleyebilmek için girdiyi kontrol etmek (yani “feedback”)! [4] İşte 27 Mayıs’çı devletçi “sistem mühendisleri” bunu yaptılar. Kapitalizmin gelişme yolunu saptırdılar. “Demokratik bir anayasa” getirerek, “sol” dahil, her türlü “demokratik örgütlenmeyi”, “hareketi” “serbest bırakarak”, sivil toplum güçlerini birbirlerine düşürdüler. Burjuvaziye karşı her türlü “demokratik hareket”i “serbest” bırakarak, kendilerinin, burjuvaziyle çelişkisi olan herkesin, halkın, işçi sınıfının dostu olduğunu gösterdiler!

Daha da etkin hale getirilen, “modernize edilen” ikinci “feed-back (geriyi besleme) transfer sistemi” ise, Devlete, Devlet Sınıfına bağlı olarak yetiştirilen “devletçi burjuvalara” yönelik oldu. Bunların daha da “büyümelerine”, güçlenmelerine olanaklar sağlayarak, Anadolu burjuvazisinin önünü kesecek yeni bir “büyük burjuvazi” yarattılar!¹⁵ Burjuva mı diyorsun, işte burjuva! Sol mu diyorsun, işte sol! Tek şart Devleti kutsayacaksın! “Oh ne güzel, 27 Mayıs demokratik özgürlükleri getirdi” deyip, 1950 ye küfredereceksin! Birkere burdan yola çıktın mı, artık en “azılı komünist” de olsan, zaten sen tehlike olamazdın onlar için! Çünkü sen kendini nasıl görürsen gör, onların gözünde, son tahlilde, geriyi beslemek için bir feedback transfer sistemisin!

Bütün bu satırları yazarken sanki aynı süreci tekrar yaşıyormuşum gibi oluyor! Önce bir akvaryum oluşturuluyor, duvarları şeffaf tabii! Sonra da balıklar salınıyor bunun içine!..Ama hiç kimse akvaryumun farkında bile değil! Herkes kendini denizde sanıyor! Halbuki ağzınla kuş tutsan ne yazar o akvaryumun bilincine varamadıktan sonra!..

Tek engel TİP’di! Çünkü, işçi sınıfının, emekçilerin örgütü kimliğiyle seçimlere katılması, ister istemez ona bağımsız bir kimlik kazandırıyor, onu sivil toplumun bir parçası haline getiriyordu. Bu da tabii sol’u devletin kontrolü altında tutma oyununa ters düşüyordu. Onu da boğdurttular! Hem de, aralarında bu satırların yazarı da bulunan, “iyi niyetli” bir takım gençlere! “Marksizm, Leninizm, proletarya devrimi, milli demokratik devrim”, vs. derken, akıllı bir karış havada, okuduğu birkaç kitabın etkisiyle herşeyi en iyi bildiğini sanan genç insanları programlayarak TİP’in de ocağına incir diktirdiler!

Tarla temizlenmişti! Ama biryandan da bizlere güvenmiyorlar, ayrık otu gözüyle bakıyorlardı! Önce tarladaki bitkileri boğdurdular, sonra da bizleri, yani o “ayrık otlarını” temizlediler!

“Kontrgerilla”dayız, gözlerimiz bağlı, işkenceye yatırmışlar! Birisi konuşuyor! “Burası Türk Genelkurmayına bağlı, Kontrgerilla örgütü. Burda anayasa, babayasa yok! Biz adamı böyle yaparız işte! Önce salarız tarlaya, sonra da biçeriz böyle! Bak göreceksin, ilerde gene salacağız, gene biçeceğiz!”..Bu sözler hiç silinmiyor kulaklarımdan!..

12 MART, 12 EYLÜL VE SONRASI

Ve bu oyun üç kez oynandı Türkiye’de! Her seferinde, sistem direniyor, toparlanıyor, kendini yeniden üretiyordu ve bir darbe daha!

Ama zaman geçtikçe artık dikişler tutmamaya, “feedback kontrol sistemleri”de eskisi kadar iyi çalışmamaya başladı. Neden? Sadece Devlet Sınıfının yol arkadaşı “sol” iflas etti diye mi ?

Bu önemli tabii; ama bunun yanı sıra başka önemli nedenler daha var. Önce şu “solun iflasının” ve Devlet Sınıfının elindeki en önemli geriyi besleme aracını kaybetmesinin üzerinde duralım.

¹⁵ TUSİAD’ın geçmişi budur!..

Şurası açık: “Sosyalist Sistemin” yıkılmasıyla birlikte, üretim araçlarının devlet mülkiyetine dayalı, merkezîyetçi, bireyi hiçe sayan, modern komünal topluma-bilgi toplumuna bireyin gelişmesi sonucunda değil de, bireyi ve bireysel mülkiyet düzenini yok ederek varılabileceğini sanan dünya görüşü de artık geçerliğini kaybetti. Görmek ve anlamak isteyen herkes şunu açıkça gördü ve anladı ki, modern sınıfsız topluma giden yol, bir “işçi sınıfı ihtilâlinde”, işçi sınıfının burjuvaziyi-kapitalist sistemi, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti yok ederek, devlet mülkiyetini temel alan “sosyalist bir toplumu” yaratmasından geçmiyordu! Tam tersine, bu noktaya ancak kapitalizmin ve bireyin gelişmesi sonucunda ulaşılabilirdi. Bunun için de, üretici güçlerin gelişmesini engelleyen her türlü devletçi müdahaleye derhal son verilmeliydi. Büyümenin, gelişmenin yolu buradan geçiyordu. Modern anlamda solcu-ilerici olmanın yolu bu gerçeği görebilmekten geçiyordu.

“Sosyalist Sistemin” ortadan kalkmasından sonra tekleşen dünya pazarlarında, küresel rekabet mücadelesinde ayakta kalabilmek için kapitalizmin üretici güçleri geliştirmekten başka çaresi yoktu; burjuvazi, devletçi, ulusal korumacı bir yapıyla birarada varolarak, kendi sınırlarının içine kapanarak yaşayamazdı, varolamazdı artık bu yeni dünyada. İşte, devletçi düzen taraftarlarının, Devlet Sınıfının ve onun “solcu”-“devletçi” uzantılarının belini büken en önemli gelişme bu oldu.

Kucakta yetiştirilen devletçi “büyük burjuvazi”de babaocağını-kutsal ittifakı terk ediyordu artık! Çünkü, “devletçi” de olsa, o da bir burjuvaydı sonunda! Rekabet mücadelesinde ayakta kalabilmek, gelişip güçlenebilmek için artık onun da kendi ayaklarının üzerinde durması gerekiyordu. Bunun için de oyunun yeni-küresel kurallarına uymak zorundaydı. Eski devletçi-korunmacı anlayış ancak ulusal sınırların içinde geçerliydi, halbuki dışarıya açılmak büyümek gerekiyordu. Hem sonra, istesen de ulusal sınırların içine kapanıp kalamazdın artık. Eski dönem bitmişti, devletin süratle elini ekonomiden çekmesi gerekiyordu. Ulus ötesi-küresel düşünebilmek, davranabilmek gerekiyordu. Kendi sınırları içinde korunmaya alışmış bir kapitalizminin ve devlete bağlı burjuva yetiştirme döneminin sonu gelmişti! Dünya değişmişti artık! Eski dünya yok olmuş, onun yerine bambaşka, yeni bir dünya düzeni ortaya çıkmıştı; bütün o eski “ulusal” yollar, tekleşen dünyada, küresel dünya sistemine açılmak zorundaydı. Ve üstelik de, bu yollarda, oyunun yeni kurallarına göre yürümek-ynamak zorundaydın!¹⁶ Yürümem-ynamam diyemezsiniz! Çünkü 150 yıldır sistemin rotasını buna göre ayarlamıştın! “Batılılaşmak” demiştin ve öyle yola çıkmıştın bir kere! Geri dönemezsiniz! Dönmeye çalışsan da, geriye doğru baktığında önünde model olarak Saddam’ın Irak’ından başka bir şey görünmüyordu! İşte sistemin zayıf noktası burasıdır. İşte iç ve dış dinamikler de bu zayıf halkadan yakaladılar sistemi!

TÜRKİYE “SOL”UNUN DİYALEKTİĞİ

Burada çok önemli bir nokta var. Gelişen Anadolu kapitalizmiyle birlikte, bu sivil toplum zemininde sınıf mücadelelerinin de ortaya çıkması, Anadolu burjuvazisinin, karşısında, kendisine karşı direnen, daha çok demokratik hak talebinde bulunan bir işçi sınıfı hareketini bulması doğaldır. Doğal olmayan, bu potansiyelin kendi varoluş zeminine, sivil toplum zeminine karşı Devlet Sınıfının yürüttüğü mücadelede bir yedek güç haline gelmesidir. Eğer Türkiye’deki Devlet Sınıfı, Osmanlı artığı, toprakların ve üretim araçlarının büyük çoğunluğuna sahip (Devlet adına tabi) antika bir sınıf olmasaydı, eğer Türkiye’nin önündeki problem bu antika yapıdan kurtularak modern bir sivil toplum haline gelmek olmasaydı, yani Türkiye’nin önündeki sorun kendine özgü bir burjuva devrimi sorunu olmasaydı, Türkiye, Batı toplumları gibi burjuva devrimini çoktan tamamlamış bir ülke olsaydı, o zaman birçok şey farklı olabilirdi. Ama Türkiye daha sırtındaki antika kabuğu atamamış bir toplumdu, bunun mücadelesini veriyordu. Sen tut, böyle bir durumda iken, “kapitalizme karşı” “ilericilik”

¹⁶ İşte 1970’lerin, 80’lerin devletçi burjuvalarını, TÜSİAD’cılarını bugün burjuva devriminin, demokrasi mücadelesinin neredeyse öncüsü yapan sürecin diyalektiği budur. Hey koca Türkiye hey, ne sular aktı senin o köprülerinin altından!...

yapıyorum diyerek kendi bindiğın dalı kes, ve, “o da burjuvaziye karşı” diyerek, Devlet Sınıfını kendine doğal müttefik olarak gör! İşte, Türkiye sol’unu askeri darbeleri desteklemeye götüren, “kapitalist olmayan bir yola” sokan mantık budur.

Ama bunu sadece bir “hata” olarak, “sol”un bir hatası olarak görmek de yanlış! “Solcu” olmak, üretim araçlarının mülkiyetinin devlete ait olduğu bir sistemi istemek, bunun için mücadele etmek olunca, devrim anlayışı, burjuvaziye ve kapitalist sistemi zorla yok ederek, üretim araçlarının devlet mülkiyetine dayanan bir sistemi yaratmak olunca, zaten devletçi olan bir düzeni ve bu düzenin koruyucusu olan bir Devlet Sınıfını, devlet anlayışını niye karşına alacaksın ki! İşte, Osmanlı ve Türkiye tarihi üzerine bu kadar emek harcamış olan bir Doktor Kıvılcımlı’yı bile yönlendiren kahredici diyalektik budur. “Marksizmi yaratıcı bir şekilde Osmanlı toprağına uygulayarak”, Devlet Sınıfıyla ittifaka dayanan “orijinal bir devrim modeli” oluşturursun iş biter! 1971’lerin 8-9 Mart darbeciliğinin altında yatan mantık budur. 1973 Mart’ında general Gürler’in cumhurbaşkanlığını destekleyen “sol” mantık bu mantıktır. Arada nüanslar olsa da şimdiye kadar Türkiye’de “sol”un bütün çeşitlerini yönlendiren mantık, devrim anlayışı budur..

Burada 1973 Martına ilişkin bir anımı anlatmadan geçemeyeceğim! Tam o Gürler’in cumhurbaşkanı seçilmesi için Meclise baskı yapıldığı günlerdeydi. Batur’un uçakları Meclis’in üstünde alçak uçuş yapıyorlardı. Ya Gürler’i seçersiniz, ya da darbe yaparız diye açıktan Parlamentoyu tehdit ediyorlardı. İstanbul’da ise Türün “eğer Ankara’da darbe yapmaya kalkarsanız İstanbul’u Türkiye’den ayırır burada ayrı bir cumhuriyet ilan ederim” diyordu. Ordu resmen ikiye bölünmüştü. Tam bu ortamda bizi (altı kişiydik) İstanbul’dan Ankara’ya Dev-Genç Mahkemesine götürmüşlerdi. Ertesik gün mahkemeye çıkacağımız için o gece bizi Birinci Şubenin en üst katındaki hücrelerde tuttular. O aralar biz (üç kişiydik o zaman) artık iyice uyanmaya başlamıştık! Cuntaya karşı demokrasiyi, parlamenter sistemi destekliyorduk! Geced, daha sonra 12 Martın işkencecisi diye bilinen biri geldi bizim hücrelere ve Gürler Cuntası adına bize anlaşma teklif etti! “Çenenizi tutun, iki ay içinde siz Kızılayda biz Çankaya’da volta atacağız” dedi. Ertesi gün bu gazla Mahkemede çıktık biz de tabi ver yansın ettik: “Amerikan emperyalizmine ve 12 Mart faşizmine karşı parlamentoyu ve Demirel’i destekliyoruz” dedik!¹⁷ Sen misin bunu diyen! Mahkeme başkanı da Denizlerin idam kararını veren hakim! “Siz nasıl konuşuyorsunuz böyle saçma sapan” diyerek bizi susturdu. Bir yandan eski yol arkadaşlarının protestoları (onların hepsi cuntayı destekliyorlardı. Cunta gelecek hapisaneleri boşaltacak diye düşünüyorlardı!), diğer yanda da mahkeme başkanı! Sonra öğrendik ki meğer onun da cuntayla ilişkisi varmış. Bunlar böyledir işte, tavşana kaç tazıya tut derler! Bugünün Türkiye’sini anlamak isteyenler 12 Mart Sıkı Yönetim Mahkemelerinin tutanaklarını okusunlar! Özellikle de cunta davası tutanaklarını! Bugün MHP ile işbirliğini savunanların “devleti kurtarmak için” o zamanlar neler yaptıklarını orada bir bir bulurlar! Daha sonra hepsi beraat ettirildiler tabi! Çünkü davaya bakan hakimleri de aynı teşkilattandı!

“Sol”un anavatlarda, Batı’lı ülkelerde, burjuva devrimi çoktan tamamlanmış olduğu için, oralarda durum çok başkadır. “Sınıf mücadelesi” dediğin zaman bunun ne anlama geldiği açıktır oralarda. Çünkü, ne bizdeki gibi bir Devlet Sınıfı vardır orada, ne de devletçi bir düzen! Feodalizmin tarihin çöp sepetine atılışıyla birlikte sınıflar mücadelesi kapitalist toplum zemininde aracı olarak yürümektedir. Ama bizde öyle değil ki!. Batı’daki feodalizmin yerini tutan antika devletçi düzen halâ varlığını sürdürüyordu bizde. Türkiye halâ burjuva devrimini tamamlamış değil. Önce mevcut kabuğun kırılması, sivil toplumun özgür hale gelmesi gerekiyor. Bu nedenle, bizdeki “solculuk”la Batı ülkelerindeki sol arasında büyük farklar vardır. Bizde, sanki bulaşıcı bir hastalık gibidir “solculuk”! “Devletçi” olmakla, “ulusalcı” olmakla özdeştir! Sivil toplumun karşısında olmaktır. Dünyaya kapılarını kapatmaktır. “O da esas düşmana, burjuvaziye karşı” diyerekten, Devlet Sınıfının peşine takılmaktır; “yolu ona açtırarak”, açılan bu yoldan “ilerlemek” hastalığıdır! Bütün o “solcu”-devletçi, “kapitalizm karşıtı” “sivil toplum örgütleri”nin yakalandığı hastalığa yolaçan virüsün DNA’larında bunlar yazar!

¹⁷ O zamanki Demirel başka Demireldi! O zaman demokrasi bayrağı onun elindeydi!..

Bütün bunların öyle, komplo teorileriyle, özel olarak kurulmuş kontrol mekanizmalarıyla falan hiç alâkası yoktur! Herşey, karşılıklı etkileşme, kendi varlığını üretme süreci içinde, tabii olarak cereyan ediyor. Bütün mesele, Türkiye toplumunun Batı'dan farklı bir yol izleyerek tarihe girdiğini kavrayamamakta yatıyor. Türkiye'de olup bitenleri, bu "farklılığı" hesaba katmadan açıklamaya kalkınca, bu durumda sanki Türkiye'de herşey tersineymiş, sınıf mücadelesini yöneten-kontrol eden gizli güçler varmış gibi görünüyor! Bu ülkede sanki ağaçların kökleri aşağıya doğru değil de havaya doğru uzanmış gibi görünüyor!..

"İşçi sınıfının dünya görüşünü savunmak" demek, "burjuvaziye karşı olmak" demek değilmiydi, al işte sana fırsat! Marksist devlet teorisi ortadaydı! Devlet, hakim sınıfın örgütü değil miydi? Kimdi hakim sınıf Türkiye'de? İktidarda kim vardı, burjuvazi değil mi? O halde devlet de burjuvazinin devletiydi! Devlet burjuva devleti olunca, o zaman, darbe yaparak iktidarı ele geçirenler de, "gelişen kapitalizm karşısında mülksüzleşen şehir ve kır küçük burjuvazisini temsil eden asker sivil aydın zümre" oluyordu! "Esas sınıf düşmanı" burjuvazi olduğu için de, bunlar devrim yolunda işçi sınıfının, solun tabii müttefikleri oluyorlardı! Ama sadece bu kadarla da bitmiyordu iş! Bir de ortada koskoca bir "Sosyalist Sistem" vardı. Kapitalizme karşı çıkan bu "orta sınıflarla", "şehir ve köy küçük burjuvalarıyla" ittifak yaparak, onları daha da sol'a iterek, bu ittifak zemininde, sırtını Sosyalist Sisteme dayayarak pekâlâ "kapitalist olmayan bir yoldan" sosyalizme ulaşmak mümkün olabilirdi!

Sadece 27 Mayıs'la birlikte gelişen "sol" değil, Türkiye'nin tarihi boyunca ortaya çıkan bütün "sol" akımların hepsi de aynı diyalektiğe tabi olmuşlar, aynı kurt kapanına düşmüşlerdir. Nasıl ki kapitalizm Türkiye'de, "batıcılık" adı altında, Batı'dan öğrenilerek, Batı taklit edilerek yukardan aşağıya Devlet Sınıfı aracılığıyla geliştirilmeye çalışılmışsa, "sol" da aynı yolu izlemeye çalıştı. Ve öyle oldu ki, ortaya Devlet Sınıfı'nın uzantısı, iktidar mücadelesinde onun tabii müttefiki, "sol" adı altında, kendini "ilerici", sivil toplumu, halkı "gerici", "cahil" kabul eden yeni bir jön Türk nesli çıktı.

Peki ama bu satırların yazarı da bu neslin içinden yetişen insanlardan biri değil midir! Doğrudur! Ama demek ki, bu süreçte zamanla kendi diyalektik inkârını yaratıyor! Aynen Anadolu kapitalizmini yaratan diyalektik gibi bu da!..

Müthiş bir olay bu gerçekten. Örneğin ben kendimi düşünüyorum bu sürecin içinde ve anlamaya çalışıyorum: Bütün söylediklerimize inanıyorduk, son derece samimiydik. İnsanın insan tarafından sömürülmesine, ezilmeşiğe, işsizliğe, fukaralığa karşı çıkıyorduk. Bütün bu sorunların çözüm yolu olarak da sosyalizmi görüyorduk. Bu iş başka ülkelerde nasıl olmuş diye de Batı dillerinden çevrilen Marksist klasikleri, sol yayınları okuyorduk. Devlet, sınıf kavramlarını bu kitaplardan öğreniyorduk. Türkiye toplumunun tarihsel evrimi falan bunlar "önemliydi" ama, hep ikinci dereceden şeylerdi bizim için! Çünkü Marksizm "evrenseldi". Önemli olan "sınıf gerçeğini kavrayabilmektir". İster Doğu toplumu, ister Batı toplumu olsun, iki sınıf vardı kapitalist bir toplumda. Burjuvazi ve işçi sınıfı. Ya birinden, ya da diğerinden yana olacaktın, gerisi boştu. Öyle, "devlet sınıfı" falan diye bir "sınıf" olamazdı. Marksizmde böyle şeyler yoktu. İşte, Türkiye "sol"unu Devlet Sınıfı'nın peşine takan, onu Devletin bir yedek gücü haline getiren korkunç diyalektik budur.

Bütün bunları İnfomasyon İşleme Teori'sinin diliyle ifade edecek olsaydık da şöyle dememiz gerekirdi: Türkiye solu'nun, çevreden gelen infomasyonu işlemek için kullandığı-sahip olduğu bilgi sistemin kendi içinde üretilen bir bilgi olmadığından, bilgi sisteme dışardan, Batı'dan aktarılmış olduğundan, bu sol'un sistem içindeki objektif varlığıyla, onun kendine layık gördüğü sübjektif varlığı arasında muazzam bir uçurum bulunur. Objektif olarak o Devlet Sınıfı'nın bir parçasıdır. Zamanında, bir jön Türk ne kadar burjuva devrimcisiyse, o da o kadar "solcu"dur bugün, "işçi sınıfı devrimcisidir". Ama sübjektif olarak, inançlı bir solcudur, devrimcidir o. Onun sübjektif varlığını belirleyen sahip olduğu Batı'dan aktarma bilgiler olduğundan, dış dünyadan gelen infomasyonlar-etkiler bu bilgilere göre işlenince ortaya

çıkan kimlik de “solcu” bir kimlik olur. Onun inancı, bilgisi, reaksiyonları, sınıf mücadelesine bakışı ve bu mücadele içinde oynadığı rol bu “solcu” kimliğini gerçekleştirdiği alanlardır.

Sanki bir maskeli tiyatro gibi! Objektif olarak, bu toplumun içinde bir yerin bir fonksiyonun var. Ama sen, subjektif olarak, bütün bu varlığını-fonksiyonunu daha başka bir şekilde değerlendirerek, ayrı bir dünyada yaşıyorsun! Örneğin, Devlet Sınıfıyla ittifak yaparak Anadolu burjuvazisine karşı savaşıyorsun. Objektif olarak yapılan iş bu. Ama sen bunu başka bir amaçla, başka bir kimlikle yaptığını iddia ediyorsun! Diyorsun ki, “ben işçi sınıfını temsil ediyorum ve bu yüzden burjuvaziye karşı savaşıyorum!” “Eğer bugün “asker sivil ilerici zümreyle” ittifak yapıyorsam, bu, esas sınıf düşmanına karşı yapılan bir ittifaktır”!

Bir an için düşününüz! Eğer bu tesbit doğru değilse, yani eğer o “asker sivil aydınlar, ilericiler” denilen zümre, öyle “küçük burjuvazinin masum temsilcileri” falan değil de, Osmanlı’dan kalma devlet anlayışına sahip Devlet Sınıfının bir parçasıysalar, ve eğer Devlet adına, “Devleti kurtarma” adına yapılıyorsa bütün yapılanlar da (ki onlar kendilerini böyle görüyorlar ve bunu da ilan ediyorlar zaten, devleti kurtarmak için ihtilal yaptıklarını söylüyorlar), o zaman, onların da kafalarından, “enayi komünistler”i kullanıyoruz” diye geçiyordur mutlaka! Kim mi kazançlı çıkıyor bu işten! Ortada değil mi!

Hayatta kavranılması en zor olan şey kendi gerçekliğini kavramaktır. Çünkü bu durumda kavrayacak olanla kavranılacak olan bir ve aynı şey oluyor. Aradaki etkileşimi bir uzay-zaman aralığı içinde “farketmek” olanağı kalmıyor. Ve en korkunç diyalektik de, ne olduğunla ne olmak istediğin arasındaki çelişkiyi belirleyen diyalektiktir..

YENİ DÜNYA DÜZENİ, İÇ DİNAMİK-DIŞ DİNAMİK

Türkiye toplumunun-sistemin kendi iç dinamiğine ait güçlerle (bunlar, modern burjuvazi ve işçi sınıfıdır), bunların çıkarlarıyla (varoluş koşullarıyla), dış dinamik arasında, yeni dünya düzeninin temel politikaları zemininde oluşan paralelliği şöyle açıklayabiliriz: Eskiden belirleyici olan, dünya pazarlarını yeniden paylaşmaya yönelik bir rekabet, ucu savaflara kadar giden sömürgeci politikalarıdır. Eldeki nüfuz bölgelerini korumak ve bunu daha da genişletmek için, gerekirse zora başvurmakta esas!

Yeni-küresel kapitalist dünya düzeninde ise, artık işler daha başka türlü yürüyordu! Bu yeni dönemde, kapitalizmin küresel politikalarını oluşturan iki önemli unsur vardı. Bunlardan birincisi, insanların satın alma gücünü geliştirerek bu yolla dünya pazarlarını genişletmekti. İkincisi de, bu pazarlara daha iyi kalitede, daha ucuza mal üreterek pazardan daha çok yer kapmak. Bugün dünyada olup biten birçok şeyi belirleyen bu iki faktördür. Hatta, “globalizmin” çıkış noktası, hareket ettirici gücü de bunlardır. Bu öyle bir şeydir ki, sadece kapitalistleri değil, bütün dünya halklarını da içine çeken, yoğuran ve önümüzdeki dönemde bütün insanların, hatta gezegenimizin bile kaderini belirleyecek olan bir dinamiktir. Bu süreç, azami kâr peşinde koşan kapitalistler açısından, pastayı daha da büyütme için dünyanın her köşesinde kapitalizmi geliştirmek, sürekli kaliteyi yükselterek, piyasaya yeni ürünler sunarak, bu pastadan daha çok pay koparmaya çalışmak anlamına gelirken, gelişmekte olan ülkelerin insanları açısından da, daha çok demokratik haklara sahip olarak özgürleşmek, bireyselleşmek, zenginleşmek, anlamına gelmektedir.

Konumuz açısından şu an bizim için önemli olan, bu sürecin üretici güçlerin gelişmesinin kaçınılmaz bir sonucu olması ve dünya kapitalist sistemiyle, gelişmekte olan bir ülke olan Türkiye sivil toplumunun çıkarlarının, varoluş koşullarının tarihsel gelişmenin bu noktasında kesişmesidir. Azami kâr peşinde olan küresel sermaye Türkiye pazarını genişletmek için Türkiyenin demokratikleştirilmesini, insanların satın alma güçlerinin geliştirilmesini, bütün antika ilişkilerin (bu arada Osmanlı artığı devlet anlayışının da) tasfiyesini isterken, Türkiye’nin üreten, çalışan, çağı yakalamak isteyen insanları da daha çok demokratik haklara sahip olmak, daha çok özgürleşmek, daha çok zenginleşmek istiyorlar. İşte sistemin iç dinamiğini oluşturan güçlerle dış dinamik arasındaki bağlantı böyle kuruluyor. Eski ilişkileri,

eski toplumsal güç dengelerini altüst eden müthiş bir etkileşim sürecidir bu. İster dinci ol, ister dinsiz, bir kere bu diyalektiğe tabi oldun mu artık sen de onun bir parçası haline gelirsin..

Bu nedenle, yeni dünya düzeni içinde Türkiye'nin almak istediği yeni rolle, buna karşı direnen sistemin eski-antika güçleri arasındaki çelişki amansız bir çelişkidir. Osmanlı artığı antika yapı bu sefer öyle bir yakalanmıştır ki, hiç kurtuluşu yoktur! Anadolu kapitalizmini kontrol altında tutmak için oluşturulan devlete bağlı o büyük burjuvazi bile artık terketmek zorunda kalıyordu eski koruyucusunu! Çünkü, var olabilmek için dünyaya açılmak, küresel olmak zorundaydılar onlar da. Bunun için de, küresel piyasadaki yeni partner'lerle ilişki kurmaları gerekiyordu. İçerdeki eski müttefikleri, Osmanlı artığı Devlet Sınıfı, artık bu yeni süreçte bir ayak bağı haline gelmişti onlar için de (Bakmayın siz bugünkü hem ağlarım hem giderim çalımlarına!).

İkinci bir neden de tabi, "devlet malı" bitmiştir, yiye yiye!

Gördünüz mü, "besle kargayı oysun gözünü" diye buna derler işte! Besleyip büyüttükleri, "büyük burjuvazi" yaptıkları, 12 Mart'larda, 12 Eylül'lerde birlikte hareket ettikleri o "seçkin burjuvalar", "İstanbul burjuvaları", TÜSİAD cıvar, artık onlar bile terk ediyorlardı bu "Devlet"! Sivil toplumla Anadolu burjuvazisiyle bütünleşme süreci içine giriyorlardı.

Bir Amerika'nın, bir Avrupa Birliği'nin, dünya pazarlarını genişletmek için insan hakları, demokrasi savunuculuğu yaptığı böyle bir dünyada, insanların daha çok üretmek, zenginleşmek istedikler bir dünyada, artık Türkiye eskisi gibi Osmanlı artığı devletçi bir düzenle, içe kapalı olarak yönetilemezdi!

AVRUPA BİRLİĞİYLE BÜTÜNLEŞME PROJESİ TÜRKİYENİN

MEDENİLEŞME PROJESİDİR

Türkiye'nin Avrupa Birliği'yle bütünleşmesi projesi medenileşme projesidir. İkiyüz yıldır "çağdaş medeniyet seviyesine ulaşmak", "batılılaşmak", "kapitalistleşmek" için hız almaya çalışan Türkiye'nin, ennihayet, bu yolda gerekli burjuva devrimci adımları atmaya hazır olduğunu ilan etmesidir. Avrupa Birliği'nin Türkiye'nin önüne koyduğu ev ödevlerini içeren "Kopenhag Kriterleri" ise, aslında, hiç böyle bir sorun olmasaydı bile (yani Türkiye'nin Avrupa Birliği'yle bütünleşmesi diye bir sorunu olmasaydı bile) gene de yapması gereken şeylerdir. Çağ'a uygun (küresell kapitalistleşme çağ'ına uygun) modern kapitalist bir ülke haline gelebilmek için yapması gereken şeylerdir. Ama Türkiye, sadece kendi iç dinamiğiyle başaramazdı bunları. Eski kabuk o kadar kalındı ki, bir türlü kıramadı bu kabuğu. Şimdi, yeni dünya düzeninin dinamiğini, değiştirme gücünü de arkasına alarak yapmak istiyor bunu. Çünkü, Avrupa Birliği'yle bütünleşme projesi Türkiye'nin medenileşme projesidir. Seksen yıl önce kurulan Cumhuriyet'in Demokratik Cumhuriyet haline gelme projesidir.

"Devletin asıl sahipleri", ikiyüz yıldır bu "devleti kurtarmak" isteyenler hep Türkiye'yi "çağdaşlaştırmak", "medenileştirmek", "batılılaştırmak" istemiyorlar mıydı! "Devletin kurtuluşunu" bu sihirli kelimedede görmüyorlar mıydı! Ülkeyi "batılılaştırmak" istedikleri için onlar "ilerici", batılılaşmak istemeyen halk da "gerici", değil miydi! Al sana işte, fırsat kapına gelmiş dayanmış, daha ne istiyorsun!. Hem de bu sefer, sizin o "gerici" dedikleriniz de istiyorlar bu işi! Bundan daha güzel birşey olurmu! Demek ki tarih sizi haklı çıkardı! Sizler demek ki gerçekten de modernleşmek, kapitalistleşmek istiyormuşsunuz da halk bunu anlamıyormuş!

Ama o da ne! Dünün bütün o "baticıları", "batılılaşmadan" yana oldukları için "ilerici" olanları Avrupa Birliği'yle, dünyayla bütünleşmek sözkonusu olunca artık "ulusalci" kesiliyorlar ve bu projeye karşı çıkıyorlardı! "Avrupa Birliği'nin Türkiye'yi bölmeye çalıştığını", "Sevr Antlaşması'nı diriltmeye çalıştığını" söylüyorlar, "devleti kurtarmak" için bu sürece, Batı'yla

bütünleşme sürecine karşı çıkılması gerektiğini söylüyorlar! Dün devleti kurtarmanın yolu “batılılaşmaktan” geçerken, bugün “ulusalcılıktan” geçiyordu demek ki!

“Çağdaş medeniyet” seviyesine ulaşmaktan, “batılılaşmaktan” kasıt kapitalistleşmektir. Kapitalist medeniyet, kapitalist üretim ilişkilerinin hakim olduğu bir toplumun varoluş, kendini üretim biçimidir, yaşam biçimidir. İşte Türkiye de, böyle, Avrupa ülkeleri gibi, her alanda kapitalist üretim ilişkilerinin hakim olduğu bir ülke haline gelmek istiyor. Burjuva devrimi sürecini sonuna kadar götürmek istiyor.

TÜRKİYE’DE İKİ TÜRKİYE VARDIR

Evet ama, “hangi Türkiye”! Çünkü Türkiye’de iki Türkiye vardır!. Birincisi eski Türkiyedir, İkincisi ise, eskinin içinde oluşan, gelişen ve bugün artık eski kabuklarının içine sığmaz hale gelen yeni Türkiye, yani demokratik Türkiye Cumhuriyeti. Dünyayla, Avrupa Birliği’yle bütünleşmek isteyen, çağdaşlaşmak, medenileşmek, kapitalist bir ülke olarak gelişmek isteyen Türkiye bu ikinci Türkiyedir. Birincisi ise bunu istemiyor. Osmanlı artığı eski devletçi düzeni olduğu gibi muhafaza etmek istiyor bu düzenin savunucuları, çünkü kendi varlıklarını ancak bu eski yapı içinde gerçekleştirebiliyorlar.

Peki kimdir bunlar, kimlerdir statükoyu muhafaza etmek isteyenler, değişime karşı çıkanlar kimlerdir?

Başta Osmanlı artığı Devlet Sınıfı mensupları; eski yapıyla bütünleşmiş, kendi varlıklarını ancak bu yapıyla birlikte gerçekleştirebileceklerine inanan asker-sivil bürokratlar. Bunların direnişi normal bir anlamda. Ekonominin ve toprakların yarısından fazlasının halâ devlete ait olduğu bir ülkenin Devlet Sınıfını oluşturuyor bunlar. Ellerindeki, toplumu ve Devleti temsil yetkisini kaybetmek istemiyorlar, bu açık.

Ama sadece Devlet Sınıfından oluşmuyor ki bu “eski Türkiye”! Kendi varlığını bu eski yapının içinde üreten bütün diğer insanlardan da oluşuyor. Kim midir bunlar?

Bu devletçi düzenin, eski Türkiye’nin değişmesini istemeyenlerin başında, devlete bağlı işyerlerinde çalışan işçiler geliyor! Bir kişinin yapacağı iş için birçok kişinin işe alındığı, çoğu birer karadelik haline gelmiş olan KİT’ leri dolduran, eski düzenin bir parçası haline gelmiş “devletçi işçiler” geliyor! “Özelleştirmeye karşı” olan bu “solcu” işçilerle, onların “solcu” sendikaları, birinci Türkiye’nin devletçi “sivil toplum örgütlerine” iyi bir örnek oluşturuyorlar! Osmanlı-Türk usulünce “kapitalizme karşı olmanın”, “solcu”-“devletçi” olmanın tipik örnekleri bunlar!

Eski, çağ dışı tarımsal faaliyeti devam ettirmek isteyen köylüler de bu birinci Türkiye’nin içinde yer alıyorlar. Dünya pazarlarındaki fiyatın iki katını taban fiyatı olarak devletten alarak devletin sırtından geçinmeye alışmış Osmanlı’nın Reaya sınıfı artıkları da dünyayla bütünleşmeye karşı çıkıyorlar. “Ulusalcılık”, “devlet babanın” koruması altında varlığını sürdürmenin politik kalkını oluyor bunlar için de. Gelişen kapitalizmin mülksüzleştirdiği, çiftinden çubuğundan olmuş insanların bu sürece tepki duymaları ve eski içe kapanmacı devletçi düzeni özlemeleri doğal. İnsan yerine konmasalar da, hiç olmazsa yüzyıllardır içine kapanarak yaşadıkları bir düzenleri vardı bunların birinci Türkiye’nin içinde. Doğal olmayan, bu tepkilerin kendilerini “kapitalizme karşı”, “ilerici-solcu”, “sivil toplumcu” tepkiler olarak sunmaları! Kendine “muhafazakarım” diyenlerin zorunlu olarak ilerici, “ilericiyim” diyenlerin de gerici bir rolü üstlendikleri “garip” bir ülke Türkiye!

Ve tabi, dünyaya, küresel rekabete açılmaya karşı olan, ulusal korumacı düzen içinde kendine belirli bir yer yapmış, kendini yenileme zahmetine katlanamayan bazı sermaye kesimleri de bu birinci Türkiye’ye sıkı sıkı yapışanlar arasındalar.

Evet, gerçekten ilginç bir ülke Türkiye! Bir toplum nasıl doğurur, laboratuvar ortamında bunu izlemek isteyenlerin gözlerini bu ülkeye çevirmeleri gerekiyor. Çünkü bugün Türkiye’de olup bitenlerin özü gerçekten bu. Türkiye Cumhuriyeti, Demokratik Türkiye Cumhuriyeti’ni doğuruyor.

DEMOKRATİK CUMHURİYET NEDİR

Önce olayı Sistem Bilim’i zemininde ele almaya çalışalım: Eski Türkiye’nin bir sistem olarak, Osmanlı’nın “modern”leştirilmiş şekli başka bir şey olmadığını söylemiştik. “Yönetenlerden” ve “yönetilenlerden” oluşan, “yöneten”-Devlet Sınıfı’nın egemenliğinde merkeziyetçi bir sistemdir bu. “Yönetenler”, “asker-sivil” devlet sınıflarıdır. Yönetilenler de kısaca “halk” diye anılırlar!

Sistemin elementlerini oluşturan “insanlar”, kendi varlıklarını özgür bireyler olarak üreten “vatandaşlar” olmadıkları için, burada Devlet de “vatandaşların” özgür iradelerini temsil eden, aşağıdan yukarıya bir örgütlenme değildir. “Devleti kuran irade” önce gelir burada. Yani, Devleti yaratan vatandaş değildir. Önce Devlet vardır ve bu Devlet, kendisine bir halk, ve bir ulus yaratmaya çalışmıştır. Bu nedenle, ancak Devlet varsa, varolduğu için varolabilme şansına-hakkına sahip insanlardan oluşan bir sistemdir bu sistem. Bilişsel Toplum Bilim’i-İnformasyon İşleme Bilim’i açısından bu sistemin işleyişini şöyle ifade edebiliriz: Çevreden alınan madde-enerji-informasyon yönetici sınıfa bağlı memurlar tarafından işlenilmeye hazır hale getirilir, motor sistem “halk” da bunu gerçekleştirir. Sistemin bu ideal işleyiş biçimini, hayatın memurlar aracılığıyla kontrol altında tutulabilen bütün alanlarında görürüz. Eğitim sistemi’nin ve “Kamu İktisadi Teşebbüslerin” işleyiş buna iki örnektir. “Devletin hizmet verdiği” diğer bütün alanlarda da böyledir bu. Devlet Su İşlerinden, Devlet Demiryollarına vs. kadar.

Köylü ve tüccar da genelde gene bu memurlar ordusu tarafından kontrol edilirler. Çünkü pazar da Devletin kontrolü altındadır. Ama bunların (yani köylü ve tüccarın) mülk sahibi bireysel üreticiler de olmaları, onlara kendi içlerinde özgür bireyler olma, bu yönde gelişme olanağını sağlar. Örneğin, mülk sahibi köylü tarladan ürününü kaldırırken başında bir memur yoktur. Bu ürünü alıp da pazara geldiği zaman karşılaşır Devletle. Ve işte tam bu noktadan itibaren de onunla çatışma başlar. Çünkü Devlet, serbest pazar ekonomisinin önünde bir engel olarak durduğu için, onun gelişmesinin önünde de bir engeldir.

Anadolu kapitalizminin-sivil toplumunun gelişme sürecinde bu çelişkinin-dinamiğin nasıl işlediğini daha önce 5. Çalışmada ayrıntılı olarak ele aldık. Devletin-sistemin objektif varoluş biçimiyle, ulaşmaya çalıştığı “çağdaş medeniyet seviyesi” arasındaki çelişki de (dış dinamik olarak) bu süreci hızlandırır. Sistem, her ne kadar, “biz bize benzeriz”, “Türkün Türkten başka dostu yoktur” gibi sloganlarla, hem o “çağdaş medeniyet” seviyesine ulaşmak, hem de kendi çağdışı-antika yapısını muhafaza etmek için çırpınsa-kükrese de, zamanla kendisine model olarak aldığı Batı değerlerinin içeri sızmalarını engelleyemez. Kendi içinde hiçbir otonom kimliğe-“ikincil yapıya” (sivil toplum örgütlenmesine) izin vermeyen bu sistemin, kendi inkârını yaratma süreci içinde, zamanla, bunları (bu ikincil yapıları) kendi eliyle nasıl yarattığını gördük. Yönetici devlet sınıfının kendine kitle temeli yaratmak için (kendisine uygun bir “halk” yaratmak için!) attığı adımların, kendi eliyle, kendisine bağlı olarak kurduğu (ya da kurulmasına izin verdiği, yol açtığı) kurumların, örgütlerin zamanla kendi zıtlarına dönüşerek, nasıl gerçek birer sivil toplum örgütü (“ikincil yapılar”) haline dönüştüklerini gördük. Son zamanlarda bu değişimi hızlandıran en önemli faktör, şüphesiz, Avrupa Birliği’yle olan bütünleşme sürecidir. Bu süreç, toplumsal bünyede adeta bir turnusol kâğıdı gibi ayrışmalara, yeniden saf tutmalara yol açmış, “Devlet”le “sivil toplum” arasındaki sınırların belirlenmesinde, herkese nereye ait olduğunu, nerede durması gerektiğini gösteren bir toplumsal pusula rolü oynamıştır. Kendi varoluş gerekçeleriyle, izledikleri devletçi politika arasındaki çelişkinin farkına varan birçok meslek örgütü, bu süreç içinde, adım adım

devletçi kabuklarını kırarak, üretim süreci içindeki yerlerine uygun demokratik sivil toplum örgütleri haline gelmeye başlamışlardır.

Demokratik Cumhuriyet, Türkiye’de sivil toplumun oluşumu sürecinin, çoğulcu yeniden yapılanmanın varmak istediği hedeftir. “Yönetenler” ve “yönetilenler”den oluşan eski sistemin ana rahminde gelişen, modern kapitalist üretim ilişkilerinin ördüğü ağla beslenen “çağdaş” Türkiye’dir. Elementlerini özgür bireylerin oluşturduğu, kendisi için, bireysel üretimi esas alan, bu işi yaparken varolan (kimliğini bu işi yaparken oluşturan) insanlardan oluşan, bir sistemdir. Ama bu sistem, kendi içindeki, varlığını tarihsel-geleneksel kültürel değerlere dayandıran alt kimliklerin varlığını da inkâr etmez. Bunları kültürel bir çeşitlilik olarak görür. Herkesin, bütün insanların kendilerini ne-nasıl hissediyorlarsa o olarak yeraldıkları, kendini demokratik bir şekilde gerçekleştirmeye dayanan açık bir sistemdir. Sistemin elementleri olan insanların Türk, Kürt, Batıcı, İslamcı vb. gibi tarihsel-kültürel kimliklerinin ötesinde, kapitalist üretim ilişkileri içinde kendilerini yeniden üretirken sahip oldukları üst kimlikleriyle içinde yeraldıkları özgür vatandaşların birliğidir.

Bir sistem olarak demokrasi cumhuriyetle eski yapı-sistem arasındaki farklılıkları şöyle ifade edebiliriz:

İlk olarak, her iki sistemin elementleri, yani “insan” yapıları farklıdır. Demokratik cumhuriyeti’in insanı özgür vatandaşdır, kapitalist üretim ilişkileri içinde, kendisi için-bireysel üretim yapar; kendini, kendi varlığını-kimliğini de bu işi yaparken üretir. Onun belirleyici olan toplumsal kimliği, yerel kapitalist üretim ilişkileri içinde oluşan bu kimliğidir. Şimdi, küreselleşme çağında, buna ek olarak, bir de küresel kimlik oluşuyor. Kimlik, bireysel ve toplumsal olarak, adına nefis-self dediğimiz varoluş instanzıdır ve bu da üretim süreci içinde oluşur. İnsanların alt kimlikleri ise, onların tarihsel olarak daha önceki üretim ilişkileri içinde oluşan kimliklerine ait beyinlerindeki bilinçdışı nöronal programlardır; bu kimlikler ve bunları üreten programlar bilişsel faaliyet (aktüel üretim faaliyeti) içinde üretilen “üst kimlikten” tamamen farklıdır, bunlar sonradan kazanılamaz, sahip olunamazlar, doğuştan itibaren, anne baba ve çevredekilerden “farkında olmadan” öğrenilen, tarihsel kalımsal bilgilerden oluşurlar. İnsanların alt kimliklerini ürettikleri tarihsel bilgiler, gelenek-görenekler vb. nesilden nesile günümüze aktarılırlar; bu alt kimlikler aktüel üst kimliğin içinde onun alt sistemleri olarak varlıklarını sürdürürler. Çünkü, insanların üst kimlikleri, yani aktüel kimlikleri, ancak bu tarihsel alt kimliğin üzerinde gelişip, oluşabilir. İnsanlar tarihsel bir varlık oldukları için, belirli bir alt kimliğe sahip olmadan bir üst kimliğe de sahip olamazlar.

Demokratik cumhuriyet’in özgür bireyi, kendi toplumsal varlığını (üst kimliğini) gerçekleştirirken, içinde bulunduğu ilişkilere göre, bir alt sistemin içinde, “ikincil bir yapıda” da örgütlüdür. Bu bir meslek örgütü de olabilir, sanatsal, kültürel, sportif bir örgüt de olabilir. Yani birey, diğer bireylerle bu alt örgütler içinde biraraya gelir. Sistemin merkezi varlığını temsil eden örgüt olarak devlet ise, aşağıdan yukarıya doğru ikinci yapılar içinde örgütlü olan vatandaşların toplumsal varlığını temsil eden en tepedeki örgütsel güçtür. Mevcut dengeyi-sistemi temsil eder. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, kurulduğu günden itibaren, kendisine bir halk, bir millet yaratmaya çalışan, varlığı kendinden menkul bir “devlet” iken, Demokratik Cumhuriyetin devleti, aşağıdan yukarıya örgütlü olan toplumun özgür iradesinin ürünü olacaktır.

Demokratik Cumhuriyet’i oluşturan toplum da gene sınıflı bir toplumdur. Devlet burada da gene egemen sınıfın (burjuvazinin) kontrolü altındadır. Burada da gene yönetenler ve yönetilenler vardır. Ama burada, yönetenlerle yönetilenler kendi varlıklarını üretim ilişkileri içinde gerçekleştirirler. Aralarındaki “bağ” bu üretim ilişkilerinden kaynaklanır. Üretim dışı bir aidiyet-bağımlılık ilişkisi söz konusu değildir burada. Bireyler, devlet var olduğu için varolmazlar! Devlet, bireylerden oluşan toplumsal varlığı temsilen vardır. Bireylerin hak ve ödevleri, üretim ilişkilerini temel alarak oluşan yasalara göre belirlenir. Vatandaş iradesinin “üzerinde” bir seçkinler-devlet iradesine yer yoktur yani! Devleti, devlet örgütünü burjuvazinin kontrol etmesiyle (“burjuva devletle”), devletin, kökleri tarihin derinliklerine kadar giden bir

“Devlet Sınıfının” elinde olması tamamen ayrı şeylerdir. Bunun ne demek olduğunu gelinde siz, yüz yıldır bu Devleti ele geçirmek için “Devlet Sınıfıyla” savaşıyan, Türkiye burjuvazisine sorun!..

KÜRT SORUNU

Türkiye Cumhuriyeti'nin, Osmanlı Devlet Sınıfı artığı bir asker-sivil lider kadro önderliğinde, “İslamcı Türklerle” Kürtlerin biraraya getirilmesi sonucunda kurulduğunu söylemiştik. Osmanlıyı birarada tutan yönetici merkezi varlığın-kabuğun altında yaşayan “yönetilenler” (“çevre”), farklı halklardan oluşuyordu. Bu sistemin içinde Ermeniler, Kürtler ne ise Türkler de o idi. Yani Osmanlı sistemi bir Türk sistemi, ya da, Türklerin egemen olduğu ulusal bir sistem-devlet falan değildi. Kuruluştan bir süre sonra, devleti kuran aşiretten ve aşiret geleneklerinden geriye sadece, içi boş bir kavram olarak, saltanatı devam ettirecek bir isim kalmıştır o kadar. Alın, bütün Osmanlı Padişahlarını tek tek inceleyin, bunların çoğu, belki de hiçbirisi Türk-Türkmen, ya da Oğuz kökenli bir anneden doğmamıştır. Devlet sınıfını oluşturan insanlar da öyle. Bunların da çoğu zaten “kapıkuluydu”, yani, köle olarak alınmış yabancı çocuklardan yetiştirilmeydi. Kimsenin öyle, “Türk olma” falan gibi bir iddiası da yoktu zaten! Kendilerine “Osmanlı”, Osmanlı Devleti'ne kayıtsız şartsız bağlı olan “kullar” derlerdi o kadar.

Bir mozaikti Osmanlı. Eğer Ortaasya'dan Anadolu'ya gelen aşiretlere “Türk” diyeceksek, bu Türkler, Türkmenler, Ortaasya'dan Anadolu'ya gelen devlet kurucu bu insanlar, kuruluş sürecinin tamamlanmasıyla birlikte, daha sonra bir kenara itilmişlerdir. Bunların büyük bir çoğunluğu, kendi elleriyle yaratıp oluşturdukları, fakat sonra kendilerine karşı bir silah haline dönüşen “Devlet”e karşı isyanlarda kırılmışlar, bunun dışında kalanlar da, Anadolu'daki yönetilen halklar içinde sesi soluğu kesilmiş olarak bir köşede kalmışlardır.

Kürtler de öyle. Kapitalizmin gelişme olanağı bulamadığı, sınıflı topluma geçiş aralığında, aşiret ilişkileri içinde yaşayan bir “çevre” halkıdır Kürtler de. Cumhuriyeti kuran Devlet Sınıfı, Osmanlı devlet geleneğinin Cumhuriyet biçimini yaratırken, kılıç artığı “İslamcı Türklerle” birlikte Kürtler de, Cumhuriyet'in yarattığı bu yeni “merkez'in” “çevre”si olmuşlardır. Bütün bunlar tarihi gerçeklerdir. Böyle olması iyi mi olmuş, kötü mü olmuş bunlar bizim sorunumuz değil şu an. Olanı, neyin olduğunu tesbit etmeye çalışıyoruz. Çünkü aslında ne olması gerekiyorsa, o dönemin koşulları neyin olmasını zorunlu kılıyorsa olan da odur.

İki tez var ortada: Birincisi, aradaki bütün “farklara” rağmen yeni Cumhuriyet'i Osmanlı'nın bir devamı olarak ele almak, onun tarihsel gelişimini bu çizgi içinde açıklamaya çalışmaktır. Bu açık, bizim yapmaya çalıştığımız da budur zaten! İkincisi, yani “resmi tez” ise, yeni devletin Osmanlı ile hiçbir alâkası olmayan, niteliksel olarak bambaşka yeni bir yapılanma olduğu tezidir! Ama daha tartışmanın başında, bu tezin savunucuları aslında kendilerini ele vermiş oluyorlar! Çünkü, “yeni” de olsa, gene önce bir devlet kuruluyor ve daha sonradır ki bu devlet kendine bir “memleket” (ulus-halk) yaratmaya çalışıyor! Aynen Osmanlıda olduğu gibi yani! “Devlet” gene “kendinde şey”-önceden, kendiliğinden varolan bir varlık! Öyle bir varlık-“devlet”ki bu, varlığı kendi halkından önce geliyor! “Ulus devlet” olmayı falan bir yana bırakıyoruz, çünkü, bırakınız bir ulus'u, daha ortada öyle homojen bir halk bile yokken varolmuş oluyor “devlet”! Ve sonra da kendine bir halk ve bir ulus yaratmaya çalışıyor! Batı'nın bütün o “devlet teorilerini” falan altüst eden bir oluşumla karşı karşıyayız burada! Hangi Marksist ya da Hegelci “devlet teorisiyle” açıklayabilirsiniz bu durumu!

Kesin olan şu: Yeni devlet, Osmanlı devlet anlayışının-devlet geleneğinin, Batılı bir kavram olan Cumhuriyet adı altında yeniden doğuşudur (bu anlamda Osmanlı'nın rönesansıdır). Cumhuriyet, halk idaresi demek. Ama yeni devlet “halkın iradesinin” ürünü falan olmuyor! Önce devlet kuruluyor, sonra da bu iradeye uygun bir halk yaratılmaya çalışılıyor!

Ulus olma meselesi de böyle. O dönemde Batı'daki bütün devletler bir “ulus devlet”. Ulus devletlerin yükselme çağı o çağ. Bu nedenle, yeni Batı'cı devlet de kendisine bir ulus

yaratması gerektiğini düşünüyor, ancak bu şekilde varlığını sürdürebileceğine inanıyor! İşte bizi, “Türklüğümüzü” keşfetmeye götüren sürecin özü budur! Yoksa, Cumhuriyet kurulurken, bazılarının iddia ettikleri gibi, öyle bir Türk Cumhuriyeti olarak falan kurulmuyor devlet! Kürtler ne kadar Kürtse, Türkler de o kadar Türk o zaman! O dönemdeki “Kürt isyanları” da, öyle Türk egemenliğine karşı ulusal bir başkaldırı falan değil! Osmanlıya ve Devlete karşı bir aşiret isyanı bunlar o kadar! Bu türden isyanlarla dolu bütün Osmanlı tarihi! Biraz da İngilizler var tabi işin içinde!..

Ancak bir “ulus devlet” olarak varolunabileceğini kafaya yerleştiren “devlet kurucular” hemen kolları sıvıyorlar. Ortaasya’dan gelmeliğimiz, Türklüğümüz falan bu süreç içinde yeniden keşfediliyor!¹⁸ “Meğer biz Türkmüşüz” farkına varmışlığı, giderekten, “Türk olduğumuzun bilincine varmamız gerekir” “zorunluluğuna” dönüşüyor. İşte Cumhuriyet’in bir “ulus yaratma”, “ulus devlet” yaratma çabasının altında yatan budur. Peki başarılı olabiliyor mu bu çaba?

Olmaz olur mu hiç, oluyor tabi, hem de fazlasıyla! Bir ulus yaratacağız derken, neredeyse iki “ulus” yaratılıyor! İşte, bugün adına “Kürt sorunu” denilen “sorunun” altında yatan gerçek budur. Bugün Cumhuriyet, kendi yarattığı bu “ulus sorunuyla” boğuşuyor aslında ve bir türlü de çıkamıyor işin içinden! “Devleti kurtarmak” için “ulusalcılığa” sarıldığı ölçüde, “karşı ulus” tezini de güçlendirmiş oluyor ve ortada, ancak bir dehşet dengesi içinde “varlığını devam ettirebilme” alternatifi kalıyor!

Yukardan aşağıya bir çabayla “uluslaşmaya çalışmak” sadece “Türklere” özgü birşey değil elbet! Bu, göçebelikten, orta barbarlıktan tarihe giren ve daha sonra da, Batı’yı taklit ederek “çağdaşlaşmaya”-“uluslaşmaya” çalışan bütün halkların bir sorunu. Aynı şeyi bugün Kürtler de yapmaya çalışıyorlar. Seksen yıldır yaşanılanlardan, “Türklerin yaptıklarından” hiçbir sonuç çıkaramıyor onlar da! Kendi kimliklerini devlet sınıfına karşı reaksiyon temelinde gerçekleştirmeye çalışıyorlar; bu da onların bilgi üretimi sürecini engelliyor. Bilişsel Toplum Bilimi diliyle konuşursak, “duygusal reaksiyonlar”, “bilişsel işlemi” (cognitive processing) köreltiyor. Adın Türk olmuş, Kürt olmuş ne fark ediyor ki, tepede bir “çobana” tabi olmaya varmıyor mu bu işin ucu sonunda diye düşünemiyorlar onlar da! Bu gerçeği göremiyorlar!

Görüldüğü gibi, aslında bütün mesele “sürü” olmaktan kurtulabilmekte yatıyor! Çünkü sürü, sürü olarak kaldıkça, başında bir çobana ihtiyaç duyuyor ve kendi çobanını yaratmaya çalışıyor. Ulus devletlerin, ulusallığın sona erdiği bir çağda ulusal çoban peşinde koşuyor!

ULUS NEDİR ULUSAL DEVLET NEDİR

Batı’da kapitalizmin gelişme süreci, feodal toplumun bağrında sivil toplumun-kent toplumunun gelişmesiyle başlar. Bu kent’lerde oturan, pro-kapitalist üretim ilişkileri içinde, kendisi için üretim yapan özgür bireylere de “vatandaş” adı verilir. Bizim, ne anlama geldiğini bilmeden kullandığımız “ulus” kavramı da, bu kent kökenli vatandaşlar topluluğunun, daha sonra feodal devlet kabuğunu çatlatarak devletleşmeleriyle oluşur. “Aynı kökene-tarihsel yaşantı birliğine, ve en önemlisi de, yaşanılan anın içinde ekonomik yaşantı birliğine sahip, aynı dili konuşan vatandaşlar topluluğu” diye tanımlanır ulus. Ama burada kastedilen “köken” aşiret kökeni değildir, kent kökenidir. Yani aşiretten değil, kentten doğmuştur Batı ulusları. Aradaki fark çok önemlidir. Çünkü aşiretin içinde birey olmaz. Burada birey, aşiret-toplum varsa, onun içinde vardır. Ama kent toplumu böyle değildir. Kent, vatandaş fabrikasıdır sanki. Kente gelen ve kentli olan insanlar, bir süre sonra vatandaş haline gelirler. Birey olurlar. Ulus tanımına temel alınan “ortak yaşantı birliği” de gene buradan kaynaklanır. Yani, sözkonusu ortak yaşam kent yaşamıdır. “Tarihsel yaşantı birliği” de öyle! Aşiret toplumu ise “tarih öncesi” bir toplumdur. Bir ulusun oluşmasına temel alınan “tarihsel yaşantı birliği”, ortak bir tarihi olan kentsel yaşamı temel alır. “Ekonomik yaşantı birliğinden” kasıt da budur; kapitalist üretim ilişkilerinin birbirine bağladığı vatandaşların ekonomik birliğidir

¹⁸ Aslında tabi bu süreç çok daha önceleri, Jön Türkler döneminde başlıyor. Zaten yeni devlet de bu sürecin bir sonucu.

bundan anlaşılması gereken. Yoksa, işin içine tarih öncesinin aşiret yaşamı katılarak ırkçı bir temelde ulus olayı açıklanamaz. Örneğin, “Cermen ulusu” diye birşey olmaz! Olur, ama böyle bir tanımdan yola çıktığınız zaman varacağınız yer faşizmdir! Tarihsel olarak “Türkler”de Cermenler gibi bir kavramdır (“Kürtler” de öyle, bir aşiret kavramıdır bu da). Nasıl ki Cermenler Orta Avrupa’daki birçok aşirete verilen ortak bir isimse, Türkler de Ortaasya’dan Anadoluya gelen aşiretlere verilen genel bir isimdir. Aynı şekilde Kürtler de, birçok Kürt aşiretlerinin ortak ismidir. Daha sonra bu aşiretlerin kurduğu devlette, Osmanlı’da da yok böyle bir ayırım. Ne zaman başlıyor bu Türk olma olayı? Cumhuriyet’le birlikte. Çok mu gerekiyordu yani birden bire bir “ulus” olduğunuzu keşfetmek! Pazarı birleştirmek, bir ekonomik yaşantı birliği oluşturmak için mi gerekliydi bu? Yoksa, duygusal-kültürel bir birlik sağlamak için mi? Daha halâ halkın başındaki örtüyle uğraşıyorsunuz, “şeriat geliyor” diye korkuyorsunuz, nerede bu duygusal yaşam birliği! Geriye kalıyor, aynı dili konuşmak. Bunu da zaten yapıyorsun, ne lüzum vardığı zorla bir ulusu yaratmaya! Ulus zorla yaratılmaz. Ulus, kapitalist ilişkilerin birbirine bağladığı insanların gönüllü birliği olarak doğar. Kuruluş dönemlerinde Türkiye Cumhuriyeti bir mozaiktir, Anadolu’da yaşayan çeşitli halkların yaşantı birliğidir. Türkiye toplumu seksen yıllık gelişmenin sonunda, kapitalizmin gelişmesine bağlı olarak daha yeni yeni bir ulus haline geliyor. Bizim gibi ülkelerde ulus haline gelmenin yolu cumhuriyetin demokratik cumhuriyet haline gelmesinden geçer.

Batı’ya özgü “ulus devlet” olayı Batı toplumlarının yaşadıkları bizden farklı bir tarihsel sürecin ürünüdür! Yani öyle mutlak bir model falan değildir. Batı’da kapitalizmin gelişmesinin belirli bir dönemine özgü bir oluşumdur. Kent toplumundan kapitalist toplum-devlet haline gelirken yeni toplumun varoluş biçimi olarak ortaya çıkmıştır Batı ulusları. Feodal toplumun içinde bir sürü kent’ler oluşmuş. Her kent kapitalizm kurtçuğunun palazlanıp geliştiği bir koza. Bu kentler arasındaki birliğin sağlanmasının bir aracı oluyor yeni toplum projesi. Ulus işte böyle bir sürecin ürünü oluyor. Burada asıl belirleyici unsur ekonomik yaşantı birliği. Kapitalizm, pazar için üretim bütün insanları üretim süreci içinde birleştiriyor. Yani ulusal birlik-bütünlük üretim süreci içinde gerçekleşiyor. Ulus tanımının içindeki “ekonomik yaşantı birliği”ni çıkarın dışarıya, geriye kalan unsurların hepsi feodal toplumda, ya da aşiret toplumunda da var; ama bunlar ulus değil. 1923 de Cumhuriyeti kuruyorsun ve aynı anda bir ulus çıkıyor ortaya! Olmaz böyle şey! Bilim dışı bir ulus anlayışı bu!

Ama sadece Türkiye’de mi böyle bu? Hayır, alın bütün o Arap ülkelerini, ya da, daha önce emperyalizme karşı “ulusal kurtuluş savaşı” vermiş fakat bugün halâ antika bir devlet sınıfının egemenliği altında çağ dışı bir yaşam sürdüren diğer ülkeleri, bunların hiçbirisi henüz daha uluslaşma sürecini tamamlamamış ülkelerdir. Bir Suriye ulusu var mıdır, ya da bir Mısır, Fas, Tunus, Cezayir ulusu var mıdır? Ulus kapitalizme ait bir kavramdır, kapitalistleşme sürecinin yarattığı kendine özgü bir toplumsal varoluş biçimidir. Antika toplum yapısıyla ulusu birbirine karıştırmamak gerekiyor..

Ulus devletin asıl varoluş gerekçesi dünya pazarlarının kapitalist ülkeler tarafından paylaşılması olayıdır. Burası senin, şurası benim hesaplarının yapıldığı bir ortamda gelişiyor ulus kavramı. Sahip olunan nüfuz-etkinlik alanlarının, pazarların silahlı bir güçle-devlet gücüyle- korunmasının ürünü oluyor. Başka halklara, ülkelere (sömürgelere) hükmetme, onların hammadde kaynaklarına, işgüçlerine sahip çıkma sürecidir ulus devleti vareden süreç. “Ulusalıcılığın” kökeni de buraya dayanır zaten. Vatanını sevmekle, onu savunmakla falan hiçbir ilgisi yoktur bunun! Ulusalılık duygusunun altında, kendi ulusunun özel bir ulus olduğu, onun diğer uluslardan üstün olduğu anlayışı yatar. Ki bu da, kapitalist rekabet mücadelesinde, dünya pazarlarında diğerlerinden daha çok paya sahip olabilmek isteğinden-hırsından kaynaklanır. Ulus devlet ve ulusalıcı ideoloji, 19-20 yy’larda, dünya pazarlarındaki, sömürgelerdeki menfaatlerin, gerekirse silah zoruyla korunmasını sağlayan araçlardır. İçinde bulunduğumuz “Küreselleşme Çağ’ında” ise bütün bunların yerini artık bir malı en iyi kalitede, en ucuza üretmek alıyor. İstedikğin kadar “güçlü” bir ulus devlete sahip ol, eğer bir malı senden daha iyi kalitede ve daha ucuza üreten birileri varsa, dünya pazarlarında onun borusu ötüyor artık! Ulus devletin silahlı “gücüyle” korunan nüfuz bölgeleri

çoktan tarih oldular!.. Küreselleşen sermayenin ulus devlete de ulusa da ihtiyacı kalmadı artık!

Bu açıdan baktığımız zaman, Cumhuriyet kurulurken, ortada daha ne bir Türk ulusu vardır, ne de bir Kürt ulusu! Ne Türkler kapitalist üretim ilişkileri içinde yoğrulmuş özgür birey-vatandaşlar, ne de Kürtler! Bunların her ikisi de Osmanlı'nın teba'ası-Reayasıdır henüz o kadar! Anadolu'daki kapitalistleşme süreci hem çok ilkindir, hem de bu, ulusal bir ayrışmaz-zemini üzerinde olmamaktadır. Anadolu, Osmanlı'nın Anadolusudur! Ve ortada ne varsa bu, bu topraklar üzerinde yaşayan herkesin, Kürt, Türk.. bütün insanların ürünüdür. Gerçek bu iken, bu gerçeği görmezlikten gelerek, sırf Batı'yı taklit edeceğim, Batı gibi olacağım diye (Batı'yı hiç anlamadan tabi) mekanik bir şekilde bir "ulus" yaratmaya, ve hele hele, bu anlamda bir "ulusal devlet yaratmaya" kalkarsan, sonunda ne o yarattığın "ulus" bir ulus olur, ne de o devlet "ulusal bir devlet"! Modernleştirilmiş biçimiyle eski aşiret-devleti kendini "ulus devlet" ilan etmiş olur o kadar! Buna, devlet sınıfının dışından, yönetilenler arasından inananlar da çıkar zamanla! Ama ne fark eder ki, hiç bir anlamı yoktur bunun! Kerameti kendinden menkul bir "ulus devlet"ın kendisine birçok "vatandaş" da yaratması bir mucize sayılmamalıdır! Özgür bireyler haline gelememiş insanlardan oluşan, "devletin vatandaşlarıdır" bunlar!..

Yeter artık bu kendini ve tarihi aldatma komedisi! Bizimki de dahil olmak üzere, emperyalizme karşı verilen kurtuluş savaşlarının çoğu bir "ulusal savaş" falan değildir. Yerli-ulusal bir burjuvazinin önderliğinde, ulusal bir pazara sahip çıkabilmek, ya da onu genişletebilmek için, aşağıdan yukarıya doğru burjuvazi tarafından örgütlenmiş halk hareketleri değildir bunlar. Göçebelikten devlet-toplum haline gelmiş, daha sonra da emperyalistler tarafından işgal edilmiş sömürge-yarı sömürge ülkelerin yabancı egemenliğine karşı reaksiyonu, kendi varlığına sahip çıkışıdır bunlar. Bu nedenle, bu türden savaşların sonunda kurulan devletlere de "ulus devlet" falan diyemeyiz! Aslında, ne bu kurtuluş savaşlarının "ulusal kurtuluş savaşı" olmaya ihtiyacı vardır, ne de bu savaşların sonunda kurulan devletlerin "ulus devlet" olmaya! Düşününüz bir kere, eğer 1920 lerde Cumhuriyet kurulduğu zaman bunun illâki bir "ulus devlet" olması gerektiği anlayışı olmasaydı, yeni devlet, illâki kendine bir ulus yaratma çabası içine girmeseydi, kurtuluş savaşımızın da adı sonradan "ulusal kurtuluş savaşı" olarak konmasaydı, bugün daha kötü bir durumda mı olurduk! Ya da "devletimiz" daha çok mu "tehlike" içinde olurdu! Devletimizi koruyan "ulusal" zırhımız mı olmazdı yoksa! Daha zayıf-korumasız mı kalırdık! Ya da dünya pazarlarındaki çıkarlarımızı mı koruyamazdık bu durumda! Zekamızı, yeteneklerimizi Batı taklitçiliğiyle harcaayıp tüketeceğimize oturup da ne yaparsak, nasıl yaparsak daha çok üretiriz diye düşünseydik, ya da bu Batılılar nasıl üretiyorlar diye ona kafa yorsaydık daha mı kötü olurduk! Her sabah "Türküm doğruyum çalışkanım" diye "and içtiğimiz" için mi "ulus" olduk da bugün varız! Üretimin, üretici güçlerin, kısacası kapitalizmin gelişmesine paralel olarak antika ilişkilerden-kimliklerden sıyrılarak vatandaş statüsüne yükselecek, ortak bir kimlik içinde kendini yeniden üreterek varolabilecek insanları Türk-Kürt diye niye ayırıyorsun, niye karşına alıyorsunki daha işin başında! Hadi o zaman aldın, "bilmiyordun", bu iş böyle oluyor sanıyordun, böyle Batılılaşılır sanıyordun, ya bugün? Halâ neden göremiyoruz bu çıplak gerçeği? O "devlet" anlayışına varıp dayanıyor işin ucu değil mi! Aslında ulus falan hikâye, esal olan "devlet"! Devleti kurtarmak-yaşatmak için ulus olmak, bir ulusa dayanmak gerekir diye düşündükleri için açtılar başımıza bu ulus belâsını da! Yoksa kimin umurundaydı ulus olmak falan! İnsanlar isteseler de kendi tarihlerinden kurtulamıyorlar! Tarih bir kabus gibi çöküyor onların üstüne.

Haydi "Türk" Devlet Sınıfı, egemen sınıf göremiyor, ya da görmek istemiyor bütün bunları, ya o kendine "Kürt" diyen, hem de "solcu" diyen insanlar neden göremiyorlar bunları? Amacınız ne? İnsanların özgür bireyler haline gelmeleri, insanca yaşamaları mı, yoksa "Türk" egemenleri taklit ederek yeni bir "Kürt" egemen Devlet Sınıfı yaratıp bunun sefasını sürmek mi? Ya, "ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkı", "o ne olacak" mı diyorsunuz? Bırakınız bu çağ dışı safsataları artık! Günümüz dünyası, ulusların değil, bireylerin kendi kaderlerini tayin hakkı temeli üzerinde yeniden inşa ediliyor, uyanalım ve etrafımıza bakalım!.. Bir Çin'e

yılda elli milyar dolar yatırım yapan burjuva eski “ulusalci” burjuva değil artık! Burjuvanın Fransızı, Amerikani, Almanı kalmamış ama, benim ülkemin insanı Türk Kürt diye birbirini yiyor halâ! Bir yandan yabancı sermayeyi ülkeye çekeceğiz diye neredeyse göbek atacağız (ki doğrusu da budur), öte yandan da kendi içimizde “ulusallık” mücadelesi vereceğiz! Deli saçması bütün bunlar gerçekten! Bu oyuna katılan, çanak tutan “Türkler” de çıldırmış, “Kürtler” de! Bana kalsa şöyle yaparım: Ne istiyorsun sen “ayrılmak mı” buyur, kur partini yap mücadeleni, ama zora, teröre başvurmamak kaydıyla; eğer insanları ikna edebiliyorsan, eğer çoğunluk dört tarafı dağla çevrili bir alanda çağ dışı bir yaşamı tercih ediyorsa buyrun ayrılın derim. Demokratik bir cumhuriyet bunu diyebilmelidir zaten vatandaşlarına. Çünkü, hangi çağda yaşıyoruz artık; burjuvazi için ulus kavramı bitmiş, pazar bütün dünya olmuş. Sömürmek için ulusal işgücüne falan da ihtiyacı yok artık burjuvazinin. Adam gidiyor Çin’de fabrika kuruyor. O da olmadı gider Ekvator’da kurar! Burjuvazi çoktan ulusal zincirlerini kırdıysa kime kaldı o zaman bu ulusçuluk anlayışı? Altını çizerek yazıyorum: Günümüz dünyasında ulusçuluk, bu hangi ulusun ulusçuluğu olursa olsun, artık gerici, çağdışı bir ideolojidir. “Bütün ulusların insanları kırım ulusal zincirlerinizi, dünya vatandaşlığı altında birleşin” diye haykırmamız gereken bir dönemde yaşıyoruz. Yerel düzeyde Demokratik Cumhuriyet vatandaşları olarak, küresel düzeyde de dünya vatandaşları olarak barış içinde birarada üreterek daha güzel bir dünyayı yaratmak için mücadele etmek varken neyin kavgasını veriyoruz!

Çözüm demokratik Cumhuriyet’tir! Hiç kimse boşuna uğraşmasın, başka çözümü falan da yoktur bu işin!

Ama buradan hemen, Demokratik Cumhuriyet’in, sadece, “Kürt sorununun” çözümü için bir araç, bir formül olduğu sonucu da çıkarılmamalıdır! Bizim gibi ülkelerde Demokratik Cumhuriyet, herşeyden önce bir özgürlük, bireyselleşme, kapitalistleşme projesidir, bir burjuva devrimi olayıdır. Demokratik Cumhuriyet, Türkiye toprakları üzerinde yaşayan, vatandaşlık bağlarıyla birbirlerine ve sisteme bağlı, ortak bir üst kimliğine sahip, özgür bireyler toplumdur. Öyle ki, bu özgür insanların-vatandaşların “alt kimlikleri” içinde birbirlerinden “farklı” olmaları Demokratik Cumhuriyet için bir zaaf değil, tam tersine bir zenginlik olacaktır. Binlerce Alman, İngiliz, Hollandalı geliyor Türkiye’ye. Bunlar ev, arsa alıyorlar, vatandaşlığa geçiyorlar! Bunlara da “Türk” olun, “ne mutlu Türküm diyene” deyin mi diyeceğiz şimdi! Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak yetmiyor mu? Örneğin Almanya’da, yüzbinlerin üzerinde Türkiye kökenli Alman vatandaşı var. Bunların da illaki “ne mutlu Almanım diyene”mi demeleri gerekiyor!

“TÜRKİYELİLİK” BİR ÜST KİMLİK OLABİLİR Mİ

Evet olabilir, olmuştur da zaten! Çünkü hayatın içindeki gerçek budur. Şimdiye kadar Devlet “vatandaşlarına” ne kimlik atfetmiş olursa olsun, pratikteki gerçek budur.

Kimlik sorununun özünü, üretim süreci içinde kendi varlığını üretmek-yaratmak oluşturuyor. İnsanlar ve insan toplumları doğa’dan (çevreden) alınan madde-enerjiyi-informasyonu sahip oldukları bilgiyle işlerken varoluşuyorlar, belirli bir kimliğe sahip oluyorlar. Doğayı-çevreyi değiştirirken değişmek, üretirken kendini de yaratmaktır işin özü. Bu yüzden, insanların ve toplumların kimliklerini araştırırken ilk sorulacak soru, onların ne ürettikleri ve bunu nasıl ürettikleridir. Yani, “önceden varolan” insanların, ya da toplumların, “kimliklerini-varlıklarını” muhafaza ederek yaptıkları bir “faaliyet” değildir üretim faaliyeti! Üretirken yaratırsın “kendini” de. Ve de yarattıkça da üretirsın..

Örneğin, kendi ihtiyacı kadarını üretebilen ve bunu da ancak toplumsal bir çabayla başarabilen ilkel komünal bir toplumda, esas olan varoluş biçimi toplumsal varlıktır. Sistemin elementleri olan insanların (komün insanların) bu komünal varlıktan-kimlikten ayrı bireysel varlıkları-kimlikleri oluşmaz. Üretim, komün için, komünal olarak yapıldığından, bu sürecin sonunda elde edilen ürün de bütün komüne ait olur. Bireysel sahip olma bilinci (“benim”) oluşmadığı için bireysel kimlik de oluşmaz. Komünal mülkiyet- sahip olma duygusu-bilinci

("bizim") komünal varlığın-kimliğin oluşmasını sağlayan temeli oluşturur. Bu "üst kimlik" bütün komün üyelerinin varlığını da belirleyen esas çerçeve olur.

Osmanlı sisteminde bu "üst kimlik" sorunu daha karmaşıktır. Çevreyle etkileşme fütuhat bilinciyle yapıldığı için, sistemin ürettiği üst Osmanlı kimliği de, herşeyden önce "fatih", "gaazi", herkesi kuşatan, kollayan "baba" tipi olur. Fütuhat bilinci ve pratiği insanları birbirine bağlayan ortak kimliğin özünü oluşturur.

Ama daha sonra, "düzenin bozulmasıyla" birlikte, bu üst Osmanlı kimliğinde de değişiklikler olur tabi. Asalak, hazıryeyici, zorba bir Osmanlı tipi türer. İnsanlar maddi varlıklarını nasıl üretiyorlarsa, kimlikleri-kişilikleri de buna uygun olarak sürekli bir evrim içinde bulunur.

Toplumsal alt kimliğimize ilişkin beynimizdeki nöronal programlar, daha doğduğumuz an, hiç farkında olmadan bizi kuşatan, kendimizi içinde bulduğumuz ortamın (ailemiz, çevre), duygusal deneyimler yoluyla, bilinçdışı olarak bize aktardığı (bu çevreyle etkileşerek öğrendiğimiz) tarihsel olarak oluşmuş programlardır. Toplumsal alt kimliğimizi belirleyen bu tarihsel-toplumsal-kültürel bilgilerin muhafaza edildikleri yere de toplumsal hafıza denilir. Bu bilgiler nesilden nesile aktarılarak yeni kuşaklara da geçerler. Ama, toplumsal ve bireysel kimliğin-kişiliğin oluşmasında bununla birlikte, o an içinde bulunduğumuz üretim ilişkileri de büyük rol oynarlar. Her zaman yaşanan an esas olduğu için de, son tahlilde belirleyici olan hep bu olur. Pratikte aslında tek bir bilgi-ileme süreci vardır. Çünkü, aktüel üretim ilişkilerinin temsil ettiği bilgiler, içinden çıktıkları daha önceki tarihsel-kültürel bilgileri kendi içinde barındırırlar. Bu yüzden de pratikte "alt kimlik", "üst kimlik" ikiliği oluşmaz. Örneğin aynı fabrikada çalışan biri Türk, biri Laz, biri de Kürt üç işçi arasındaki ilişkide bunların "alt kimlikleri" ilişkiye çeşit-renk-derinlik katan bir zenginlik faktörü olur. O an bunların her üçünün de kimliklerini belirleyen süreç içinde buldukları üretim ilişkisidir. Ama onlar, bu "işçi olma" varoluş halini ve bilincini oluştururlarken bunu daha önceden sahip oldukları alt kimlik zemini üzerinde yaparlar. Bu da ilişkiye renk-zenginlik katan bir derinlik faktörü olur arada..

Kapitalist bir toplumda, insanların "üst kimliğini" belirleyen bilgi temeli, onların üretim ilişkileri içindeki yerleridir. "Üst kimliği" daima aktüel ekonomik yaşantı birliği belirler. Ama tabi, insanlar kendilerini bir anda böyle kapitalist bir toplumun içinde bulmuyorlar! Onları, tarihsel gelişimin bu noktasına getiren belirli süreçler var. İnsanlar, farklı yollardan, farklı süreçlerin içinden çıkarak geliyorlar bu noktaya. Kapitalist üretim ilişkilerinin üzerine oturduğu zemin bir tarihsel-kültürel mozaiktir. Kapitalist ilişkiler farklı kökenlere-kültürlere sahip, farklı dilleri konuşan insanları birleştiriyor, birlikte yoğuruyor. Ama alt kimlikler yok olmuyorlar bu sürecin içinde. Neden yok olsunlar ki zaten. Her yiğidin bir yoğurt yeyişi yok mudur! İllâki herkesin "aynı" olması gerekmiyor ki!. Önemli olan sistemin birliğidir Bunu da zaten kapitalizm sağlıyor.

Özetlersek, Türkiyedeki "ulusal sorun" Türk-Kürt sorunu değildir. Bu haliyle sorun, Devlet Sınıfının, yukardan aşağıya doğru, "Türk ulusu" adı altında kendisine batıcı bir taban-yeni tip bir Reaya sınıfı yaratma sorunudur; bir de, buna karşı oluşan bir "Kürt" duygusal tepkisi oluşmuştur o kadar. Her iki yapay "ulusalcılık"da devletçi düzenin ürünüdür ve çağdışıdır. Türkiye toplumunun ulusal varlığını oluşturan süreç Anadolu kapitalizminin gelişme sürecidir. Ulusal sorunun çözümü de, bu anlamda, bu sürecin gelişmesine, burjuva devriminin tamamlanmasına bağlıdır. Demokratik Cumhuriyet projesinin özü de budur zaten. Cumhuriyetin Demokratik Cumhuriyet haline gelmesine paralel olmaktadır ki egemenlik kayıtsız şartsız Türkiye Cumhuriyeti halkının-ulusunun eline geçecektir. Bugün bu noktada değiliz henüz!. Egemenlik bugün büyük ölçüde halâ Devlet Sınıfının elindedir, halkın, ya da "ulusun" değil, kendimizi aldatmayalım! Ulusal varlığımız ancak o zaman kendini gerçekleştirmiş olacaktır. Bu anlamda ulusal varlığın içinde bir Kürt-Türk-Ermeni-Rum problemi yoktur, olmayacaktır. Çünkü o zaman, bütün bu tarihsel-kültürel "alt kimliklerin" hepsi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı "üst kimliğiyle" sistemin-toplumunun elementleri olarak onun merkezi varoluş instanzını oluşturan özgür bireyler olarak gerçekleşeceklerdir. Demokratik

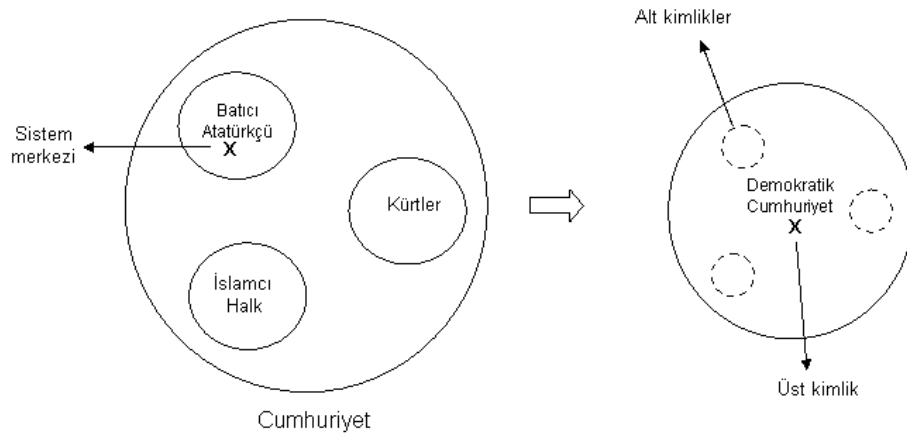
Türkiye Cumhuriyeti ulusu olmak yetmiyor mu! Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak yetmiyor mu!

Türkiye’de “Kürt sorunu”nun bir “sorun” haline gelmesinin nedenlerinden biri de, şüphesiz, “Kürt solcularının” “kapitalizme karşı olmak” adına, “solcu” olmak adına, “Türk solunun” bir uzantısı olarak, demokrat olmayı küçümsemeleri, “Kürt sorununun” özünde bir demokrasi sorunu olduğunu, çözümünün de, sistemin diğer problemleriyle birlikte, ancak demokratik bir Cumhuriyet’in içinde mümkün olabileceğini görememeleridir. Güçlerini Türkiye’nin diğer sivil toplum güçleriyle birleştirerek, Demokratik Cumhuriyet mücadelesi içinde toplamak yerine, eski devletçi düzen içinde isyankâr bir muhalefet hareketi olarak kalmayı tercih etmeleridir.

YENİ BİR TOPLUMSAL SÖZLEŞME

Demokratik Cumhuriyet, sadece “Kürt sorununa” çözüm getirecek bir formül değildir dedik! Mevcut varolan Cumhuriyetin-sistemin kendi kendini yeniden üretmesi projesidir bu. Bir yeniden doğuştur. Daha açık bir ifadeyle ortaya koymak gerekirse, Türkiye’de yüzyıllara yayılmış burjuva devrimi sürecinin bir sonuca ulaşmasıdır.

Ama bitmedi! Bir önemli nokta daha var. Türkiye’ye özgü bir orijinalite bu da! Devrim, eski sistemin içinde doğan, gelişen yeni sisteme ait güçlerin, eskinin kabuğunu kırıp gün ışığına çıkmalarıdır. Fakat bu da, her ülkede, ordaki tarihsel gelişmeye göre, farklı biçimlerde gerçekleşiyor. Örneğin İngiltere’de burjuvalar feodalleri satın almışlar, feodaller de başka alternatifleri olmadığı için burjuvaların egemenliğini kabul etmek zorunda kalmışlar. Eski, feodal kabuk şekil olarak korunduğu halde, burjuva devrimi bunun içini doldurarak gerçekleşmiş. Avrupa ülkelerinde daha başka örnekler de var. Türkiye’de ise, tarihe yukardan aşağıya doğru girildiği için, burjuva devrimi süreci de böyle gelişiyor. Yani, aşağıdan yukarıya doğru, 1950 modeli bir merkezi “çevre”den kuşatma hareketiyle bu işi sonuna kadar götürmek mümkün değildir! Anadolu burjuvazisinin temsilcilerinin bu gerçeği çok iyi kavramaları gerekiyor! Özellikle, tarihsel olarak farklı kanallardan gelişmiş olan burjuvazinin iki kanadı arasındaki birliği sağlamadan, yani, Anadolu burjuvazisiyle büyük burjuvazi arasındaki birlik sağlanmadan, bu işi sonuna kadar-Demokratik Cumhuriyete kadar götürmek mümkün değildir. Anadolu burjuvazisinin, büyük burjuvaziye yanına almadan sadece çevre desteğiyle merkezi ele geçirme çabaları, büyük burjuvaziyle devlet sınıfını bütünleştirmekten başka sonuç vermez!

Şek.1

Demokratik Cumhuriyet, Türkiye Toplumunun üç temel kültürel bileşeninin (diğerlerinin yanı sıra) karşılıklı etkileşmelerinin ürünü olacaktır (Şek.1). Atatürkçü-laik asker-sivil Cumhuriyet kuşağı, “İslamcı Anadolu halkı” ve Kürtler. Bunlardan hiç birinin diğerini yok etmesi mümkün

değildir! Birinin diğerleri üzerinde egemenlik kurarak hüküm sürmesi de artık mümkün değildir! Geriye bir tek yol kalıyor: Yeni bir toplumsal sözleşmeyle yeni bir sentezin içinde birarada-birlikte yaşamak. İşte, kapitalist üretim ilişkileri zemininde oluşan Demokratik Cumhuriyet olayı da budur zaten. Seksen yıldır Cumhuriyet zemininde gerçekleşen etkileşmelerin sentezi olacaktır o. Yani öyle bir anda bulunmuş bir formül değildir, bir çözümdür.

Yukardaki şekil aslında herşeyi anlatıyor: 1920 lerde kurulan Cumhuriyet, toplumun üç temel bileşeninden biri olan Batıcı-Atatürkçü kesimin-Devlet Sınıfının- önderliğinde oluşan kültürel bir mozaiktir. Çeşitli kültürlerin bir "Devlet" altında tutulduğu bir bileşiktir. Sistem merkezini elinde tutan Devlet Sınıfı da bu bileşiği bir arada tutan çimentodur. Üretim ilişkileri içinde henüz daha bir üst kimlik oluşmadığı için, özgür vatandaşların gönüllü birliğine dayanan bir sistem yoktur daha ortada. Devlet Sınıfı bu boşluğu ideolojik zorlamalarla doldurmaya çalışır. Her sabah okunan "Türküm doğuyum çalışkanım"lar bunun ürünüdür. Demokratik Cumhuriyet ise, kapitalist üretim ilişkilerinin birleştirdiği vatandaşlardan oluşur. İnsanların gönüllü birliğine dayanan bu toplumda artık onların üst kimliğini belirleyen bir güce ihtiyaç yoktur. Çünkü bu işi kapitalist kültür (yaşam bilgisi) yapar. Bu yüzden de Demokratik Cumhuriyet artık bir bileşik değil bir sentezdir. Eski kültürler ve bunlara dayanarak oluşan kimlikler ise sistemin içinde alt kimlikler olarak varlıklarını sürdürürler. Bu açıdan bakınca Türk olmuş, Kürt olmuş, Ermeni olmuş bir işverenle bir işçi arasında hiçbir fark yoktur. Bunların hepsi de Demokratik Cumhuriyetin vatandaşlarıdır.

TÜRKİYE'DE SİYASETİN YAPISI

Önce şunu söyleyelim: Türkiye Cumhuriyeti'nde siyasetin "sağ"ı-"sol"u yoktur! Yoktur, çünkü siyaset bu kavramları üreten maddi zemin üzerinde yapılmamaktadır. Bir geçiş toplumdur Türkiye halâ. Batı'daki gibi, demokratik mekanizmaları işleyen, sivil-kapitalist bir toplum haline gelme mücadelesi vermektedir. Kendisine "ilerici"- "sol" diyen devletçi Atatürkçü toplum mühendislerinin yukardan aşağıya doğru "toplumu değiştirme", siyaseti kontrol etme çabaları halâ devam etmektedir. Diğer yanda da, buna karşı direnen, direndiği için de "muhafazakar" sayılan Anadolu halkı, Anadolu kapitalizmi'ni temsil eden güçler var. Bunlardan hangisi "sağ" da hangisi "sol" şimdi! Ya bu mücadelede, "onlar da kapitalizme karşılar, onlar da devletçiler" diyerek devlet sınıfını kendine doğal müttefik olarak gören "solcular"ı nereye koyacağız! Bu "solcular" solcu mu şimdi Türkiye'de! Burjuvazi, burjuvazi olduğu için "sağ"cı, işçiler de işçi oldukları için "sol"cu olmazlar bizde! Örnek mi istiyorsunuz, alın TUSİAD'ı, büyük burjuvazinin üst örgütünü yani. Bugün Türkiye'de yakın zamana kadar devrimci- demokrat siyaseti neredeyse TUSİAD temsil ediyordu! "Solcular"sa, Türkiye'nin dünyayla bütünleşmesine, küresel dünyanın bir parçası haline gelmesine karşılar, "ulusalcı", çağ dışı bir "tam bağımsızlıktan" yanalar, içe kapanmacılar! Gelin de çıkın bakalım işin içinden!

"Türkiye'de neden bir sol parti yok", ya da, "sol partiler neden halktan oy alamıyorlar" diye yakınır bizde "aydınlar"! Ve sonra da, bütün bunları "halkın cahilliğine", "bilinçsizliğine" bağlayarak rahatlarlar, sorunu "çözülmüş" sayarlar!..O kadar ilanı aşk etmeler, o kadar onun için ölümlere gitmeler falan fayda etmiyor da, bu "halk" gene de o "gericileri" seçiyor, "ilericilere, solculara" yüz vermiyor! Neden acaba? Korkunç bir şey bu değil mi! Herşey bir yana, insan merak eder bunu en azından! Hele hele, bu ülkede "aydın" olacaksın, "bilimadami" olacaksın da bu denli çelişkili, hayati bir konu üzerine kafa yormayacaksın, mümkün değil böyle birşey!

Ama Türkiye, "mümkün olmayan" birçok şeyin mümkün hale geldiği bir ülkedir! Kendine "muhafazakâr"- "sağ" diyen bir iktidarın sol, sosyal demokrat, ilerici bir politika izlediği, "sol" diyen bir muhalefetin de sağ, gerici, devletçi olduğu bir ülkedir Türkiye! Bu nedenle, bu sağ ve sol kavramları siyasetin gerçek yönünü açıklayan kavramlar değildir Türkiye'de. Bugün Türkiye'nin bütün diğer sorunlar içinde en önemli sorunu demokratikleşme, demokratik bir

Cumhuriyet haline gelme sorunudur. Bunun için mücadele edenler ilerici, buna karşı olanlar ise gericidir. Bu kadar basit. Hele demokratik bir Cumhuriyet haline gelelim, o zaman belli olur kimin solcu, kimin sağcı olduğu!

NEREDE BULUNUYORUZ

Evet bugün Türkiye bir yol ayrımında. Eski Türkiye yeni Türkiye'yi doğuruyor. "Cumhuriyet elden gidiyor" diyenler bu anlamda haklılar! Cumhuriyet Demokratik Cumhuriyet'i doğurarak diyalektik anlamda kendini inkar ediyor, tarihsel görevini yerine getiriyor. Eski temsil edenlerin, kendi varlıklarını eski toplumla özdeşleştirenlerin anlayamadıkları gerçek budur. Ülkeyi hala 1920 ler 30 lar koşullarında görenlerin, bu arada gelişen Anadolu kapitalizmini görmezlikten gelerek ülkedeki sınıf mücadelelerine hala iki kültür arasındaki çatışma boyutuyla yaklaşanların anlayamadıkları gerçek budur. Onlara göre Türkiye hala geleneksel kutuplaşmaların ülkesidir. Ülkede siyaseti belirleyen hala sınıf mücadeleleri değil geleneksel kültürel çatışmalardır. "Sırtını dış dinamiklere dayayan İslamcılar global güçlerin desteğiyle devlete hakim olmaya, şeriatı getirmeye çalışıyorlar"! Olay bu kadar basittir. "Bir yanda ulus devleti, ulusal bütünlüğü savunanlar", diğer yanda da "globalleşme sürecinin peşine takılmış giden, ülkeyi yabancılara peşkeş çeken bölücüler işbirlikçiler" var onlara göre! Ülkeye yabancı sermaye girişini "sömürgeleşmek" olarak gören, yabancıların mülk satın almalarını "işgal" olarak değerlendiren yabancı düşmanı bir zihniyetle karşı karşıya Türkiye. Bir yandan "laikliğe sahip çıkar" görünürken, diğer yandan da "din elden gidiyor, misyonerlik aldı yürüdü" diyerek başka dinden olan vatandaşlara karşı kin ve nefret tohumları ekiliyor. Kapitalizmin üretici güçleri hızla geliştirdiği, bütün ülkeleri birbirine bağladığı bir dünyada "bağımsızlık" adı altında izolasyonist-milliyetçi-gerici politikalar savunuluyor. "Batı kültürünü benimseme", "çağdaş medeniyet seviyesine ulaşma" derken nerelere geldi bazı insanlar! Avrupa Birliği, Kopenhag Kriterleri, demokratikleşme kavramları bile ürkütüyor artık bu insanları. Bütün bunların yerini hızla "Devlet" eksenli bir milliyetçi bir söylem alıyor. Düne kadar "faşist" olarak nitelendirilenler bile artık yol arkadaşı olarak görülmeye başlandı! Bu yol Türkiye'ye özgü faşizmin yoludur. Eğer 20. yy da yaşıyor olsaydık gerçekte böyle bir tehlikenin kapıda olduğunu söyleyebilirdik. Ne de ilginç birşey olurdu değil mi! Dünün "solcularıyla" "ulusalcıların" "milliyetçi" kardeşleriyle elele vererek kuracakları "milliyetçi-sosyalist" bir Türkiye!. Ama boşuna çaba! Böyle birşey mümkün değildir artık. Çünkü artık çok farklı bir dünyada yaşıyoruz. Ve ortada dünyayla bütünleşmek isteyen güçlü bir kapitalizm var..

Bugün Türkiyede olup bitenleri artık sadece kültürel çatışma boyutuyla, ya da iç dinamiklerdeki gelişmelerle açıklayamayız. Dış dinamik, globalleşme süreci iç dinamiklerle bütünleşerek olağanüstü büyük bir rol oynuyor. Tarihin derinliklerinden gelen aktörler dış dinamiklerin etkisi altında yeni rollere soyunuyorlar. Eskiden kendisini sadece "Batıcı", "Atatürkçü", "ilerici" olarak tanımlayanlar şimdi bir de "ulusalcılık" koydular sıfatlarının başına. Çünkü artık o çok değer verdikleri Batı'nın desteğinden yoksun hissediyorlar kendilerini! Öyle ki "Batıya karşı yeni bir ulusal kurtuluş savaşı verme" söylemi artık neredeyse resmi politikaları haline geldi. Ama boşuna çaba! Gelişmek, büyümek, daha çok üreterek daha çok kazanmak, pastadan daha çok pay almak isteyen Anadolu kapitalizminin çıkarlarıyla global sermayenin-dış dinamiklerin çıkarları arasında tam bir uyum var artık. Aslında bu sadece Anadolu kapitalistleriyle global sermayeyi değil büyük burjuvaziyi de içine alan bir süreç. Ama başını TÜSİAD'ın çektiği büyük burjuvazi korkak davranıyor! Kendisinin kitle temeli olmadığı için insiyatifi Anadolu kapitalistlerine kaptırmaktan korkuyor! Çünkü onlar Anadolu kapitalistleri gibi halkın içinden çıkararak büyümediler. Devletin koltuğunda büyüyen Devlet burjuvalarıydı onlar. Son yıllarda eski müttefiklerine sırt çevirerek Anadolu kapitalistleriyle kolkola girmişlerdi, ama şimdilerde bu ittifakta onları korkutmaya başladı. Bu yüzden de eski müttefiklerine (Devlet Sınıflarına) yaklaşarak onlarla bir denge kurmaya çalışıyorlar! Böylece Anadolu kapitalistlerine diyorlar ki, öyle arkanızdaki halka fazla güvenerek çok ileri gitmeyin, benim de arkanda Devlet var. "Görüyorsunuz istediğim an sırtımı tekrar size dönüveririm, siz de ortada sap gibi kalırsınız"! Aslında tabi hikaye bütün bunlar, koskocaman bir blöf! Çünkü köprülerin altından çok sular aktı. Büyük burjuvazi-TÜSİAD cıkar geri dönülmez bir yolda olduklarını çok iyi biliyorlar. Pireye kızarak yorganı yakamayacaklarını

çok iyi biliyorlar. Ne yani içerde Anadolu kapitalistleriyle olan rekabet yüzünden Devlet Sınıfıyla ittifak kurarak CHP-MHP koalisyonunu mu iktidara getirecekler! Böyle birşey herkesten önce onlar için korkulu bir rüya olurdu! Bugünkü manevraları insiyatifi elde tutabilmek adına sadece bir denge oyunundan ibarettir. Anadolu kapitalistlerine hadlerini bildirmek, birazcık onların kulaklarını çekmek istiyorlar o kadar!.

Bugün dünyada 19-20. yy ların ulus devletle bütünleşmiş tekelci kapitalizmi yok artık. Onun yerini elindeki ulus devlet koltuk değneğini bir yana atarak kendi kanatlarıyla uçmaya başlayan global bir kapitalizm aldı. Gelişmiş kapitalist ülkelerde ulus devletlerin başı bu yüzden dertte. Bir Sarkozy'nin, Merkel'in sıkıntısı buradan kaynaklanıyor. Sermaye artık anavatanlarında yatırım yapmıyor. Gelişmekte olan ülkelere akıyor. Bu da gelişmekte olan ülkelerde yeni ittifakların oluşmasına neden oluyor. Bu ülkelerdeki devletçi-ulusalcı geleneksel güçler de bu yüzden çatırıyorlar. Bir Sarkozy'yle bir Merkel'le Türkiye'deki ulusalcılar-faşistler arasındaki ittifakın nedeni burada yatıyor! [5]. Renault'un ya da Siemens'in dünya pazarlarından pay kapmaları için artık eskiden olduğu gibi bir ulus devlete ihtiyaçları yok! Bu yüzdendir ki ulusal politikaları temsil etme durumunda olan bir Sarkozy, bir Merkel Türkiye'nin AB yolunda önünü kesmeye çalışırken, Renault ve Siemens (Avrupalı kapitalistler) Türkiye'nin yanında yer alıyorlar!. Türkiye globalleşme sürecinin bütün problemlerini kendi bünyesinde en canlı bir şekilde yaşıyor.

Devlet sınıfı için eskiden işler kolaydı. Batı kültürüne sahip çıkma adına zorunlu olarak Batı tipi bir demokrasiye de izin verilmişti ülkede. Ama ipler gene de her zaman onların elindeydi. Azıcık sınırı geçmeye kalkın olursa hemen bir darbe yaparak "balans ayarı yapıyorlardı" demokrasiye olup bitiyordu. Ama artık durum değişti, bütün bunlar mümkün değildir artık. Ne iç dinamikler, ne de dış dinamikler mücadele etmiyor bu türden çıkışlara. Çünkü artık soğuk savaş dönemi sona etmiş, dünya bütünleşme sürecine girmiştir. Bu süreçte zincirin bir halkasının koparılmasına kimse mücadele etmez. Kısacası iç ve dış koşullar açısından hiçte iç açıcı değildir artık ulusalcıların durumu! Kendi varlıklarını eskiyle, her gün daha da güç kaybederek yok olanla bütünleştirdikleri için muazzam bir varoluş korkusu kaplıyor içlerini. Yaşanılan canlı hayat sanki boğazlarına çöküyor gibi hissediyorlar kendilerini. Yeni, yeni doğmakta olanı, demokratik cumhuriyeti göremedikleri için İran'daki gibi bir İslam Devrimiyle karşı karşıya olduklarını sanıyorlar. Eskiden olsa bu şartlarda "ordu kılıcını atardı" ve düğümü çözerdi! Ama bu sefer 27 Nisan e-Muhtırasını bile kimse takmadı! İşte eski "ilerici" yeni ulusalcıları can havliyle sokağa "Mitinglere" iten ortam bu ortamdır. Daha dün kadar küçümsenen ADD'lerini ÇYDD'lerini birden ön plana çıkaran ortam bu ortamdır. "Cumhuriyet elden gidiyor, bu kez askerinin kılıcı bile bu gidişe tek başına dur diyemiyor" diye düşünen insanları harekete geçiren korku bu varoluş korkusudur. Bu sadece Devlet Sınıfının korkuya dayalı siyasetinden kaynaklanan bir durum değildir. Evet, "şariat geliyor, ulusal bütünlük elden gidiyor, ülke bölünüyor" diye korku salarak insanları sokağa dökmeye çalışan Devlet Sınıfıdır ama yüz binlerce insanı meydanlara toplayan sadece bu siyaset değildir. Mitinglerde biraraya gelen insanlar bireyler olarak da bu korkuyu içlerinde hissediyorlar. Gerçekten de Türkiye'nin İranlaşacağına inanıyorlar!

İpin ucunu bir kaçırdın mı, dünyada ve ülkede ne olup bittiğini göremez hale geldim mi geriye kalan tek şey duygusal reaksiyonlarla hareket etmektir. Bu durumda sanırsın ki herkes senin üstüne geliyor. Bütün dünya sana karşı. "Sevr hortladı, Türkün Türkten başka dostu yok"! İşte eski "ilerici" yeni ulusalcıların bugünkü ruh hali budur. Şimdi birde buna denize düşenin (kendilerini öyle hissediyorlar) yılanı sarılması gibi dünün "faşistleriyle" yakınlaşmak eklendi! Utangaç milliyetçilikle başlayan ideolojik yakınlaşma organik beraberliğe dönüşmeye başladı!.

Herşey ne kadar da 1973 Martına benziyor! Tabi o zaman bu kadar açık oyanmıyordu oyun! Selimiye'nin duvarları şahittir, bu yazdıklarımın hepsini daha o zamanlar koğuşun ortasında avaz avaz bağırdıyordum da, "bu kafayı üşütmüş" diye bakıyorlardı bana! Sonra da dışardaki yandaşlarına (Ekmekçi, Mumcu..) "Münir içerde beş vakit namaza başlamış" diye yazdırarak akılları sıra beni aforoz ettirmişlerdi! Türkiye'de "solculuk" budur işte! Gerçi oyun

şimdilerde “açıktan” oynanıyor da ne oluyor! Görmek istemeyen gözler gene göremiyorlar! 22 Temmuz öncesinde alın bir DİSK’in tavrını: “Başka alternatif olmadığı için CHP’yi destekliyormuş! Koskoca işçi sınıfının geldiği yere bakın! Kemal Türkler’in katilleriyle koalisyona hazırlananları destekleme çağrısı yapıyor. İlhan Selçuk abilerinin yol göstericiliğinde! Ülkenin faşizmle demokrasi arasında tercihe zorlandığı bir dönemde, varoluş koşulları gereği yeri sivil toplum olan işçi sınıfı ve onun “devrimci” örgütü Devlet Sınıfının yanında yer alıyor! Tıpkı TÜSİAD cılar gibi! Hadi TÜSİAD cıların derdi Anadolu kapitalistleriyle rekabette Devlet Sınıfını kullanarak dengeye balans ayarı yapmak. Onların sonunda gene demokrasi cephesine dönmeleri kaçınılmaz. Ama ya DİSK’e ne oluyor. Daha düne kadar kapitalist olmayan yoldan sırtını Sosyalist Sisteme dayayarak devrimcilik yapmak adına TKP’nin peşine takılarak işçi sınıfını Devlet Sınıfının, darbecilerin yedek gücü haline getirenler, bugün de gene “başka alternatif göremedikleri için” ulusalcıları destekliyorlarmış! Alternatif demokrasi değil midir? Eğer bugün sivil toplum zemininde gerçek sol bir parti yoksa bu da gene sizlerin günahınız değil midir? İşçi sınıfını Devlet Sınıfının yedek gücü haline getiren sizler değil misiniz? Ülkenin demokratik cumhuriyete doğru dümen kırmaya çalıştığı bu kritik dönemde demokrasi tarafında yer almak gerektiğini göremiyorlar. Neden? Ulus devlet elden gidiyor diye mi? Yoksa “şeriat geliyor” korkusu mu ağır basıyor? Ya da özelleştirmeler yoluyla “vatanın satıldığını mı” düşünüyorlar, “devletçilik elden gidiyor” diye mi düşünüyorlar? Size ne devletçilikten? Sen olaya ülkenin demokratikleştirilmesi, işçi sınıfının gelişip güçlenmesi açısından baksana. Devlet Sınıfıyla burjuvazi arasındaki mücadelede, darbecilikle, ucu faşizme kadar giden bir ulusalcılıkla demokrasi arasındaki mücadelede işçi sınıfının çıkarlarının burjuvaziyle birleştiğini görememek için kör olmak, ya da sizin gibi “solcu” olmak lazım!

Ya Kürtlere ne demeli! Kürt sorununun ülkenin demokratikleşmesi sürecinin bir parçası olduğunu hala göremeyen Kürtlere ne demeli? Devleti kurtarmak için “şeriat tehlikesinin” yetersiz kaldığı bir ortamda “bölünme” sendromuyla, şehit cenazeleriyle insanları kendine çekmeye, “ulusal birliği” bu şekilde sağlamaya çalışan Devlet Sınıfını kışkırtarak Türkiye’yi Irak’a girmeye zorlayanlar kime hizmet ettiklerini sanıyorlar? Provokasyonlarla Türkiye’yi savaşa sokacaklar, böylece Kürtlerin birliğini sağlayıp “büyük Kürdistanı” kuracaklar! Amerika ve İsrail’in de desteğini alacaklarını sanıyorlar bu süreçte! Bunların hepsi boştur! Amerikan ve İsrail politikalarının içindeki en gerici güçlerle ittifaka yönelenler (ne garip ki ulusalcılar da aynı çevrelerle ittifak içindeler) modası geçmiş bir milliyetçilik adına insanları ateşe atmaya çalışıyorlar. Bu yolda o çok karşı olduklarını söyledikleri TC’nin Devlet Sınıfıyla, derin devletiyle de aynı çizgide olduklarının farkında değiller! Garip bir “sol” milliyetçilik hakim bu çevrelerde de Aynen ulusalcılar gibi! Bir ucu ne olduğu belli olmayan bir “sol”, öbür ucu da milliyetçilik. İki karşıt kutup oluşturmuşlar etki-tepki ilişkisiyle, korku mekanizmasını çalıştırarak, insanların düşünmesini engelleyerek¹⁹ bir sonuca ulaşacaklarını sanıyorlar. Bunlar boş çabalardır. Herkesin demokratik-toplumsal varlığının garanti altına alındığı yeni bir anayasa, yeni bir toplumsal sözleşme, bu işin çözüm yolu budur. Ve bütün engellemelere rağmen Türkiye bu yola giriyor, girmek zorunda çünkü. Önümüzdeki dönem, demokratik cumhuriyet yolunda somut adımların atıldığı, yeni bir toplumsal sözleşmenin ortaya çıktığı bir dönem olacaktır. Türkiye kanatlanarak uçmaya hazırlanıyor. Kimse tutamaz artık onu. Çekilen acılar, verilen emekler boşuna değilmiş. En azından gözümüz açık gitmeyeceğiz...

EK

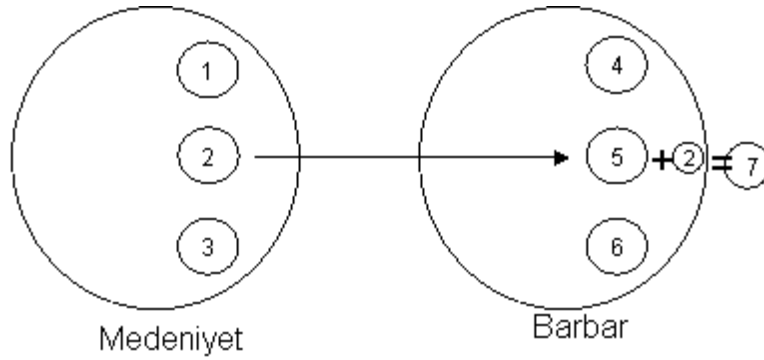
TARİHSEL DEVRİM TEKNİĞİ

Tarihsel Devrim olayının özü köleci toplumla (antika medeniyetle) barbar toplum arasındaki etkileşimdir. Bu etkileşimin sonunda yeni bir toplum ortaya çıkar.

¹⁹ Kronik stres ve aşırı korku düşünmeyi engeller. Bu durumda vücutta bulunan aşırı miktardaki stres hormonu kortisol Hipokampus’u bloke eder.

İki çeşit Tarihsel Devrim vardır. Birincide “fatih” barbarlar henüz daha barbarlığın orta aşamasında bulunurlar. Bunlar hayvancılıkla geçinirler, göçebe bir hayat sürerler. Yerleşik bir toplum olmadıkları için tarımsal faaliyete, yerleşik hayata ilişkin belirli bilgilerden yoksundurlar. İkincide ise “fatih” barbarlar barbarlığın yukarı aşamasındadırlar. Bunlar artık yerleşik hayata geçmişlerdir. Tarımsal faaliyeti, yerleşik topluma ilişkin belirli kurum ve kuralları bilmektedirler. “Tarihsel Devrim Tekniği” derken bilmek istediğimiz şey, her iki durumda da bu etkileşmenin nasıl olduğu, ne anlama geldiğidir.

İlkönce birinciyi ele alıyoruz. Yani göçebe hayat yaşayan orta barbarla medeniyet arasındaki etkileşmeyi:

Şek.2

Şekilde 1 den 6 ya kadar olan sayılar Medeniyete ve barbarlara ait belirli bilgileri temsil etmektedir. Bunları her iki toplumda yaşayan insanların beyinlerinde bulunan belirli sinapslar olarak da düşünebiliriz. Örneğin 1 nolu sinaps medeni toplumda yaşayan insanların beyinde bulunan tarımsal faaliyete ilişkin bilgileri temsil ediyor olsun. Tarımsal faaliyete ilişkin bilgiler böyle tek bir sinapsla falan temsil edilmezler tabi, ama biz işi basitleştirmek için böyle kabul ediyoruz. Aynı şekilde, diğer bilgilerin de 2,3,4 .nolu sinapslarla temsil ediliyor olduklarını düşünüyoruz.

1: Medeni toplumda Tarımsal faaliyete, üretime ilişkin bilgileri, 2: Gene medeni toplumda devlet anlayışını, üst yapıyı, kurum ve kuralları. 3: Medeniyetin ganimet, haraç anlayışını temsil ediyor olsun. 4,5,6 da aynı şekilde barbar toplumda bu bilgilere denk düşen bilgileri temsil etmektedir.

Tarihsel Devrim çarkının dönmeye başlaması demek, medeniyete ilişkin informasyonların (bunları bir bütün olarak zenginlik vs. olarak düşünelim) barbarın beyindeki fetihçiliğe ilişkin nöronal programları aktif hale getirmesi demektir. Ve kılıcını çeken barbar medeniyeti fetheder.²⁰ Sınıflı toplum olan medeni toplumun başı kesilerek atılır. Onun yerine şimdi yeni bir baş oturtulacaktır. Ama bu “baş” artık “fatih” barbarın başı değildir. Etkileşme süreci kendi “başını” da (yeni egemen sınıfı) oluşturur. Zaten olaya “Tarihsel Devrim” denilmesinin anlamı da buradadır. Eğer “fatih” barbarlar gelipte kendilerini oldukları gibi yenik toplumun başı olarak ilan etselerdi, bırakalım “devrimi” bu bir geriye gidiş olurdu. Çünkü baş nereye giderse gövde de oraya gider! Yerleşik toplum-medeniyet açısından bu bir geriye dönüş olurdu. Ama öyle olmuyor işte. Etkileşme kendine yeni bir baş-bilgi sistemi yaratıyor. Bu, etkileşmeye katılan iki bilgi sisteminin oluşturacağı yeni bir bilgiyi temsil eder. Aslında herşey anne ve babaya ait bilgilerin (DNA ların) birleşmesiyle çocuğa ait yeni bir bilgi sisteminin (DNA nın) ortaya çıkması gibidir. Bu işin nasıl olduğuna gelince:

Etkileşmenin birinci aşamasında yerleşik sınıflı bir toplum olan medeniyet fethedilmiştir. İkinci aşamaya geçilmeye başlandığı an olay bambaşka bir yola girer. Şimdi sorun artık fethedilen

²⁰ 6. Çalışmada bir kurbağanın bir kelebeği nasıl yakaladığını ele almıştık. Bunun da ondan farkı yoktur. İsteyen bu açıklamalara bakabilir.

toprakların, buralarda oturan halkların (kafası kesilmiş gövde) nasıl yönetileceğindedir (bu gövdeye nasıl yeni bir baş oluşturulacağındadır). Barbarın beyninde bu konuda bir program yoktur. O göçebe bir toplumdan gelmektedir. Yerleşik bir topluma ilişkin bilgilere sahip değildir. Hatta, tarımsal faaliyette bulunmak, ticaret yapmak gibi yerleşik toplumun kendini üretmek için yaptığı faaliyetler barbar için insanları atalete sürükleyen, savaşıllığını yok eden eylemlerdir. Evet bu tür faaliyetlerle zenginlik üretilmektedir ama bunu yapmak onun işi değildir. Varsın medeniler yapsındı bütün bu işleri. Nasıl olsa sonunda o hepsinin üstüne konacaktı. Barbarın gözünde yerleşik medeni toplum sütü sağılacak bir inek gibidir! Ama o bu sütü de gene ineğin kendisine sağdırır! Onun görevi bütün bu zenginlikleri korumak, fethettiği toprakları yönetmektir. Bu işi nasıl yapacağını da gene o medenilerden öğrenir. Ancak onların yönetim tarzlarını kendi bilincinde (töre) bulunan bilgilerle değerlendirerek daha adil-eşitlikçi bir şekilde sokar.

Bir örnek olarak tekrar yukardaki şekle dönersek; medeni toplumun devlet anlayışını, çeşitli kurum ve kurallara ilişkin bilgileri birer bilgi şeklinde alan barbar (bunlar 2 nolu sinapsla temsil edilmektedir) bunları kendi hafızasında bulunan bilgilerle değerlendirir (bu bilgiler 5 nolu sinapsla temsil edilmektedir). 2 nolu sinapstan gelen bilgiyle aktif hale gelen 5 nolu sinaps gelen bilgiyle içindeki "yeni" ve "önemli" unsurları kayıt altına alabilmek için hemen genetik mekanizmayı harekete geçirir ve sonunda 2 nolu sinapstan gelen bilgiyle 5 nolu sinapsla değerlendirilmesinin ürünü olarak 5 nolu sinapsın yanına yeni bir sinaps daha ilave edilir [6]. Şekilde bu 7 nolu sinaps olarak gösterilmiştir. Artık bundan sonra fethedilen topraklar ortaya çıkan bu yeni bilgiyle yönetilecektir. Barbarın medeniyetten öğrenmesi olayının mekanizması budur. Dikkat edilirse burada yeni bir üretim ilişkisine geçiş, yeni bir toplumun oluşumu falan söz konusu değildir. Barbar medeni toplumun yönetici sınıfını saf dışı bırakarak onların yerine yeni bir egemenlik inşa ediyor. Bunu yaparken de yeni duruma uyum sağlayabilmek için öğrenerek kendini değiştirmiş oluyor. Ama bu "değişim" barbar açısından öyle birden bire gerçekleşen bir nitelik değişimi değildir. Mevcut kimliğini koruyarak öğrenme ve çevreye-şartlara uyum olayıdır.

İkinci türden Tarihsel Devrim olayının mekanizması da aslında aynıdır. Yani olay gene bir öğrenme-öğrenerek yeni koşullara uyum sağlama olayıdır. Örneğin Osmanlı'nın Bizansla ilişkisini ele alalım: Osmanlı daha önce İslam Medeniyetiyle tanışmış, onun bilgisiyle kuşanmıştır. Bu nedenle, yerleşik topluma, devlet olmaya ilişkin olarak Osmanlı'nın bilinci artık bir göçebe barbar bilinci olmanın çok ötesindedir. İslam Medeniyetinden alınan-öğrenilen bilgiler vardır beynindeki sinapslarda. Bizans ise kendine özgü ayrı bir medeniyettir. Üstelik bir de Hristiyanlık vardır işin içinde. Bu durumda, her ilişki-etkileşme olayında bu iki bilgi karşı karşıya gelirler. Ve taraflar birbirlerinden öğrenerek ilişkilerini sürdürürler. Osmanlı'nın bir tarihsel devrimle Bizans'ı altetmesi durumu ise bu etkileşmenin doruğunu oluşturur. Bunu Bizans'ın bilgi hazinelerinin Osmanlı'nın önüne serilmesi gibi de düşünebiliriz. Eğer Osmanlı daha önceden İslamla tanışarak-etkileşerek beyninde bir sentez oluşturmuş olmasaydı, bu etkileşmenin sonunda tıpkı Cermenlerin Romayı fethettikten sonra Roma ve Hristiyanlık tarafından fethedilmeleri gibi, o da aynı akıbete uğradı. Ama öyle olmuyor. Osmanlı Bizans'ın bilgi hazinesinden (kültür diyoruz buna) kendisi için önemli olanları alıyor, bunları sahip olduğu benzer bilgilerle değerlendirerek ortaya yeni sentezler çıkarıyor. İstanbul'u fetheden Fatih'in kendisini Kaiser'i Rum, yani yeni Roma imparatoru olarak adlandırmasının nedeni budur. Gerçekten de İstanbul'un alınmasından sonraki Osmanlı ile daha önceki Osmanlı aynı değildir. İkinci Osmanlı Bizans'ı da içinde barındıran başka bir Osmanlıdır.

Osmanlı'nın Batılılaşması olayı da özünde gene aynı mekanizmaya göre gerçekleşir. Osmanlı toplumu İslamdan aldığı bilgilerle fetihçiliğe göre örgütlenmiş bir sistemdi. Yani Osmanlı'nın beynindeki sinapslarda fetih, fethedilen toprakların yönetilmesi, devlet olarak varlığını sürdürebilmeye ilişkin belirli sentezler-bilgiler vardı. Batıda kapitalizm gelişmeye başlayınca işler (Osmanlı'nın işleri) eskisi gibi gitmemeye başlayınca (Osmanlı sahip olduğu bilgilerle çevreye uyum konusunda güçlüklerle karşılaşınca), varlığını devam ettirebilmek, devleti kurtarmak güdüsüyle Batı sistemine ait bilgilere sarılır. Bu yeni kültüre ilişkin

informasyonları alarak bunları o ana kadar sahip olduğu bilgilerle değerlendirip beyinde yeni sinaplar oluşturma (öğrenme) çabasına girer. Batıdan gelen informasyonlarla oluşturulan bu yeni bilgilerin daha önceden sahip olunan İslamcı bilgilerle çatıştıkları noktalarda ise, eski İslamcı bilgileri bir tarafa iterek bunların yerine yenilerini geçirmeye başlar. İşte bu nokta çok önemli. Yani Osmanlının bu işi nasıl başardığı çok önemli. Neden başka bir İslam ülkesi değil de Osmanlılar-Türkler başarabiliyor bu işi? Eğer Osmanlının beyindeki sinaplar tarihsel olarak yerleşik toplum aşamasından geçerek üretim süreci içinde tabii olarak oluşan bilgileri temsil ediyor olsalardı böyle birşey mümkün olamazdı. Ama Osmanlının durumu farklı. Onun kökeni göçebe. Yani sahip olduğu bilgi temeli "töre". İslama ilişkin informasyonlar daha sonra çevreye uyum gereği bunlara eklenerek yeni bilgiler şeklinde ortaya çıkmışlar. İşte bu yüzdendir ki, çevre koşulları değiştiği an Osmanlı bu bilgileri kolayca sırtından atarak bunların yerine yenilerini koyabiliyor. Yoksa eğer bunlar tarihsel olarak üretim faaliyeti içinde oluşarak onun bilincine kazınmış bilgiler olsaydı bunu yapamazdı. Osmanlı bunu başarıyor, çünkü onun sonradan sahip olduğu bilgiler (İslam) beyindeki bilgi temelini sonradan monte olmuş bilgilerdir. Yoksa elbise değiştirir gibi öyle bir bilgi sistemini çıkarıp diğerini koyamazsınız bunun yerine..

Dikkat edilirse bütün bu işler olup biterken "Yönetilenler" hiç hesaba katılmıyorlar! Nasıl ki eskiden fethedilen ülkelerde halka hiç dokunulmuyor, onun eski üretim faaliyetini sürdürmesine müsaade ediliyorsa, aynı şekilde bu sefer de yeni duruma uyum sağlama etkinliği gene tepede cereyan ediyor. Yönetici sınıf kendisini Batı kültürüne göre yeniden şekillendirirken, bu arada kendini burjuva yerine koyarak devlet kapitalizmi aracılığıyla yeni kültüre uygun yeni bir toplum yaratmaya çalışıyor.

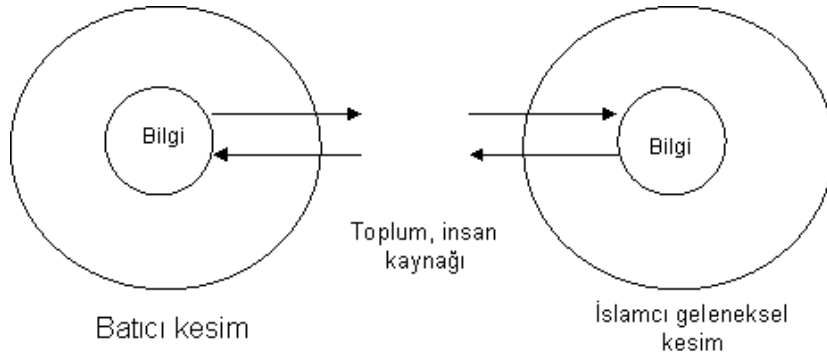
Her sistem (bu ister bir toplum, ister tek bir hücre, isterse bir atom olsun) belirli bir bilginin bu sistemi meydana getiren unsurlar-elementler- arasındaki ilişkilerle kayıt altında tutulmasıyla oluşur. Buna sistemin bilgi temeli diyoruz [4]. Dışardan-çevreden- gelen informasyonlar bu bilgilerle değerlendirilerek işlenirler. Bütün sistemlerin çevreden gelen etkilere karşı oluşturacağı tepkilerin mekanizması budur. Tek bir hücre söz konusu olduğu zaman hücrenin bilgi temeli hücre hafızasında ve DNA larında bulunan bilgilerdir. Bir toplum söz konusu olduğu zaman da bu bilginin insanlar arasında oluşan üretim ilişkileriyle kodlanarak temsil edildiğini görüyoruz. Hayvancılıkla geçinen göçebe kabilelerden toprağa yerleşerek tarımsal faaliyette bulunan toplumlara, feodal topluma, kapitalist topluma kadar bütün toplumlarda o toplum biçimini vareden temel bilgi hazinesi toplumsal üretim faaliyeti esnasında insanlar arasında kurulan ilişkilerle temsil edilir. Bu bilgilere biz kültür de deriz. Daha başka bir deyişle bir toplumun içinde bulunan insanların nasıl yaşayacaklarına-yaşadıklarına-dair bilgilerdir bunlar. İnsanlar farkında olmadan bu bilgilere göre yaşarlar. Normal koşullarda bu bilgiler zaten hayatın içinden çıktıkları için insanların yaşam biçimleriyle bu bilgiler arasında tam bir uyum söz konusudur. Bunlar birbirlerini yaratırlar. Ne insanlar ezberledikleri bir rolü oynayan toplumsal aktörlerdir, ne de böyle bir senaryo yazarı vardır ortada!

Devleti kurtarma güdüsüyle Batı kültürüne sarılan, onu toplumda egemen kültür (bilgi) haline getirmeye çalışan Osmanlı Devlet Sınıfı bu kararıyla insanları bu yeni yaşam bilgisine göre yeniden biçimlendirmeye çalışmaktadır. Yeni bir insan, yeni bir toplum yaratma çabasıdır bu. Peki böyle birşey mümkün müdür? Hayır değildir! Değildir çünkü kültür, yani yaşam bilgisi bilinç dışı implizit bir bilgidir. İnsanlar nasıl yaşayacaklarını düşünerek yaşamazlar! Bilişsel faaliyet ayrıdır. O otomatikman, bilinç dışı olarak varolan kültürel temel üzerine oturur. Yani binanın ikinci katıdır.

Bu işin görünürde iki yolu vardır. Birincisi zor kullanırsın. Yani dersin ki insanlara, bundan sonra bu yeni kurallara göre yaşayacaksınız! Bu durumda insanlar mecbur kaldıkları sürece kendilerine biçilen role uygun olarak yaşamaya çalışırlarken içten içe kendilerine hayatı zindan eden bu otoriteye karşı nefret hissi duyarlar. Fırsatını duydukları zaman da onu altederler. İkinci yol daha garantilidir. Ama bunun gerçekleşebilmesi için de toplumun tarihsel devrim geleneğine sahip olması gerekir. Bu durumda yeni yetişen kuşakları bu yeni kültüre göre eğitirsin. Bir toplumu yeni bir kültüre (yaşam bilgisine) göre yeniden biçimlendirmenin en

garantili yolu ise, eğitim sistemini kullanarak yeni nesilleri bu yeni kültüre göre eğiterek-yetiştirmektedir.

Ama tek başına bu da yeterli değildir! Sistem devletçi bir işletme sistemine sahip olduğundan yaşamın her alanına devlet mekanizması aracılığıyla yeni bilgiye (kültüre) göre eğitim görmüş insanlar yerleştirilir. Toplumsal üretim çarkı ancak bu şekilde, bu “okumuş memurlar” aracılığıyla döner hale getirilir. Öyle bir ortam yaratılır ki “okuyarak devlet dairesinde bir işe girmek devlet kuşunun başına konması” olarak görülmeye başlanır. İnsanların beynindeki Mükafat Sistemi [6] bu şekilde programlanarak işlemeye başlar. Devlet adeta bir insan üretme çiftliği gibi çalışmaktadır. Batı kültürü adı verilen bir bilgi temeline göre yeni tip insanlar yetiştirilmekte, devlet ve toplum bu yeni “elementlerle” yeniden örgütlenmekte-yaratılmaktadır. Bütün bunları şöyle gösterelim:

Şek.3

Osmanlı Batılılaşmaya karar vermeden önce sistemin kendi kendini üretme mekanizması tek yönlü olarak çalışıyordu. Yeni kuşaklar İslam+geleneksel bilgi temeline göre eğitiliyorlardı. Batılılaşma süreciyle birlikte ikinci bir mekanizma daha işlemeye başladı. Sistem artık kendini Batı kültürü adı verilen yeni bilgi temeline göre de üretmeye başlıyordu. Müthiş bir şey! Dünya tarihinde başka eşi menendi görülmemiş bir olay! Bir toplum iki kültür! Sakın bunu Batı toplumlarının tarihsel gelişme diyalektiğiyle falan kıyaslamaya, oralarda da feodal kültürle kapitalist kültür içiçe, yanyandı demeye kalkmayın! Bu tamamen başka bir olaydır. Kapitalizm feodal toplumun içinden onun inkarı olarak doğar. Yani feodal kültürün diyalektik devamıdır kapitalist kültür (onun üzerine inşa edilir). Osmanlıda (ve Cumhuriyet döneminde) olup bitenler ise bambaşkadır. Ne geleneksel İslam kültürü klasik feodal bir kültürdür, ne de Batıcılık feodal bir toplumun içinde gelişen kapitalist üretim ilişkilerinin yarattığı bir üründür. Batıcılık Batı kültürüne göre insan yetiştirme, toplumu bu yeni bilgi temeline göre yeniden yaratma eylemidir. Ki bu da geleneksel toplum açısından sistemin içinde, tam da beyinde gelişmeye başlayan bir tümör gibidir! “Balık baştan kokar” sözü boşuna söylenmemiştir!..

Nedir bu şimdi? Bu bir sınıf mücadelesi midir? Bir açıdan evet! Bir yanda Devlet Sınıfının geleneksel İslamcı kesimleri, diğer yanda da yeni Batıcı kesim. Çatışma Devlet Sınıfının bu iki kesimi arasında başlar. Devlet ve toplum bu şekilde ayrışır. Ama aslında bu sınıf mücadelesinin çok ötesine geçen bir çatışmadır. Nasıl yaşanacağına, kendi varlığını nasıl üreteceğine dair iki ayrı bilgidir (kültürdür) çatışan. Buna bağlı olarak da tabii bir diğerinin diyalektik devamı olmayan iki ayrı sistem çatışmaktadır.

Kapitalist kültürü ele alalım. Kapitalist kültür burjuva kültürü müdür sadece? Hayır! Kapitalist kültür bir sınıfın kültürü olmanın ötesinde sistemin bütününe ait bilgi temelidir. O sadece burjuva kültürünü değil, işçi sınıfı kültürünü de kapsar. Kapitalist kültür işçi açısından işgücünü satarak hayatını kazanma kültürüdür. Grevmiş, sınıf mücadelesiymiş bunların hepsi kapitalist kültürün içindeki öğelerdir. Evet egemen sınıf burjuvazi olduğu için, sistemi temsil eden-dominant olan burjuvazi olduğu için, biz kapitalist kültürü burjuva kültürü olarak

algılarımız. Ama Osmanlıda Batılılaşma süreciyle birlikte ortaya çıkan durum bambaşkadır. Bu durumda artık bütün toplumu kucaklayan bir kültürden bahsedilemez. Osmanlı Toplumunu ikiye bölünmektedir. İki kültür, iki dünya görüşü, iki yaşam tarzı, iki insan tipidir burada söz konusu olan. Biri o yana çeker toplumu, diğeri bu yana. Bu çekişme ip kopana kadar böyle sürer. Osmanlı böyle parçalanır.

İşte 1920 lerde Cumhuriyetin üzerinde yükseldiği toplumsal alan budur. Cumhuriyet projesi Osmanlı mirası üzerinde batılılaşma sürecinin devamı olarak doğar. Osmanlının içinde bir muhalefet hareketi olarak başlayan batılılaşma süreci Cumhuriyetle birlikte zafere ulaşmakta, devletin resmi ideolojisi haline gelmektedir. Peki zafere ulaşır da ne olur, çatışma sona mı erer? Mümküm mü hiç! Çatışma gene devam eder. Görünüşe bakılırsa egemen batıcı Devlet Sınıfıyla İslamcı geleneksel halk arasındadır mücadele. Ama gerçek bu kadar basit değildir. Nasıl ki kapitalist kültür, egemen sınıf burjuvazi olduğu için burjuva kültürüyle eş anlamlı olarak düşünülürse, Atatürkçü-batıcı dünya görüşü de genellikle sadece egemen Devlet Sınıfının dünya görüşüymüş (kültürüymüş) gibi düşünülür. Bu yanlıştır. Batıcılık, Batı kültürüne sahip olma sadece Devlet Sınıfına ati bir ideoloji değildir. O artık toplumun bütün kesimleri içinde taraftarı olan bir bilgi-yaşam biçimi haline gelmiştir. Ama tabii ipin ucu her zaman Devlet Sınıfının elindedir o ayrı. Çünkü bizde Batı kültürü bireyi temel alarak hayatın-üretim ilişkilerinin içinden çıkmış doğal bir yaşam biçimi-bilgisi-değildir. Yukardan aşağıya öğrenilerek benimsenmiş bir ideolojidir. İşte son “Cumhuriyet Mitinglerinden” çıkarılması gereken tarih dersi budur. İşçi, memur, köylü, işveren, asker, öğrenci, kısacası toplumun bütün kesimlerinden insanları ADD lerinin öncülüğünde biraraya getiren tarihsel momentin diyalektiği budur.

REFERANSLAR:

- [1] Aktolga, M. (2004). “Bir Hücrede İnfomasyon İşleme Süreci ve Evrim”.
<http://www.aktolga.de> (30.12.2004)
- [2] Aktolga, M. (2004). “Çok Hücreli bir Organizmada İnfomasyon İşleme Süreci ve Evrim”.
<http://www.aktolga.de> (30.12.2004)
- [3] Aktolga, M. (2004). “Doğada Sistem Gerçekliği ve İnfomasyon İşleme Süreci”.
<http://www.aktolga.de> (30.12.2004)
- [4] Aktolga, M. (2004). “Sistem Teorisi, ya da Var Oluşun Genel İzafiyet Teorici – Her şeyin Teorisi”. <http://www.aktolga.de> (30.12.2004)
- [5] Aktolga, M (2006). “Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimlerinin Esasları-İlkel Komünal Toplumdan Bilgi Toplumuna Geçiş ve Türkiye. ”. <http://www.aktolga.de> (2006)
- [6] Aktolga, M (2007). “Öğrenmek Nedir, Nasıl Öğreniyoruz Neden Öğreniyoruz”.
<http://www.aktolga.de> (1.6.2007)
- [7] Şerif Mardin. (1999). “Din ve İdeoloji.” İletişim Yayınları, İstanbul.
Şerif Mardin. (1997). “Türkiye’de Toplum ve Siyaset.”, İletişim Yayınları, İstanbul.